

İktisat dergisi

AYLIK DERGİ

Eylül, Ekim, Kasım 1989
Sayı: 298, 299, 300 • 2000 TL

Özelleştirme ve PETKİM

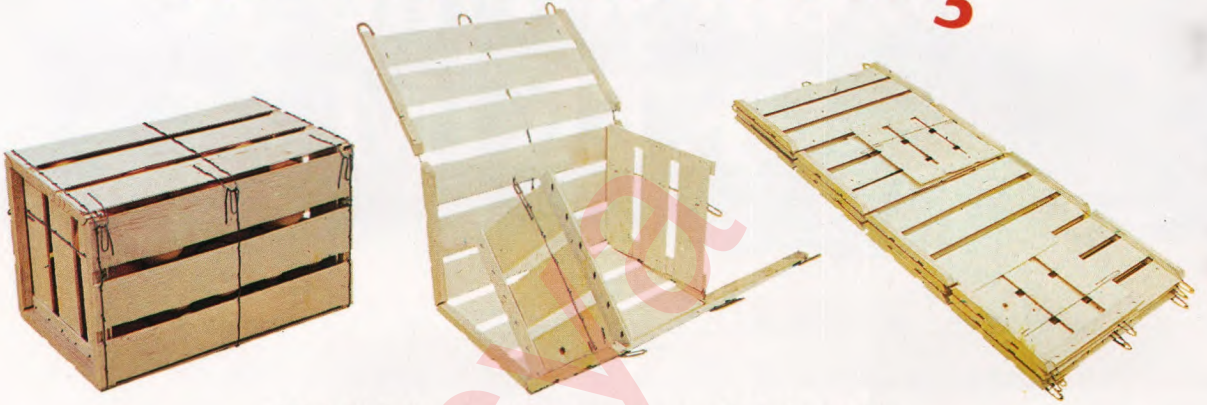
Öztin Akgüç • İshak Alaton • Alber Bilen • Aslan Başer Kafaoğlu
Ali Koçman • Ahmet C. Özkan • Ökkeş Özuygur • Gündüz Pamuk
Mustafa Sönmez • Burhan Şenatalar • Faruk Yağız • Yavuz Zeytinoglu

İktisat
dergisi
25.
yılında

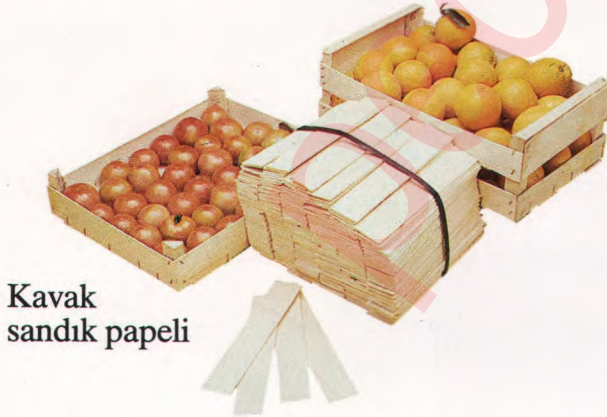
İ.Ü. İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
YAYIN ORGANI

İFMC

Ağaç ambalaj üretiminde Türkiye'nin en gelişmiş entegre kuruluşu: **Demantaş**

Tel dikişli açılır-kapanır ağaç ambalaj sandığı

Kavak
sandık papeli

Ahşap
yükleme paleti

Demantaş, ağaç ambalaj türevleri (her türde palet, tel dikişli açılır-katlanır tipte tarımsal ve endüstriyel sandık papeli ve kontrplak) üretiminde ülkemizin uzman kuruluşudur.

SMC - Rockaway/U.S.A. Grubu'nun "leasing" ve "know-how" işbirliğiyle **Demantaş**'ın modern entegre tesislerinde, her ihtiyaca uygun, kaliteli, kullanışlı, dayanıklı ambalaj malzemesi üretilir: Büyük bir titizlikle, üstün teknolojiyle, dünya standartlarında...

Sanayiciler, İhracatçılar!
Ürünüze yakışır bir ambalaj istiyorsanız **Demantaş**'ı arayın. Size sunacağı özel imkanlar hakkında ayrıntılı bilgi isteyin.

DEMANTAŞ
demircioğlu entegre ambalaj sanayi ve ticaret a.ş.

Yoğurtçu Şükrü Sokak 49/1 Kadıköy, İstanbul
Tel: (1) 338 94 91 - 345 40 51 - 345 40 52
Teleks: 29177 hıdt tr

iktisat dergisi

AYLIK DERGI

Sahibi:

İ. Ü. İktisat Fakültesi Mezunları
Cemiyeti Yönetim Kurulu Başkanı
AHMET C. ÖZKAN

Sorumlu Yayın Yönetmeni:

NAIL SATLIGAN

Danışma Kurulu:

ASAF S. AKAT, ERDOĞAN ALKİN,
TOKTAMIŞ ATEŞ, NİHAT BATUR,
AYHAN BERMER, NATİK BUDA,
KEMAL CİVELEK, NUSRET EKİN,
MEHMET EMANET, SEYFETTİN GÜRSEL,
AKIN İLKİN, GÜLTEN KAZGAN, SAİM KURUL,
ESİN KUYLULU, EROL OKUYAN, ALP ORÇUN,
TALAT ORHON, İZZETTİN ÖNDER,
ŞEREF ÖZGENÇİL, SELÇUK SANCAR,
ORHAN SOFUOĞLU, RAMAZAN SÖNMEZ,
ZAFER TUNCA, OSMAN ULAGAY,
REŞAD UMUR, YÜKSEL ÜLKEN

Kapak:

ÖMER ÜLKENCİLER

Yönetim Yeri:

Cumhuriyet Cad. No: 27/6
Taksim - İSTANBUL
Tel.: 150 50 34 - 150 16 42

Abone Koşulları :

Yıllık 20.000.- TL. (Öğrenci : 12.000.- TL.)
6 Aylık 10.000.- TL. (Öğrenci : 6.000.- TL.)
Yurt Dışı: Yıllık 26.000.- TL. / 6 Aylık 13.000.- TL.

Banka Hesap No.:

AKBANK Taksim Şb. (923)
T. İŞ BANKASI Beyoğlu Şb. (4678)

Basıldığı yer:

YENİLİK BASİMEVİ
Tel.: 143 55 72 - 145 32 48

Dergideki yazılar Cemiyet'i bağlamaz;
görüşler yazarlarına aittir.

İÜ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
YAYIN ORGANIDIR.

İçindekiler

ÖZELLEŞTİRME VE PETKİM 3

İKTİSAT DERGİSİ'NDEN OKURLARINA

Bu sayımızla İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mezunları Cemiyeti'nin yayım organı **İktisat Dergisi**'nin 25. yılını kutlama mutluluğunu yaşıyoruz. Dergiciliğin öteden beri güç koşullar altında yaşatılmaya çalışıldığı ülkemizde çeyrek yüzyıllık bir derginin bir "kurum" niteliği kazandığını söylemek her hâlde abartma sayılmaz. **İktisat Dergisi**'nin bu noktaya gelmesinde en büyük pay meslekten iktisatçıların, iktisat hocalarının ve elbette en başta İktisat Fakültesi Mezunları Cemiyetinin saygı değer üyelerininidir. Siz okurlarımızın vazgeçilmez katkılarıyla dergimizin işlevlerini daha uzun süre sürdüreceğine inanıyoruz.

Dergimizin çıkışında son aylarda görülen aksaklıklar, Cemiyet'in elinde olmayan ve yayım yönetmenimizin sağlık durumuyla ilgili nedenlerden kaynaklandı. Aksaklıkları yakın zamanda telâfi edeceğimiz umuduyla özür diler, okurlarımızın hoşgörüsü için teşekkür ederiz.

İ.Ü. İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
İKTİSAT DERGİSİ

- DUYURU -

DÜNÜ ve BUGÜNÜYLE TOPLUM VE EKONOMİ Yeni bir bilimsel dizi...

Cemiyetimiz, önümüzdeki yıldan itibaren yeni bir bilimsel dizinin yayınlanması çalışmalarına başlamıştır. Eldeki imkânlara göre, yılda bir/birkaç sayı çıkarılması planlanan bu yeni dizi çok formalı, hacimli bir kitap boyutunda olacak ve böylece içinde geniş kapsamlı araştırma ve incelemeler yer alabilecektir.

Böyle bir derginin gerekliliği ve yararı ilk defa Prof. Dr. Burhan Şenatalar, Doç. Dr. Yavuz Cezar, Doç. Dr. Şükrü Hanoğlu ve Y. Doç. Dr. Faruk Sönmezoğlu'dan oluşan Danışma Kurulu'nun cemiyetimizin yönetim kurulu üyeleri ile yaptığı toplantılarda Doç. Dr. Yavuz Cezar'ca dile getirilmiş ve bu güzel öneri derhal gündeme alınarak oybirliği ile desteklenmiş ve benimsenmiştir. Aynı hocalarımız derginin gerçekleştirilmesi için üstlerine düşebilecek her türlü görevi üstlenmeyi de severek kabul etmiş ve derginin yayın kurulunda yer almışlardır. Yayın kurulu üyeleri, uzmanlık alanlarına göre kendi aralarında işbölümü yapmış ve dergi editörlüğünü Yavuz Cezar'ın üstlenmesini kararlaştırmışlardır.

Edindiğimiz bilgilere göre; bu yeni derginin temel amacı, katkı niteliği olan, kalıcı araştırma ve incelemeleri teşvik etmek ve onların yayın darboğazını aşmasına yardımcı olmaktır. Ayrıca, dergide sosyal bilimlerin her dalından çok çeşitli araştırmalara yer verilmesi düşünülmekte ve böylece derginin disiplinlerarası bilgi alışverişinde önemli bir boşluğu doldurarak, dinamik bir işlev görmesi umulmaktadır. Prensipte olarak derginin sayfaları, sosyal bilimlerle uğraşan yerli ve yabancı her ke-

simden bilim adamına açık olacaktır; yeter ki gönderilen yazılar sığ ve kısır tartışmaların üzerine çıksın ve bilimsel düşünceye bir katkı sağlasın. Dergide uluslararası bilim dillerinin biriyle yazılmış yabancı dildeki etüdler de yer alabilecektir. Makale sahiplerine, o günün imkân ve koşullarına göre, uygun telif ücreti ödenecektir...

Dergiye yazı vermek isteyen bilim adamlarının yazılarını daktilo edilmiş olarak editör Yavuz Cezar'a ulaştırmaları gerekmektedir. Bu amaçla, doğrudan editörle veya yayın kurulu üyelerinin her biriyle irtibat kurulabilir. Yazışma adresleri aşağıdadır:

EDITÖR

Doç. Dr. Yavuz Cezar, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, İktisat Bölümü

YAYIN KURULU

Doç. Dr. Şükrü Hanoğlu, İstanbul Üniversitesi Siyasal bilgiler Fakültesi

Prof. Dr. Merih İpek, Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Oğuz Oyan, Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi

Nail Satlıgan, İktisat Dergisi

Doç. Dr. Faruk Sönmezoğlu, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi

Prof. Dr. Burhan Şenatalar, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi

21 Ekim 1989 Cumartesi

Özelleştirme ve Petkim

Açılış : Ahmet C. Özkan

Oturum Başkanı : **Burhan Şenatalar**

Panelistler : Öztin Akgüç

Alber Bilen

Ökkeş Özuygur

Gündüz Pamuk

Yavuz Zeytinoğlu

Tartışmacılar : İshak Alaton

Aslan Başer Kafaoglu

Ali Koçman

Mustafa Sönmez

Faruk Yağız

BAŞKAN - Özelleştirme, dünya genelinde ve Türkiye'de ön plana geçmiş bir konu. Son yıllarda çeşitli ülkelerde geniş biçimde tartışmalara konu oluyor ve birçok ülkede somut olarak uygulanma şansı bulmuş bir konudur.

Bu uygulama kimi ülkelerde İngiltere gibi gayet geniş kapsamlı oldu bildiğimiz gibi birçok diğer ülkede ise, daha sınırlı tutuldu.

Ülkemizde 1980'lerin başından beri tartışılmakta olan bu konu, son aylarda daha bir

canlılık kazandı ve görülen o ki, bundan sonraki aylarda bu canlılığını koruyacaktır.

İngiltere'deki uygulama geniş kapsamlı demiştik ve belki çok rahat yürütülmüş, başarı ile bazı alanlarda sonuca ulaşmış bir uygulama; buna karşılık birçok ülkede özelleştirme konusu, geniş ve yoğun politik tartışmalar yaratmış ve bazı durumlarda geri adım atılmak zorunluğu olmuş.

Örneğin, Brezilya'da 166 işletmeyi kapsayan çok geniş özelleştirme planı sadece üç yıl içinde 4 milyar dolarlık bir gelir sağlamayı

amaçlıyordu ve toplum içinde büyük tartışmalar yarattı, özellikle çelik fabrikalarının ve petrol kuruluşlarının satılması büyük tepki çekti ve plan açıklamasından bir ay sonra Kongrede reddedildi.

Ülkemizde de, 1980'den itibaren gündeme gelmiş olan konu, özellikle ANAP Hükümeti tarafından öncelikli hedeflerden biri olarak benimsendi. 1984 yılından itibaren değişik yasalarla konunun yasal temelleri atıldı.

Son yıllarda bu yasalara dayanarak bazı örnek uygulamalar başladı. Hatırlayacağınız gibi TELETAS'taki devlet hisselerinin satılmasından sonra ÇİTOSAN'a bağlı 5 çimento fabrikasının Fransızlara satılması, ardından USAŞ'ın yüzde 70 hissesinin SAS'a satılması ve eylül başında PETKİM'in satışıyla ilgili girişimlerin hız kazanması, birbirini izledi.

PETKİM örneği, Türkiye'deki özelleştirme tartışmalarının odağına geldi, oturdu. Bugün burada Türkiye'nin Cumhurbaşkanlığı seçimi konjonktürüne girdiği bir dönemde belki ikincil diyebileceğimiz bir önemde gözüküyor; fakat Cumhurbaşkanlığı seçiminin şu veya bu şekilde aşılmasından sonra özelleştirme ve PETKİM tartışmalarının alevli bir şekilde süreceğinden ben şahsen eminim.

Bu tartışmanın çok çeşitli boyutları var. Özelleştirmenin amaçları, yöntemleri, kapsamı, zamanlaması, koşulları gibi çok değişik yönleri tartışılabilir.

Aynı şekilde PETKİM ve Erdemir gibi temel sanayi kuruluşlarının yabancılara satılmasının, kısmen veya tamamen satılmasının getirebileceği sakıncalar, kısa vadeli veya uzun vadeli sonuçlar, tüm bunlar ayrıntılı bir şekilde tartışılabilir ve tartışılmalıdır diye düşünüyoruz.

İktisat Fakültesi Mezunları Cemiyeti bu derece önemli konuda çok zengin bir panelist ve tartışmacı kadrosu davet etti ve davet edilen kişilerden birtek kişi, Ali Nail Kubalı, hastalığı dolayısıyla İzmir'den gelemeceğini telefonla bu sabah bildirdi. Onun dışında davet edilen bütün konuşmacılar ve tartışmacı-

lar, aramızda bulunuyorlar; kendilerine Cemiyet adına teşekkürlerimi sunuyorum.

Toplantımızın yöntemi hakkında kısa bir açıklama yapmayı gerekli görüyorum:

Önce Mezunlar Cemiyeti Başkanı arkadaşımız Ahmet Özkan, bir açış konuşması yapacak, ardından 5 panelistten 15-20'şer dakikalık konuşmalarını dinleyeceğiz, ardından tartışmacıların kürsüden 10 dakikayı geçmeyecek derecede açıklamalara ışık tutan konuşmalarını dinleyeceğiz. Ondan sonra zaman kaldığı takdirde genel dinleyici kitlesinden dileyen kişilerin, katılımına, katkısına toplantıyı açabileceğiz.

Bu noktada ben, Cemiyet Başkanı Sayın Ahmet Özkan'ı, açış konuşmasını yapmak üzere kürsüye rica ediyorum.

AHMET C. ÖZKAN (İktisat Fakültesi Mezunları Cemiyeti Başkanı)

- Sayın konuklar bildiğiniz gibi her yılın Nisan ayında düzenlenen geleneksel iktisatçılar haftalarımızla ya bir önceki, ya da gelecek yılın temel önem taşıyan bir konusunu veya sorununu seçiyor, bu eksen çerçevesinde yapılan bir dizi tartışma ile ülkemiz ve dünya ekonomisinin gelişme doğrultuları üzerinde bütünlüklü bir bakış açısı edinmeye çalışıyoruz.

Gel gelelim bazan olayların ve onların doğduğu tartışmaların, bizim iktisatçılar haftalarının yıllık periyoduna uymadığına tanık oluyoruz. Böyle durumlarda Nisan ayını beklemeksizin iktisatçılar haftalarının artık ahşıla gelmiş çoğulcu tartışma ortamını ve yelpazesini oluşturma yararlı olacağını düşündük.

Tartışmalı bir konu olma özelliğini esasen hiçbir zaman yitirmemiş olan özelleştirmenin PETKİM gibi kamunun elindeki kilit sanayi kuruluşlarını da kapsamaya yönelmesi, konu çerçevesindeki polemikleri o kadar keskinleştirdi ki, bu uygulamanın ilk adımını Özelleştirme ve PETKİM Paneliyle atmayı uygun bulduk.

Hiç kuşkusuz aralarında fakültemiz öğretim üyelerinin de bulunduğu 26 öğretim üyesinin ya-

yınladığı basın açıklamasının uyandırdığı geniş yankılar da bu seçimimizde etkili oldu.

Bilindiği gibi, özelleştirmenin, ülkemiz tartışma gündeminde yer alması, 1983 seçimleriyle birlikte oldu. Üzerinden hayli uzun bir süre geçtiği halde, hâlâ günceldir. Çünkü, özelleştirme bir başka deyişle devlet teşebbüslerinin özel ellere devri, sürekli değişen biçimlere bürünerek kamuoyunun karşısına çıktı. Barajların satılışı, aslında bir iç borçlanma yöntemidir, herhangi bir mülkiyet devri söz konusu değildir.

Derken karma girişimlerdeki kamu paylarının hisse senedi biçiminde satışı bu uygulamayla birlikte de mülkiyetin halka ve tabana yaygınlaştırılması gerekçesi gündeme geldi.

Devlet mülkiyetinin bir tür kolektif mülkiyet biçimi olarak mülkiyetin yaygınlaştırılması amacına aslında daha uygun olup olmadığı tartışılabilir, blok satışlar, hele bu satışların yabancı sermayeye dönük olarak yapılmaya başlaması, tartışmaları bir yandan alevlendirdi, bir yandan siyasileştirdi.

Özelleştirme konusu artık salt bir ihtisas siyaseti sorunu olmaktan çıktı. Siyasî, hatta USAŞ'ın özelleştirilmesinin bir muhalefet partisince dava konusu haline getirilmesiyle hukukî boyutların ayrılmaz bir biçimde iç içe geçtiği tam bir sorunlar yumağına dönüştü.

Konunun siyasî terimlerle tartışılmasını yadırgamak elbette yanlış olur. Stratejik veya kilit kuruluş kavramı, işin içine girince neyin stratejik yahut kilit olduğuna karar vermek bir siyasî tercih işidir.

Gene de konunun soğukkanlılıkla tartışılmasına ihtiyaç olduğu yadsınamaz. Söz gelimi tepkiler, genel olarak özelleştirmeye mi yöneliktir. Yalnızca yabancılaştırmaya mı? Genel olarak yabancılaştırmaya mı karşı çıkılmaktadır, yoksa sadece kilit kuruluşların yabancı sermayeye satılmasına mı? Kilit sanayinin sınırını açık seçik çizmeye yarayacak nesnel ölçüler var mıdır? Bunlar, konunun akla getirdiği sorunların ancak birkaçıdır. Bunların ve başkalarının tartışmalar sırasında irdeleneceğini ve aydınlanacağını umuyorum.

Tartışmamız, Cumhurbaşkanı seçimi nedeniyle siyasî tansiyonun yükseldiği günlere rastlı-

yor. İktisat politikalarının yakın gelecekte alacağı şekil, başka etkenler yanında bu seçimin sonucunu da etkileyeceğine, öte yandan iktisat siyasetinin yakın gelecekteki seyrinin çok önemli bir ögesi, özelleştirme olacağına göre, bu panelin zamansız olduğu, öyle inanıyorum ki, söylenemez.

Davetimize katılan tüm konuklarımıza ve konuşmacılara "hoşgeldiniz" der, saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN - Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi sayın panelistleri kürsüye rica ediyorum: Sayın Öztin AKGÜÇ, Sayın Alber BİLEN, Sayın Ökkeş ÖZUYGUR, Sayın Gündüz PAMUK, Sayın Yavuz ZEYTİNOĞLU.

Konuşmacılara söz vermeden önce sizlerle panelistler hakkında çok kısa bilgi sunmak istiyorum; konuşma sırasında göre sunacağım.

Konuşma sırasını konunun uygulamasıyla direkt olarak ilgili olması dolayısıyla Sayın Ökkeş ÖZUYGUR'un ilk konuşmayı yapmasını düşündük, ondan sonra alfabetik olarak gideceğiz.

Biraz önce biyografilere bakarken fark ettim ki, son yıllarda Türkiye'de iktisatçıların çok şikâyetçi oldukları -ve biraz tabii şaka ile karışık şikâyetçi oldukları- bir sorunları burada yine karşılarına çıkmış, panelistlerden 5 kişiden 4'ü mühendis; fakat PETKİM konusunda bunu çok da sürpriz olarak görmemek gerekir ve sadece bir şaka olarak dile getirdiğimi de vurgulayayım.

Sayın Ökkeş ÖZUYGUR, Robert Kolejden sonra Boğaziçi Üniversitesinde Elektrik Mühendisliği öğrenimi görmüş, Newyork Kolombiya Üniversitesinde lisansüstü çalışma yapmış, Kavalalı Şirketler Grubunda bir süre çalıştıktan sonra Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresinde Başkan Yardımcısı olarak çalışıp 1989'da Başkan görevini üstlenmiş.

Sayın Öztin AKGÜÇ, Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdikten sonra Hesap Uzmanı olarak görev yapmış ve Devlet Yatırım Bankasında Proje Uzmanlığından sonra 1970'lerde Sümerbank Genel Müdürlüğünde

bulunmuş ve halen İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Öğretim Üyesi ve Danışmanı.

Sayın Alber BİLEN, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesinden Kimya Yüksek Mühendisliği öğrenimi görerek ayrılmış ve Türk Henkel Anonim Şirketinin kurucularından, 1984'e kadar Genel Müdürü. ISO (İstanbul Sanayi Odası) Yönetim Kurulu Üyeliğini yaptığı gibi halen Henkel'in Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı ve Murahhas Üyesi.

Sayın Gündüz PAMUK, İstanbul Teknik Üniversitesi mezunu, 10 yıl kadar özel inşaat işlerinde çalıştıktan sonra IBM'de görev yaptı ve 1964-1978 arasında da Koç Grubu Şirketlerinde Genel Müdürlükte bulundu. 1978-1979 döneminde de PETKİM'de Genel Müdür olarak görev yaptı. 1980'den beri özel danışmanlık yapmakta.

Sayın Yavuz ZEYTİNOĞLU, İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü Mezununu, halen Zeytinoglu Holding Yönetim Kurulu Başkanı ve Eskişehir Sanayi Odası yönetiminde bulunmuş ve Eskişehir Sanayii ile ilgili olarak kamuoyunun yakından tanıdığı bir isim.

Zaten sanıyorum konuşmacıların hepsini çoğu arkadaşımız yakinen tanımaktalar; fakat aramızda bulunan genç arkadaşların sayısını da göz önüne alarak biyografileri sunmayı yararlı buldum.

Biraz evvel söylemiş olduğum gibi şimdi ilk olarak sayın Ökkeş ÖZUYGUR konuşacak.

Buyurun efendim.

ÖKKEŞ ÖZUYGUR (Toplu Konut ve Kamu İdaresi Başkanı) - Sayın Başkan, teşekkür ederim. Öncelikle böyle bir seçkin dinleyiciler topluluğuna, bu kadar güncel bir konuda icraatı yürüten, idarenin de konuyu gündeme getirmesinde, kamuoyunu aydınlatmasında şans tanındığı için, gerek İktisat Fakültesi Mezunları Derneğine, gerek Sayın Başkana, gerek, sizlere, teşekkürlerimi iletmek isterim.

Sayın hocamın açıklamalarına, hemen bir düzeltme değil de, ekleme yapmak istiyorum. Mühendislik eğitiminden sonraki lisansüstü eğitimim iş idaresi dalında; onu söylemeyi özellikle istiyorum. Salt mühendislik geçmişiyle değerlendirilmesin diye; bu da işin esprisine herhalde biraz renk getirir.

Şimdi olaya şöyle bakmak istiyorum:

Takdir ederseniz ki, hangi konu olursa olsun, ister bilim, ister sanayi, ister politika, ister ekonomi, yeniyi savunmak her zaman için statükoyu savunmaktan daha zor bir olaydır.

Toplumsal değişik kesimlerinden bürokrattan, sanayicisinden, işçisinden, değişik sesler getiren, hele hele özelleştirme gibi bütün kesimleri ilgilendiren bir olayda bu tür seslerin yükselmesi, bir tartışma ortamının oluşması, aslında en çok bizi mutlu etmektedir.

Ben, şöyle özetle, bugüne kadar edindiğim izlenimler sonucu Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresinin görevlilerinin, kamuoyunda da, belki bizim eksikliğimizden çok iyi anlaşılmadığı kanısındayım. Onun için çok kısaca özetlemek istiyorum:

Şimdi idareye bakıldığında, aslında bizim bu konuda çalışan kişiler olarak inancımız olan nüfusun ekonomiye katılımının en önemli ana şartlarından bir tanesinin, altyapıya önem vermek, altyapıyı tamamlamak olduğunu düşünecek olursak, bizim idareimiz herhalde Türkiye'mizde bu konuya verilen önemin en önemli göstergesidir.

Çünkü, bakıldığında gerek konut sorunun çözümü, gerek ekonomik aktivitelerin, belirli hacimlerin ötesine geçirilebilmesi için gerekli olan otoyollar, barajlar gibi altyapı tesislerinin finansmanı, gerekse sanayide yeniden yapılanmayı oluşturan KİT'lerin özelleştirilmesi gibi konuların hepsi idaremize verilmiştir.

Dolayısıyla son derece stratejik öneme haiz bir kuruluş olduğumuzu bir kez daha vurgulamak istiyorum ve özelleştirmeyi şöyle savunmak istiyorum:

İlk başta konut sorununda da özelleştirme, altyapıda da özelleştirme, KİT'lerde de özelleştirme. Nitekim, geçtiğimiz günlerde bunun çarpıcı bir örneğini de, idareimiz yine yenilikçi bir fikir olarak - bu kez çok fazla karşı çıkılmadı, biraz da beğenildi galiba- konut sertifikası uygulamalarıyla yine alt-

yapı konularından bir tanesi olan konut konusunu da yerine getirdi.

Barajlar ve otoyollarla ilgili örnekler, gelir ortaklığı senedi şeklinde daha önce zaten yapılmıştı. Her defasında mutlaka ve mutlaka negatif birtakım sesler geldi, gelecektir de, gelmesi kadar doğal bir şey de olamaz; ancak olay, KİT'lere geldiğinde durum biraz daha değişik; bunu biz de kabul ediyoruz.

KİT'ler aslında çok eski olmayan; ancak Türkiye gibi yeni bir ülkede, cumhuriyetin ilk dönemlerinde belirli hedeflerle kurulmuş kuruluşlardır; fakat bakıldığında önemli ölçüde hedeflerini yerine getirmişler ve artık gelişen Türkiye çerçevesinde "acaba KİT'lere halen ihtiyacımız var mı?" sorusunu gündeme getirmişlerdir.

Söyle bir baktığımızda bundan 1-2 yıl önce bir Sayın Bakanımızın Planlama Müsteşarımızla arasında geçen konuşmada belirttiği gibi "KİT'leri bugün kurmaya kalksak ne kadar eder?" dendiğinde 1 milyar dolar gibi bir rakamdan söz edilmekte; bu çok global bir rakam.

Şimdi bakıyoruz, çok doğaldır, biz daha işin o kadar başındayız ki, bizim şu ana kadar özelleştirdik diyebileceğimiz çeşitli adlar altında biz "Gecikmeli Halka Arz" diyoruz, bazı arkadaşlarımız "kesin blok satıştır" diyor; ama bakıldığında binde 1,5 gibi bir rakam çıkıyor ortaya. Çok kaba rakamlar bunlar, sadece örnek olarak vermek istiyorum. Demek ki, işin daha çok başındayız.

Sonra, yabancı sermayeye bakış açımızda şu nu dile getirmek istiyorum:

Bir yandan Avrupa Topluluğuna müracaat ediyoruz ve bizi Avrupalı olarak kabul etmelerini istiyoruz ki, bu topluluğa katıldığımızda sermaye hareketleri gayet sınırlı değil, sınırları aşmış olarak gerçekleşecektir; o zaman her halde -bugüne nazaran son uygulamalar biraz olayın sınırlarını kaldırmasına rağmen- yine sermaye hareketleri görülecektir. O zaman özelleştirme ile birlikte belki de Avrupa Topluluğuna müracaat edelim mi, etmeyelim mi konusunda da birtakım tartışmalara girmek gerekir ki, biz olayı çoktan aştığımızı düşünüyor idik açıkçası.

Şimdi böyle bir girişten sonra kısaca dünyadaki gelişmelere bakmak istiyorum; gelişmeler nasıl:

1992 yılında Avrupa tek pazar. Devlet kapitalizminin egemen olduğu ülkelerde bile liberalizm eğilimleri görülmekte; Sovyetler Birliği ve Çin, bunun en açık örnekleri. Her geçen gün ülkeler arasındaki ekonomik ve politik sınırlar azalmakta. Glasnost, Perestroky, Yeniden Yapılanma, açıklık ilkeleri Sovyetler Birliğinden gelmekte şaşırtıcı olarak.

Bilim ve teknolojiye bakıyoruz, son 10 bin yıldaki gelişmeler bir yana, dümdüz bir eğri; son 50 yılda muazzam yukarı doğru eksponansiyel bir eğri görüyoruz.

Ulaşım olanaklarının artması sonucu giderek küçülen bir dünya.

Bütün bunlar dikkate alındığında açıklık, yeniden yapılanma, dışa açılma; bunların hepsinin ne kadar önemli olduğunu bir kez daha vurgulamak istiyorum.

Bugün artık ulusların, ulusal ekonomilerinin toplamı olan bir uluslararası ekonomiden ziyade, kendi başına bir dinamiği olan bir dünya ekonomisinden, dünya pazarından söz ediyoruz.

Çok güzel bir örnek : Bazı şirketlerin verdikleri ilanlarda kendilerini Avrupalı olarak tanımlamaya başlıyorlar. Umarız ki, "Dünyalı" olarak tanımlayacağımız günler çok kısadır.

Bu türlü ortamda bakıldığında başka bir örnek vermek istiyorum: Bugün bir ilacı geliştirmek için yaklaşık 250 milyon dolarlık bir harcama gerektiriyorsa, -sadece araştırma ve geliştirme için- böyle bir ilacı, tek bir ülkenin pazarında faaliyet gösteren bu kadar sınırlı bir şirketin o ülkedeki faaliyetlerine yayması, maliyetlerini korkunç ölçüde artırmaktadır. Halbuki buña dünya ölçeğinde baktığımızda dünya pazarına yaydığında ise, tüketiciye çok daha küçük bir ölçüde yansımaktadır.

Bakıldığında artık oyunun kuralının ülke pazarından pay kapmaktan çıkıp, dünya pazarından pay kapmak olduğunu görmekteyiz. Kavramlarımız değişmektedir: Uluslararası ekonomi yerine dünya ekonomisi, uluslararası pazar yerine dünya pazarı, dışa bağımlılık kavramı bile anlamını yitirmekte. Dünya pazarının dinamiklerinden kendini soyutlayabilen hiçbir ülke kalmamıştır; şimdi Sovyetler Birliği dahil buna.

Ekonomi politikalarının belirlenmesi ve yürütülmesinde bu ülkelerde dünya pazarının dinamikleri ortaya çıkmış ve buradan hareketle nasıl, ki, bugün uluslararası bir pazar değil de, bir dünya pazarından söz etmenin gereğine inanıyorsak, sermaye konusunda da artık yerli-yabancı sermaye ayırımından vazgeçip bir dünya sermayesinden bahsetmenin zamanı gelmiştir.

Bu şekilde üretimde kullanılan sermayenin milliyeti yoktur diyoruz ve bunun dünya pazarı, dünya ekonomisi içinde oluştuğuna dikkat çekmek istiyoruz ve aynı doğrultuda gelişmekte olan ülkelerin kalkınma tanımları da değişmektedir. Yine daha fazla açıklık, sanayinin yeniden yapılanması, özel sektöre ağırlık verilmesi, devletin ekonomiye olan müdahalesinin azalması, kaynak dağılımının gerçekleşmesinde de yine piyasa mekanizmasının dinamiğine göre hareket edilmesi, kalkınma tanımlarında da ön planda yer almıştır.

Şimdi, dünyadaki ekonomik dengelerde bu tür değişiklikler olurken ülkemiz sanayisinin, ülkemiz ekonomisinin, ülkemiz sanayicilerinin, işadamlarının, bankacılarının, bunlardan etkilenmemesi mümkün değil. Hem bir yandan kendimize hedefler çiziyoruz, "altyapıyı geliştireceğiz, dünya ekonomisine entegre olacağız, Avrupa'ya entegre olacağız" diye diğer bir yandan bunlara gözlerimizi kapamak, herhalde son derece yanlış olur.

İşte Türk sanayisinin, Türk sanayicisinin Türk işadamlarının da, bunlardan etkileneneğini düşünecek olduğumuz takdirde bu kuruluşların da, gerekli önlemleri bugünden almalarında çok büyük yarar olacağı düşüncesindeyiz.

Aksi takdirde dünya ekonomisindeki gelişmeleri, değişik pazarlardaki ihtiyaçları göz önüne alarak bizlerden, bizim ülkemizden binlerce kilometre ötede olup; ancak tüm bu kriterleri değerlendirip kaliteli üretim yapan kuruluşların ürünleri ile kendi sanayiimizi karşılaştırıp bakmamız gerek. Bu kuruluşların ürünleri, bizim piyasamızda, bizim sanayiimizi tehdit eder boyutlara gelebilir.

Bütün bunlarda mutlu olabileceğimiz en önemli ortak yer şudur: Bütün bu hareketler yenidir, henüz ülke olarak treni kaçırmış değilizdir tabiri caizse ve bu konuda gerek devlet kuruluşlarına, gerek özel sektöre büyük görevler düşmektedir.

İşte bizim idaremize tekrar döndüğümüzde şunu görüyoruz:

Türkiye'de neler yapılmış, Avrupa Topluluğuna müracaat etmiş, son ekonomik kararlarla korumacılığın kaldırılması sürecine gidilmiş, hedef olarak 2000 yılı için 100 milyar dolara yakın bir dış ticaret hacmi hedeflenmiş ve buna uygun olarak Atatürk Barajı, GAP, otoyollar ve benzerleri gibi altyapı projelerinin finansmanında yaklaşık yarı yol aşılmış.

İşte bu potansiyellerin en iyi şekilde değerlendirilebilmesi için özelleştirmenin ne denli elzem ve gerekli olduğunu bir kez daha vurgulamak istiyorum.

Biz, bu programı iyi bir şekilde-henüz binde 1,5'unda olduğumuz- gerçekleştirecek olursak, bu sayede sadece sosyal yükümlülüklerin bütçeden karşılanmasına büyük ölçüde hizmet edeceğiz. Devletin üretim dallarından tamamen ayrılarak altyapı yatırımlarına yönelmesine, dolayısıyla tüm ülke nüfusunun da ekonomik faaliyete büyük ölçüde katılımlarını sağlamada öncülük yapacağız.

KİT'lerin bütçe üzerindeki yükü önemli ölçüde kalkacaktır. Hatta hatta bunların özel sektöre devriyle bu kuruluşların faaliyetlerinden bugünkü faaliyetlerine nazaran çok daha yüksek oranda vergiler alacağımızı hedeflemekteyiz.

Sonra KİT'lerin tekil gücünü de kaldıracaktır bu yaklaşım. Ekonomide en önemlisi siyasi etkilerin azalması ve verimliliğin artmasını sağlayacağımıza inanıyoruz.

Mikro düzeyindeki müdahalelerin yerini, makro düzeyindeki politikaların alacağı savunuyoruz.

Kısacası, müdahaleci ekonomiden libarel ekonomiye geçiş sürecinin hızlanacağına inanıyoruz ve sonuç olarak Türk ekonomisi özelleştirme sayesinde değişen dünya koşullarında yeniden yapılanarak uluslararası düzeyde rekabet edebilir hale gelecektir.

Ancak, böyle bir süreç, Türk ekonomisinin Avrupa Topluluğu ile entegrasyona girmesini sağlayabilir.

Şimdi bu bağlamda PETKİM'e gelmek istiyorum:

Avgaz

Hayatıncayazeller sunar.

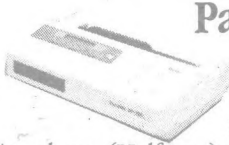
peçya

Onların bittiği yerde...

Biz başlarız

Panafax

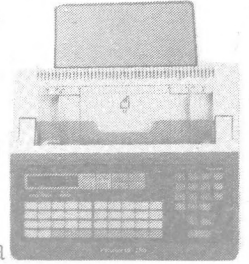
Panafax UF-130

10 istasyon otomatik arama / SUPER-FINE tarama yoğunluğu / 16 step gri tonlama (Halftone) / Fotokopi fonksiyonu.

Panafax UF-140

70 istasyon otomatik arama / Gönderim rezervasyonu / Zaman ayarlı gönderim ve polling / SUPER FINE tarama yoğunluğu 16 step gri tonlama (Halftone) / Fotokopi fonksiyonu.

Panafax UF-250

100 istasyon otomatik arama / CCITT hata düzeltme modu (ECM) / Gönderim rezervasyonu / Zaman ayarlı gönderim ve polling / 8 program tuşu / SUPER-FINE tarama yoğunluğu / 16 step gri tonlama (Halftone) / Orijinali damgalama (Stamp) / Fotokopi fonksiyonu.

Panafax UF-260

100 istasyon otomatik arama / CCITT hata düzeltme modu (ECM) / Gönderim rezervasyonu / Zaman ayarlı gönderim ve polling / 8 program tuşu / 20 sayfa hafızası / Farklı doküman grubu gönderimi / SUPER-FINE tarama yoğunluğu / 16 step gri tonlama (Halftone) / Orijinali damgalama (Stamp) / Fotokopi fonksiyonu.

EKOFAKS
rvis ve güvencesi

Panasonic
✓ Bizi arayın, konuşalım...

İZ

ANKARA
BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

İZMİR
BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

ANTALYA
BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

ADANA
BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

BURSA
BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

TRABZON
BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

DIYARBAKIR
BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

74 75 15 (11 Hat) Tel: 167 26 10 (3Hat)

TEL: 21 82 99- 21 67 06

Tel: 177 558-123 909

Tel: 132 132-135 250

Tel: 20 79 68-22 21 46

Tel: 233 62-133 08

Tel: 259 26

PETKİM, bizce de gayet iyi bilindiği gibi monopol özelliğini taşıyan dev bir petro-kimya tesisidir. Burada şunun altını vurgulamak istiyorum:

Biz, idare olarak geçtiğimiz dönemlerde kamuoyunu aydınlatma konusunda biraz hatalı olduğumuzu, fazla çaba sarf etmediğimizi anlamış olduğumuz içindir ki, 7 Eylül'de bir toplantı düzenledik, gerek yatırımcılara, gerek kamuoyuna bunları açıklamak için. Kaldı ki, gerek 7 Eylül tarihinde gerek bugün, tekrar şunu söylemek istiyorum: PETKİM, henüz satışa hazır değildir, gerekli düzenlemeler henüz tamamiyle bitirilmiş değildir; ancak bizim bu iyi niyetli yaklaşımımız hemen şu soruların gündeme getirdi:

Acaba PETKİM elden gidiyor mu, acaba PETKİM'in yüzde 100'ünü yabancılara satıyor muyuz?

Dediğim gibi şu anda PETKİM'in satışı için böyle bir satışta teklif alabilmek için gerekli olan bazı önkoşullar vardır. En önemlisi bir kitapçığın hazırlanması ve satış tekliflerinin istenmesi; henüz bunları yapmış değiliz, stratejisini de tam olarak belirlemiş değiliz.

Dolayısıyla PETKİM, henüz elden gitmiyor; bunu kesinlikle söyleyebilirim ve bu konuda da şunu kesinlikle belirtmek istiyorum ki, PETKİM'i satmakla USAŞ'ı satmak aynı şey değildir.

PETKİM'in özelleştirilmesi ile hedeflediğimiz şey, özellikle PETKİM'in değişen dünya koşullarında ayakta durabilmesi için önümüzdeki birkaç yıl içinde bir beş yıllık periyoda baktığımızda yaklaşık 5 milyar dolar civarında bir yatırıma gereksinim vardır. Bu yatırımı devletin yapmasındansa devletin bu parayı altyapıya, eğitime, sağlığa harcaması, bu yatırımları ise özel sektörün üstlenmesi ana hedeftir, ana amaçtır.

Ben diğer konuşmacı arkadaşlarımla vakitlerine de pek fazla müdahale etmek istemiyorum. Onun için burada noktalamak istiyorum.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Ökkeş ÖZUYGUR'a çok teşekkür ediyorum. Süreye de gerçekten tam uydu. Tüm panelistler 20 dakikayı aşmadıkları takdirde sondaki tartışmalara geniş zaman ayırmak şansımız olacaktır.

İkinci konuşmacı olarak Sayın Öztin AKGÜÇ, buyurun efendim.

ÖZTİN AKGÜÇ (İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Öğretim Üyesi) - Sayın Başkan, sayın konuklar, zaman zaman iktisatta modalar oluşuyor. Bir zamanlar 1950'ler de -Sayın Özüygür belki hatırlamıyor- ama devletleştirme, millileştirme söz konusuydu. Bütün Fransa'daki, İngiltere'deki önemli tesisler o zaman millileştirilmişti, bugün özelleştirilmeye çalışılıyor. Demek ki, meselenin bir ekonomik- ideolojik yönü vardır.

1980'den sonra bu özelleştirme niçin gündeme geldi? Ben bunu üç nedene bağlıyorum:

Bunlardan birinci neden, ideolojiktir. Bunu daha çok sağcı partiler gündeme getirdiler. Özellikle sağcı partilerin iktidarda olduğu İngiltere'de Teacher döneminde uygulandı. Meselenin hem ideolojik yönü, hem de mali yönü vardı. Belki İngiltere'de bütçe açıkları önemliydi. Kamu varlığını satmak suretiyle önemli bir gelir elde etme amacını güdüyordu Miss Teacher. Aynı zamanda vergi yüklerini de hafifletmek istiyordu, kendisine ekonomik ve politik destek veren grupların. Amaç hem politiktir, hem ideolojiktir, hem de bütçe açıklarına bir gem vurmak ve devlete bir gelir sağlamaktır bunların satışı yoluyla.

Az gelişmiş ülkeler için olay ne idi: Az gelişmiş ülkelerdeki mesele şuydu: Biliyorsunuz az gelişmiş ülkelerin çok ağır dış borç yükleri vardı, 1 trilyonu aşkın, 1 trilyon doları aşkın dış borç yükleri var. Biliyorsunuz ki, bu borçlar ödenemeyecektir; yani bugün, normal gelirlerle bunların ödenmesi olanağı yoktur.

Bunun üzerine klasik bir borç ödeme yöntemi ortaya atıldı. Kendilerinin de ifade ettikleri gibi çok tartışıldı bu. *Debt-equity swap* dedikleri olay; yani siz, batı tesislerinizin mülkiyetini vereceksiniz, buna mukabil borçlarınız da azalacaktır.

Diyeceksiniz, bir tesisinizi yabancıya sattığınız zaman bunun hesaplarımıza nasıl girdiğini düşünelim; ne olacaktır: Size bir sermaye girişi gözükcektir. Sermaye girişleri nerede yer alır, ödemeler dengesinde tabii lehimize bir durum olacaktır. Eğer birtakım çıkışlarımız var ise, borç ödemelerimiz varsa, sermaye hareketleri içerisindeki bir sermaye girişi, bir de borç ödemesi olayı olacaktır; yani

olay, muhasebe açısından da baktığımız zaman bu kadar basittir; yani bir taraftan giriş olacaktır, öbür taraftan borç yükünüzü ödeyeceksiniz, ödemeler dengesi hesabını biliyorsak, bunun nasıl gelişeceğini görmek de mümkündür.

Şimdi bu model tabii bir ara yaygınlaştı; çünkü bunun dışarıda belli odakları var; o odaklar güzel propagandalarla bunları çok cilalı laflarla ortaya koyabiliyorlar; ama bir süre sonra baktık, gene sayın arkadaşımın da söylediği gibi Brezilya'da oldu ve Kongre bunu reddetti. Birçok Asya ülkesinde ve özellikle Malezya'da da Yüksek Mahkeme özelleştirme olayını durdurdu.

Şimdi ben, meselenin ideolojik yönlerini fazla tartışmak istemiyorum, mali yönlerini fazla tartışmak istemiyorum; yalnız Türkiye'de bazı yanlış bilinen hususlar var ki, bunları biraz açıklığa kavuşturmak lazım. Biraz da kavram kargaşası var bu konuda. Kavramlar çok açık değil.

Şimdi Türkiye'de hep şu propaganda yapılıyor. "Efendim, iktisadi devlet teşekkülleri bütçeye yüküdür, devlete yüküdür, işte kaynakları israf ediyorlar".

Şunu ortaya koyayım: Evet, belki iktisadi devlet teşekkülleri çok iyi yönetilmiyorlar; ama acaba özel kesime nazaran iktisadi devlet teşekkülleri çok mu başarısız?

Ben, son 1988 yılı bilançolarından çıkarılmış sonuçları söylüyorum; bunlar İSO'nun; yani İstanbul Sanayi Odasının verdiği sonuçlar.

500 firma içerisinde 95 tane KİT, 405 de özel firma giriyor bunun içine; size sonuçlarını söyleyeyim:

95 KİT'in bilanço kârları 1 trilyon 613 milyar lira. Buna mukabil 405 özel kesimin kârı 2 trilyon 494 milyar liradır; yani görüyorsunuz KİT'ler sayı olarak dörttebirdir; fakat kârları çok daha fazladır.

İkinci baktığımız bir nokta acaba bunların ihracatı nedir; yani KİT'leri bu dışa açılma, ihracat olayına intibak edemediler mi? Baktığımız zaman yine rakam verelim size: -95 KİT, bütün KİT'ler değil tabii.

Geçen sene 1 milyar 421 milyon dolar ihracat yapmıştır. Özel kesim ise, yani 405 firma ise yapmış olduğu ihracat 3 milyar 576 milyon dolar.

O halde görüyorsunuz ki, KİT'lerin de dış pazarlarda oldukça etkinlikleri söz konusudur, dışarıya satışları söz konusudur.

Yine satışlarına baktığımız zaman 95 KİT geçen yıl 25 trilyon 475 milyar liralık bir satış hacmine ulaşmış, 405 özel firmanın satış hacmi ise 29 trilyon 492 milyar lira olmuş.

O halde görülüyor ki, bu rakamlara baktığımız zaman KİT'ler, öyle fazla satış yapamayan zarar eden, ihracat yapamayan, kâr etmeyen kuruluşlar değildir.

İkinci bir noktayı daha söyleyeyim: Yine bu Türkiye'de çok söyleniyor acaba incelenerek mi söyleniyoruz; bunda çok ciddi kuşku var; çünkü ben, bir miktar Hazine'de hesap uzmanı olarak çalıştığım için biliyorum, bu bütçe-kamu iktisadi kuruluşları ilişkisidir. Acaba bütçeden mi külfet geliyor kamu iktisadi teşebbüslerine, yoksa kamu iktisadi teşebbüsleri mi bütçeyi finanse ediyor; bu son derece önemli bir noktadır.

Bunu bilmek için acaba kamu iktisadi teşebbüsleri stopajının ne kadarını yatıyor, Kurumlar Vergisinin ne kadarını yatırıyor, KDV'nin ne kadarını topluyor; bunu çok iyi bilmek lazım.

Görülüyor ki, bütçe rakamlarına baktığımız zaman transfer diye gördüklerimizin hiçbirisi son yıllarda hele kamu iktisadi teşebbüslerinde değildir. Transfer diye görülen rakamların hepsi borç faizlerinin ödenmesine aittir. İşte bakın bütçe rakamlarına, bunun yüzde 50'si transfer ödemesidir ve bunun da hemen hemen büyük bir kısmı vergi idareleri ve faiz ödemesidir.

O halde bütçenin yapısını bilmek lazım. Kamu ile bütçe arasındaki iktisadi devlet teşekkülleriyle bütçe arasındaki ilişkileri çok iyi bilmek lazım ki, bu da bilinmeden çok genel laflar konuşmaların rakamlara dayanarak ortaya konulması lazımdır. İktisat ilmi, işletme ilmi, biraz rakam ilmidir. İlim olduğuna göre, rakamlarla ortaya konulmadan genelde söylenmiş olan lafların da çok geçerli olmadığı kanısındayım.

Yine bazı kavram kargaşalarına değineyim: Mesela bu gelir ortaklığı senetleri. Ashında bu gelir ortaklığı senedi bir satış işlemi değildir, özelleştirme de değildir: bir borçlanma olayı. Siz, borçlanma için ne yapıyorsunuz: Faizi sabit tespit etmiyorsunuz.

nuz da, belli bir endekse bağlıyorsunuz. Ne endekesine bağlıyorsunuz; işte o barajın veyahut da otoyolun gelirine bağlıyorsunuz; bu bir borçlanma yöntemi.

Şimdi bu akılcı mıdır, değil midir? Yani bir devlet eğer, daha ucuz olarak kaynak bulabiliyorsa, niye birtakım vergi teşvikleriyle daha pahalıya kaynak borçlansın. Bugün biliyoruz ki, gelir ortaklığı senetleri normal olarak devlet tahvili faizinden daha fazla gelir getiriyor birtakım vergi avantajlarıyla. O halde bunda mantık nedir, bunu anlayamıyorum. Bir finansçı olarak düşünülecek olan nokta kaynağın mümkün olduğu kadar ucuza sağlanmasıdır.

O nedenle gelir ortaklığı senedinin satılmasıyla özelleştirme ile kesinlikle hiçbir ilgisi yoktur. Bu bir borçlanmadır, bir borçlanma yöntemidir. Bence pahalı bir de borçlanma yöntemidir.

İkinci bir konu, yabancı sermaye hareketleri, Avrupa Topluluğu ve özelleştirme meselesi. Yabancı sermaye hareketi ayrı bir olaydır, özelleştirme ayrı bir olaydır. Özelleştirmede bir satış vardır. Yabancı sermaye hareketlerini serbest bırakırsınız, Türkiye'ye yabancı sermaye gelir, yatırımını yapar, portföy yatırımı da yapar, kaldırabilirsiniz şeyleri, nitekim kaldırdınız 32 sayılı tebliğle, gelir yabancılar burada yeni PETKİM'ler kurar, yeni Erdemir'ler kurar, yeni Sümerbanklar kurar, bunu kimse engel teşkil etmez. Ama yabancı sermayenin girişi ayrı bir olaydır, özelleştirme; yani bunların yabancılarla satılması ayrı bir olaydır.

Hangi AET ülkesi, AET'ye girerken elindeki KİT'leri yabancılarla sattı. Bilakis, belli sınırlar çizildi; yani özelleştirme yapan Teacher bile belli sınırlar koydu, bunların yabancıların eline geçmesi için. Tabii Avrupa Topluluğuna giriş ile özelleştirme arasında ben bir ilişki göremiyorum; burada bir kavram kargaşası var gibi geliyor. Yabancı sermaye girişi ile özelleştirme arasında bir ilişki göremiyorum. Yabancı sermaye konusunda 32 sayılı Tebliği çıkardınız. "Yabancı sermaye girişi serbesttir" dediniz, "Portföy girişi de serbesttir" dediniz mi, gelir yabancı sermaye burada yeni tesisler kurar. Ta, 6224 sayılı Kanundan beri bizim Yabancı Sermaye Kanunumuz liberaldir zaten, her türlü haklar eşit bir şekilde tanınmıştır, gelirse yatırım yapar. Bunun için yabancı sermayeyi getireceğim diye elimizdeki KİT'leri yabancılarla satmamızın

bir nedeni olduğu kanısında değilim.

Şimdi dinamikler, dünya pazarına girme ve uyum meselesi. O da gösteriyor ki, KİT'ler iyi kötü uyum sağlamışlar; yani 95 tane KİT, bugün oldukça yüksek bir ihracat yapıyor. Kaldı ki, ihracat yapan KİT'lerin bir kısmı da bunu özel kesim aracılığıyla da yapıyor. O bakımdan ben bu rakamların da tam KİT'lerin gerçek ihracatını gösterdikleri kanısında da değilim.

Diğer bir konu, acaba bu satılması düşünülen - ki günümüzün güncel konusu odur - bu PETKİM'in durumu nedir. Biraz da PETKİM'le ilgili bilgi sunayım size:

Geçen yıl PETKİM - PETKİM dediğimiz zaman bu tabii bildiğiniz gibi büyük kuruluştan oluşuyor, ALPET VE YARPET'ten ikisinin toplam kârı 333 milyar liradır - 200 milyar ALPET kâr etmiştir, 133 milyar lira da YARPET; yani Yarımca'daki ve Aliğa'daki kârı söylüyorum.

İhracat rakamlarını da sizlere söyleyeyim: Geçen sene ALPET 248 milyon dolar ihracat yapmıştır, YARPET'de 6 milyon 444 bin dolar ihracat yapmıştır, ikisinin toplamı 255 milyon dolar ihracattır ki, sanıyorum Türkiye'de bu aracılı ihracat yapan dış ticaret sermaye şirketlerinden de daha fazla bir reysel olarak ihracat yapan kuruluştur.

Görüyorsunuz ki, bu kuruluş, hem kârlı bir kuruluştur, hem de ihracat yapan bir kuruluştur. Eğer teknolojisi çok geri ise, bu teknolojinin yenilenmesi gerekiyorsa, bu ihracatı yapamaması lazımdır. Demek ki, dünya pazarlarına en açık kuruluşlarımızdan bir tanesi PETKİM.

Yine özelleştirilmesi düşünülen Erdemir de - bugün gerçi Erdemir bunun ikinci şeyidir ama onun için de bilgi vereyim: 435 milyar geçen sene bilanço kârı vardır ve 139 milyon dolar da ihracat vardır. Bunlar özel kesimdeki her tür firmanın üstündedir, rakamlar buradadır ve bunun münakaşası edilebilir.

Diğer bir konu, Türkiye niye yatırım yapamaz mı imalat sanayiine, teknolojisini yenileyemez mi? Bunların muhakkak yenilenmesi için dışarıya mı satılması lazım?

Bu konuda da ben, size bazı bilgiler sunayım: Kimseyi itham etmiyorum; ama rakamları ortaya

koyuyorum; yani bu politika bilinçli izlenmiştir de demek istemiyorum; çünkü dilim varmıyor Türkiye'de böyle bir bilinçli politika izlenebileceğine, hiçbir hükümetin böyle bilinçli bir iş yapacağına.

Şimdi ben size Türkiye'de yatırım rakamlarını vereyim: 1973 yılı özel kesimin imalat sanayiine yatırımları 301,9 milyar liradır 1973 fiyatlarıyla, 1988'deki yatırım yine 301'dir; yani 1973 yılından 1988 yılına kadar özele kesimin yatırımı artmamıştır kesinlikle yıllık bazda.

Kamu kesiminin yatırımlarına bakalım; bunlar imalat sanayi yatırımları. 153 milyar 6 milyondur 1973 fiyatlarıyla. Bu yatırım miktarı 1988'de 82,7 milyara düşmüştür; yani biz, teknolojimizi yenileyemiyoruz dediğimiz bir dönemde, eksikliklerden bahsettiğimiz bir dönemde biz, imalat sanayiine yatırım yapmamışız. Rakam gösteriyor, kamu kesimi yatırımları yarı yarıya azalmıştır imalat sanayiinde.

İmalat sanayiindeki paylara da geleyim; yani bu rakamları ben kendim uydurmuyorum, Sanayi Odasının rakamlarıdır bunlar. Kamu kesiminin yatırımlarına bakalım:

Kamu kesimi 1980'li yıllarda imalat sanayiine yüzde 30 oranında yatırım yaparken bu yatırım yüzde 5,9'a düşmüştür toplam yatırımlar içinde o halde Türkiye, bilerek, bir anlamda -tesadüfi de diyebilir miyiz bilmiyorum- imalat sanayiine yatırım yapmaktan vazgeçmiştir; işte bütün rakamlar ortadadır.

O halde "Türkiye, imalat sanayiine yatırım yapamıyoruz, teknolojisini yenilemiyor" sözü, bu rakamlar karşısında çok gerçekçi değildir; çünkü Türkiye görülüyor ki, çok daha eski yıllarda imalat sanayiine çok çok daha fazla yatırımlar yapabilmıştır.

Bakın, 1977-1978 yıllarındaki yatırımlarına bakın Türkiye'nin imalat sanayiinde 761 milyar Türk lirasına kadar yükselmiştir bu rakamlar.

1988 yılında Türkiye'nin imalat sanayiine yaptığı yatırım 384,5 milyardır; yani yarı yarıya azalmıştır maalesef.

Eğer biz, dışarıya hakikaten uyum sağlamak istiyorsak, dinamiklere, imalat sanayiimizi yenilememiz lazımdı, bu yatırımları yapmamız lazımdı,

teknolojimizi yenilememiz lazımdı. Özel kesimde hiçbir gelişme yok, kamu kesiminde geriye dönüş, bir düşüş vardır.

Şimdi Türkiye'de KİT'e ihtiyaç var mı yok mu? Bunun tartışmasını da ben iki noktada söyleyeyim: Türkiye eğer bir kere yapısını değiştirmek istiyorsa, imalat sanayiinin yapısını yeni sektörlerle girmek zorundadır. Yunanistan gibi bizden ufak bir ekonomi bile bugün Avrupa pazarında rekabet edebilmek için mikroelektronik, bilgisayar, biyoteknik gibi ileri teknoloji kullanan sanayileri kurmaya çalışmaktadır.

Türkiye gibi daha geniş bir ülkede bu gibi yeni sanayilerin kurulmasına ihtiyaç vardır. Bunu da kim kuracaktır: Özel kesimin elinde o kadar geniş imkân söz konusu değildir. Yabancı sermaye ise, işte gelinen rakam budur, biz yabancı sermayeyi ancak mevcutları satarak getirmek zorundayız, yeni bir kapasite kurma imkânını vermiyoruz; çünkü Türkiye'ye gelen yabancı sermaye son derece sınırlıdır ve gelen yabancı sermaye de daha çok hizmetler sektöründedir. İşte resmi rakamlar ortadadır, yüzde 60'dan fazlası hizmetler sektöründedir; yani sabit sermaye yatırımı yapmıyor Türkiye'ye.

O halde bu sermayeleri kim kuracaktır Türkiye'de, Türkiye'nin yapısını kim değiştirecektir? İşte KİT'ler değiştirecektir.

İkincisi, Türkiye'nin coğrafi bakımdan çok önemli bir gelir dağılımı dengesizliği vardır. Bu dengesizliği kim götürecektir. Birçok teşvik verilmiştir özel kesime Doğu ve Güneydoğu için. Bugün teşviklere baktığımız zaman bunların teşviklerden aldıkları pay yüzde 1'leri, 2'leri geçmiyor. Yine yatırımların hepsi Marmara, Akdeniz ve Ege'de toplanıyor.

O halde Türkiye'nin politik açıdan olsun ve gerekse coğrafi dengesizlikleri kapatması açısından olsun bazı bölgelere sanayiye yayması gerekecektir.

Evet Sayın Başkan, benim ilk aşamada söyleyeceklerim bu kadardır. (Alkışlar)

BAŞKAN - Çok teşekkürler.

Sayın Öztin AKGÜÇ'e çok teşekkür ediyorum.

Şimdi üçüncü konuşmacı olarak Sayın Alber BİLEN'i rica ediyorum.

Buyurun.

ALBER BİLEN (Henkel Yönetim Kurulu Baş. Yardımcısı) - Teşekkür ederim Sayın Başkan, benim ihtisas dalım kimya sanayii olduğuna göre, düşündüm, ben daha ziyade PETKİM'in teknik bazı hususlarıyla söze başlayayım.

Söze başlamadan evvel de evvela, hakikaten İktisat Fakültesi Mezunları Cemiyetine de özellikle bu konuyu gündeme getirdikleri için teşekkür etmek isterim.

Efendim, şimdi ben, onu da söyleyeyim, bir petro-kimya uzmanı değilim, vereceğim izahatta bazı yanlışlar olabilir; şimdiden mazur görmenizi rica ediyorum; ancak, özelleştirmenin bütün ülkelerin bir sorunu olduğunu biliyoruz ve özünde, devleti bir finans yükünden kurtarmaya yönelik aksiyon olarak tanımlıyorum ben bunu.

Petro-kimya, 40-50 seneden beri gelişen bir sahadır. Size bir fikir vermek için şunu söyleyeyim: 1960 ile 1970'li yılları alırsak, görüyoruz ki, klasik kimya sanayi yüzde 4,5 bir gelişme hızı gösterirken, petro-kimya o senelerde yüzde 10 ile yüzde 17 gibi çok yüksek bir gelişme hızı gösteriyor.

PETKİM, YARPET VE ALPET'le beraber, büyük bir petro-kimya konserinini teşkil ediyor artık ve alanları biliyorsunuz plastik sanayi, lastik sanayi, sentetik elyaf ve kimya sanayiine çok önemli mübrem ihtiyaçlar temin eden, üreten bir kuruluşur.

PETKİM, çok hızlı gelişti sayılır ve peşinen ben kendi görüşümü söyleyeyim: PETKİM'in yönetimleri çok başarılıdır aslında; ancak şunu da unutmamak lazım ki, PETKİM, çok uygun şartlar altında büyümüştür. Yani hiçbir özel sektör sanayiine nasip olmayan, korumalar, çok yüksek korumalar, gümrük vergileri ve hatta PETKİM'in ürettiği değil, üretmesi muhtemel maddeler için dahi müsaadeler sistemi konuşmuştu. Bu itibarla bu uygun şartlar içinde PETKİM gelişti.

Şunu da söylemek lazım ki, bazan kamuoyunda "efendim kaliteli mal üretir mi, bazan kalitesiz mallar" gibi hususlar katiyen varit değildir. Benim bildiğim PETKİM, çok kaliteli mallar üretmiştir.

Hatta bazı mallar, Avrupa kalitesinden de üstün çıkmıştır; onu da söylemek istiyorum.

Ancak PETKİM yakıt yapmaz. Bunu niye söylüyorum; çünkü kamuoyunda ve bazı arkadaşlarla konuştuğum zaman diyorlar ki, "Efendim, PETKİM yakıt temin ediyor. Eğer PETKİM elden giderse yakıtı ne yapacağız?"

PETKİM, yakıt üretmez, bu rafinelere işidir. Bu itibarla bir soru akla gelir. "Hakikaten PETKİM, stratejik mal mı imal eder, üretir?" Ondan ne kastediyoruz bilmiyorum; ama bu bir anlayış meselesidir. Ben, daha ziyade harp malzemesi ve özellikle beslenmeye yönelik mesela suni gübre gibi konuları daha ziyade stratejik olarak görürüm; ancak PETKİM fevkalade önemli mübrem ihtiyaç hammaddelerini ürettiğini de söylemek lazım.

Ancak, PETKİM, Yani petro-kimyanın genelinde çok özel bir durumu vardır. Bir defa hammadde si müthiş fiyat artışları ve inişleri gösterir. Nitekim 1973-1974 ve 1980 petrol şoklarıyla hammadde çok büyük artışlar göstermiştir. İhracat piyasaları da oynaktır, ürün fiyatları çok çabuk değişir ve binaenaleyh seri kararlara ihtiyaç gösterir. Yoksa elde pahalı hammadde ve ucuza satmak mecburiyetinde kaldığımız zaman bu zararlar fevkalade büyüktür. Çünkü, çok büyük tonajlar bahis konusudur petro-kimya sanayiinde.

Organizasyon: KİT'lerde zaten organizasyonlar statiktir. Bu yalnız Türkiye'de değil, bütün dünyada böyledir. Sorumluluk alan kişilerin adedi de azdır ve bu itibarla bir statik bünye arz eder.

Oysa sanayiide bugün esas 3-4 tane faktör vardır ki, bunlar fevkalade önemlidir. Bunlardan bir tanesi verimlilik. Kâr eder fakat acaba verimli midir; o ayrı bir konudur. Produktivite bugün maliyetin en önemli unsurlarından biridir.

İkincisi yönetimde motivasyondur. Dinamizm ve dinamizmin getirdiği yaratıcılıktır. Şimdi bugün PETKİM, ihracat yapıyor tabii, başka kimya sanayii de ihracat yapıyor; ama mesele yarın acaba ne olacak bunu görmektir; ben aşağıda bunu da izah edeceğim.

Şimdi bende bir rapor var: SEFİT (Avrupa Kimya Federasyonları Birliğinin) Temmuz 1989 ayında Lizbon'da yapılan bir toplantı raporu. Burada Portekiz Kimya Sanayiinde yabancı sermaye yatırımı gündeme gelmiş. Portekiz'de "CİMİGAL"

isimli, sentetik elyaf, sentetik gübre, temel maddeler, plastik yardımcı maddeleri ve diğer metallere kadar uzanan bir faaliyet alanı gösteren bir kamu kuruluşu var.

Şimdi orada deniyor ki, "CİMİGAL'i, petrol krizi, talepteki düşmeler ve bürokrasinin hızlı karar alamayarak sanayinin ihtiyaçlarına cevap verememesi, Portekiz'in en çok zarar eden kuruluşlarından biri haline getirmiştir." Yönetim Kurulu Üyelerinden Petronunes'in ifadesine göre, "CİMİGAL, zarar etmeyi sürdürmektedir oysa 1976'dan itibaren kâra geçtiği söylenmektedir; fakat buna rağmen CİMİGAL, operasyonlar sürdürülürken geçen sene petro-kimyasallar üreticisi olan nestelin, polietilen ve polipropilen kısımları satılmıştır. Her türlü yatırıma açık olduklarını, önceliğin yerli ve yabancı şirketler arasında örneğin, Coyt Venca-reler bağ kurulumasının olduğunu ve yabancı sermayeye sadece kapital yönüyle bakmayıp yeni teknoloji ve now-howe'lar beklediklerini belirtmişlerdir." Rapor bunu söylüyor.

Şimdi efendim, özelleştirme için bazı sebepler olabilir; ancak bizde bu yabancılaşma ile özdeşleşiyor. Yabancı sermaye, gayet tabii ayrı bir husustur bence. Yabancı sermayenin ne yanındayım, ne karşıındayım. Eğer lazımsa alınır, lazım değilse alınmaz.

İki sebepten dolayı yabancı sermayeye başvurulur kanımca: Bir sermaye meselesi, bir de teknoloji meselesinden. Şimdi ben, 40 senedir kimya sanayiinde sanayiciyim. Belki 25 seneden beri de Sanayi Odasında meclis üyesiyim. Her celsede özel sektör temsilcileri, PETKİM'in teslimatından daima şikâyet etmişlerdir, kapasitenin kifayetsizliği gibi. Çünkü zaten PETKİM'in raporuna bakarsak birçok ünitelerin azami kapasiteye ulaştıklarını görüyoruz. Üstelik ihracat bağlantıları da yapılıyor ve ihracat yapması fevkalade sevindirici bir husustur. Bu itibarla kapasitede bazı zorluklar çekilmektedir.

Ayrıca, arızalar oluyor. Bir arıza olduğu zaman hemen kuyruk başlıyor. Bugün halen durum böyledir. O halde ikinci bir petro-kimya tesisine ihtiyaç yoktur deniyor.

Ben, 1987 senesinde Aliğa Seminerine katıldım ve bütün PETKİM'in müşterileri aynı konuyu

dile getirdiler: Teslimat zorlukları ve orada da ikinci petro-kimyaya ihtiyaç olduğu söylendi. Bir de YARPET'in, eski bir tesis olan YARPET'in modernleşmesi gereği vardı birçok tesislerde, özellikle elektroliz tesisinin. Dolayısıyla burada bir sermaye meselesi geliyor. Eğer sermaye kâfiyse -ki, Sayın Ökkeş Özuygur'un dediğine göre 5 milyar dolara ihtiyaç olan bir yatırım mevzu bahis- eğer sermaye varsa mesele yok; ama yoksa, o zaman o zaman yabancı sermayeye başvurmakta yarar olabilir.

Şimdi teknoloji kısmını ele alalım. Bilgi birikimi muhakkakki senelerle oluştu Türkiye'de ama kimya sanayiinde bilgi birikiminin tam olduğu söylenemez. Kimyada fevkalade önemli bir husus var: Kimya çeşitlenmeye ihtiyaç gösteren bir sanayidir. Çeşitlenme olmadan kimya sanayiinin yarısı tehlikeye girer.

Ben şimdi bazı konulara baktım, petro-kimya sahasında ne gibi araştırmalar var. 1980'li yıllarda gelişen önemli teknolojiler, metanolden olefin, aromatikler ve gazolin eldesi, lineer alçak yoğunlu polietilen teknolojisi ilk kez Union Carbide tarafından yapılmış ve deniyor ki, "Konvensiyonel yüksek basınç prosesine göre yatırım ve enerji giderlerinde önemli tasarruflar sağlayacak araştırmalar. Aromatiklerin hidro izosiyanatlarla doğrudan karbonizasyonu -bu fevkalade önemli; çünkü poliüretan sanayiinde ara madde olarak fosgen gazı gerekmeden üretim mümkün olacaktır." Bunun gibi daha mekil metil metakirak eldesi toliendenstiren eldesi, klor, sud kostik üretimi için mambran sistemleri -ki, özellikle elektroliz için, YARPET için mühim bir keyfiyettir ve ağır petrol fraksiyonları yüksek verimle parçalayacak proses teknolojisi üzerinde yoğun araştırmalar yapılmaktadır.

Binaenaleyh, araştırma-geliştirme fevkalade önemli. Türkiye'de araştırma için mevcut fonlar yoktur, henüz oluşmuş değildir. Binaenaleyh araştırmaya verilecek büyük fonlar olmadığına göre, Türkiye için önemli olan geliştirme teknolojileri.

Üstelik bir husus daha var: Çevre konusu ki, bugün her yerde, hatta devletlerin toplantılarının en üst düzeylerinde çevreden bahsediliyor. Şimdi çevreye uygun plastik madde yapmak mevzuu bahis; çünkü, plastik maddeleri kolay kolay doğadan uzaklaştıramıyorsunuz. Bu itibarla yeni teknolojiler üretiliyor. Çevreden uzaklaştırılabilecek polie-

tilen, PVC pet şişeleri gibi konulardır yani. Bunlar ortaya çıkınca tabii eski maddelerin satışı biraz zorlaşır.

Şimdi PETKİM'de araştırma hususunda da bir şey var, mayıs ayında yapılan İkinci Ulusal Kimya Sanayi Kongresinde PETKİM'in Araştırma Müdürü, "PETKİM'deki araştırma giderlerinin YAR-PET'in toplam cirosunun yüzde 0,18'i olduğunu" söyledi ve dışarı ile mukayese edersek, dışarıda firmalar cirolarının en aşağı yüzde 1'eri veya yüzde 2,5'larına kadar fon ayırıyorlar bu araştırmaya. Yeniliklerin sanayide önemi çok büyük.

Teknik yenilikler "inovasyon" dediğimiz hususlar, bugün rekabetin ana faktörlerinden bir tanesidir.

Şimdi yabancı ortaklık yapıldığı takdirde onların araştırmalarından istifade etmek imkânları var. "Kimya sanayiinde efendim, gelen yatırımcılar yatırım yapmıyor" sözüne ben şahsen bu fikre katılmayacağım; çünkü misaller var. Buraya gelmiş kimya firmaları çok büyük yatırımlar yapmışlardır.

Yalnız bir husus var, şahsî fikrimi söylüyorum, PETKİM'in yüzde 100 oranında yabancılara geçmesine taraftar değilim. Üstelik ben, her zaman için bunu düşünüyorum, ben, bir yabancı sermayeli firmanın kurucusuyum, üst yönetimin daima Türk olması hususunu savunurum; çünkü, Türk yönetimi kadar memleket konjonktürünü bilen insan olamaz ve aynı zamanda memleketin menfaatlerine uygun yatırımlar ve özellikle araştırma ve geliştirmeyi memlekete getirmek hususunda mücadele yürütecek olan kimse olamaz.

Şimdi yabancı sermaye hususunda tröstler var deniyor. Hakikaten tröstler var ve bu tröstlerle kimse mücadele edemez kanısındayım. Çünkü, bu tröstler fevkalade kuvvetli müesseselerdir. Araştırma-geliştirmesi kuvvetli, pazarlama teşkilatları bütün dünyaya yayılmış müesseselerdir.

Burada iki hususu ayırt etmek lazım. Multinasyonal büyük petrol şirketleri, bir de enternasyonal firmalar vardır. Bu enternasyonal firmaların içerisinde petro-kimya sahasında mütehassıs, ihtisas sahibi firmalar var. Şimdi o tröstlerin dışında mı kalmak iyidir, acaba bizim içimize girmelerinde fayda yok mu?

Şu faydalar var: Araştırmalarından muhakkak surette istifade edilir, eğitim fırsatı olur. Çünkü biz, bütün teknisyenlerimizi, teknik elemanlarımızı oraya gönderme imkânlarını buluruz.

O zaman nasıl bir ortaklık olabilir: Tabii sınırlı, yüzde 20-30, yönetimde onlara da bir pay verip; fakat dediğim gibi üst yönetimin Türk olması ve anlaşmada özel hususları koymak suretiyle olur.

Ben, şu kanıdayım: Dünyada teknoloji ilerliyor korumalar azalıyor. Özellikle PETKİM, bugüne kadar korumalarla yaşadı; ama şimdi korumalar azaltıldı; ama PETKİM, gene en aşağı yüzde 25 koruma ile işini; yani üretimini yürütüyor. Ancak bu daha da aşağı düşecek ve zor devreler hepimizi bekliyor, rekabete karşı muhakkak teşkilatlanmalıyız. Bu iki hususun özelleştirme ve yabancı sermaye ortaklığı hususunda çok önemli olduğu kanısındayım.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Alber BİLEN'e çok teşekkür ediyorum.

Şimdi dördüncü konuşmacı olarak söz sırası Sayın Gündüz PAMUK'ta

GÜNDÜZ PAMUK (PETKİM özel danışmanı) - Efendim, önce İktisat Fakültesi Mezunları Derneğine böyle bir toplantıyı düzenlediği için bilhassa teşekkür etmek isterim.

Konuyla ilgili olarak benim alakam bilhassa çok yakını ve bir parça da hatta hissi diyebilirim. 1978-1979 yıllarında PETKİM Genel Müdürlüğü yaptığım zaman Aliğa'nın 23 değişik fabrikalarının herbiri bugün bir Arçelik kompleksinin 3-4 misli büyüklüğündeydi. Bunların yapılışı sırasında çalıştım. Dolayısıyla konuyu teknoloji açısından, memlekete getireceği işler açısından, hem de ülkemizin bu tür işleri yapabilmesi açısından durumunu yakından biliyorum ve kanımca bu ülkemizde yapılmış, başarılımış iyi ve birinci sınıf olaylardan, sanayilerden biridir.

Şimdi bunun birdenbire hiç dünyaya benzeri yokken, bunun özelleştirme adı altında yabancılara satılması, büyük bir reaksiyona ve hayrete dönüştü. Gördüğünüz gibi ve okuduğunuz gibi İstanbul Üniversitesi öğretim üyeleri, sanayi odaları ve çeşitli basın kuruluşları bu konuda tepkilerini dile getirdiler.

Ben de elimden geldiği kadar hem konuya açıklık getirmek, hem petro-kimya sanayinin önemini belirtmek için bir yazı hazırladım ve bunu Cumhuriyet Gazetesi 9 Ekim tarihli sayısında neşrettim. Bu konuşmamla beraber bu yazıyı da tekrar ele alarak tekrarlamak istiyorum. Bu yazıdan Sayın Dernek Başkanına bir suret verebilirim, isteyenler buradan tekrar izleyebilirler.

Diğer taraftan, Türkiye Odalar ve diğer birlikler Türk iş dünyasının gelişmeler karşısındaki görüşlerini belirleyen Avrupa Topluluğuna müracaat etmiş, Türkiye'ye karşı Avrupa'dan yükselen bazı acaip görüşlere karşı görünüşü belirtirken bu tebliğin de tam metninden özelleştirme ve sanayi ile alakalı kısmı okumak isterim, evvela konuşma-ma bununla başlamak istiyorum:

Tebliğ birçok konulara ve çeşitli kimselerin demeclerine değindikten sonra en sonunda şu görüşlere yer veriyor: "Türk özel sektörü genel anlamda özelleştirmeye karşı değildir; ancak Avrupa Topluluğu üyesi olmadan veya üyeliğin prensibi açıklanmadan yurdun içinde olmayan mali kaynak ve birikimler dolayısıyla stratejik sanayilerin çoğunun kontrolünü dış multinasyonallerin eline bırakmak ve bu şekilde tümüyle topluluk sanayiine bağımlı olmak fikrini benimseyemiyoruz.

Topluluk içinde yer almadığımızı ve ekonomik krizden çıkar yol göremediğimize göre elimizdeki en önemli aygıt olan millî sanayimizin imkânlarından mahrum kalmanın manası **acaba topluluk** ve topluluk yetkilileri tarafından nasıl değerlendiriliyor. Bu tür bir serbestlik topluluk üyesi **olan** bir ülke için doğaldır. Ancak, henüz müzakerelerin başlatılacağına dair olan bir ülke için en ufak ışık dahi yakılmamış olan bir ülkeden nasıl böyle bir icraat beklenebilir?"

Göreceğiniz gibi ülke sanayinin temsilcileri bu konuda gayet sağlıklı ve bilinçli bir tutum sergilemektedirler.

Ben, kendi yazımdaki konulara süratle şöyle bir değinmek istiyorum. İktisatçı olan arkadaşlar daha çok, bu özelleştirmenin ekonomi dünyasında son yıllarda moda konumuna değindiler. Genellikle kamu kuruluşlarında verimliliği artırmak, devletin ekonomideki ağırlığını azaltmak, sermaye piyasasını güçlendirmek ve serveti geniş tabana yay-

mak, finansman ve dış teknoloji sağlamak amaçları -buna birçok başka amaçlar da ilave edebilirsiniz- ile yola çıkılıyor; fakat en büyük tehlike maalesef bütün diğer işlerde olduğu gibi teoriyle uygulama arasında büyük saptırmacalar oluyor. Yani bugün demokrasiyi kimse tartışamaz; fakat basın özgürlüğü, yargı özerkliği, üniversite özekliği gibi temel kavramlar olmadan da yalnız sandıktan çıkmanın bir demokrasi olmadığı aşikârdır. Bu tür saptırmacalardan bilhassa uzaklaşmaya çalışmak lazım; yani liberal "ekonomi, liberalleşme, serbest piyasa ekonomisi" deniyor, buna mukabil bunun şartlarının ülkede hiçbir zaman oluşamayacağı hatta oluşmuş ülkelerde bile devletlerin geniş ölçüde müdahaleci oldukları unutuluyor; yani şöyle diyebiliriz: Ortada çok romantik, geçerli fikirler satılıyor, fakat uygulamalar maalesef fevkalade katı, kapitalist ve her ülke yararına bunu istediği gibi uygulayabiliyor.

Şimdi aynı şekilde özelleştirmenin Türkiye'ye uygulatılmaya çalışılan bu tür bir benzerini görüyoruz. Neymiş diye araştırıyorsunuz, özelleştirmenin verdiği amaçlardan hiçbirine PETKİM uymuyor.

"Verimliliği artırmak" diyorsunuz Öztin bey çok güzel rakamlar verdi, bugün hiçbir özel sektör kuruluşunda olmayan verimlilik vardır PETKİM'de ihracat gayet başarılıdır ve hatta özel sektör kuruluşları eliyle yapılan ihracatı da koyarsanız yüzde itibarıyla çok büyük yüzdelere varır.

Devletin ekonomideki ağırlığını azaltmak, bu da ne anlamda alınıyor bilemiyorum. Bunu söyleyen arkadaşlara şunu öneririm: İtalya'da KİT'ler yüzde 42 ağırlıktadır, bilhassa bunu genç arkadaşlara söylüyorum; çünkü bu, ikide birde Türkiye'deki KİT'ler sanki ekonominin sırtında bir kamburmuş gibi söyleniyor. Aslında KİT'lerin mevcudiyeti dolayısıyla özel sektör bugün başarılarla ulaşmıştır. İtalya'da yüzde 42'dir sanayideki KİT'lerin ağırlığı. İspanya'da en büyük kuruluşların, mesela en basitini alın, tabii gaz dağıtımı BUTANO, bir devlet kuruluşudur. Fransa'daki büyük çelik kuruluşları, İngiltere'deki çelik kuruluşları; bu misalleri altalta yazdığınız zaman, hatta Sayın Alaton'un çok beğendiği İsveç'te devlet holdingleri var kıyamet kadar, folklipt üretiyorlar, tekstil üretiyorlar.

Şimdi hiç kimse kalkıp da "Avrupa Topluluğu-na giriyorsunuz, yahu bu ne biçim şey, bu ne biçim gericilik, bunları niçin satmıyorsunuz" demiyor; fakat Türkiye'de ne hikmetse devletin ekonomideki ağırlığını azaltmak deniyor ve en stratejik, en kârlı, en tatlı şeyi yabancılara peşkeş çekilmek isteniyor.

Üçüncü amacı alalım: Sermaye piyasasını güçlendirmek ve serveti geniş bir tabana yaymak; bu çok faydalı bir şey olabilir; yani mülkiyetin mümkün olduğu kadar geniş kitlelere yayılmış olması, çok daha aşırı sol akımlar veya o türlü şeylere karşı da bir önlem gibi düşünülebilir ve muhakkakki, bu şekilde bir yayılma teşvik edilmelidir.

Yalnız her işte olduğu gibi ve biraz evvel söylediğim gibi teorisi çok iyi fakat uygulamaya geldiğiniz zaman bunun yapılamayacağını görüyorsunuz; nasıl:

Bizdeki Sermaye Piyasası Kanunu, batılı ülkelerdeki gibi değil maalesef. Batılı ülkelerde bugün Ford otomobillerin kârını Ford Şirketi alır. Ford otomobillerin kârını veyahut başka bir şey alalım, bir büyük tekstil kuruluşunun bütün kârlılığı, o tekstil kuruluşunun içindedir. Siz, bunu eğer, sermaye piyasasında düzenleme yapmadan bir sanayi kuruluşu kârlı çalıştığı halde, kârı başka şirketler tarafından yapılırsa, -borsaya kote edilmemiş- bu takdirde milletin gelip borsada kârlı şirketlerden hisse senedi almasının bir anlamı kalmıyor. Bilmem anlatabiliyor muyum? Yani büyük bir sanayi kuruluşuna bakıyorsunuz, fevkalade iyi mamulleri var, kâr ediyor; fakat bunun kârı, o şirketin bünyesinde değil, o şirketin, satış şirketi bünyesinde. O satış şirketi bünesi de aynı şirketlerin elinde. Bu aslında, daha açık olarak söyleyeyim, Amerikan ve İngiliz borsasında suç sayılan bir olaydır kanunen. Buna "Profit transfiring" diyorlar; yani kâr transferi.

Şimdi siz, bu tür düzenlemeleri yapmazsanız, şirket yönetimindeki insanlarla borsadakilerin ilişkileri, bankaların sermaye şirketlerindeki rolleri; bunları düzenlemeden sermaye piyasasını genişletelim, bunu canlandıralım dersiniz bu iş yürümez ve yürümüyor, senelerden beri de hep gördüğünüz olaylar, bankaların katılması vesair şeylerle yapılan arızî spekülasyon hareketleridir.

Yoksa ülkede hakikaten söylenenlerin çoğu doğrudur, 50 milyar dolara yakın altın mevcudu vardır yatakların, yorganların altında; fakat bunu, bizim insanımızın sermaye piyasasına, borsaya getirmesi pek kolay bir olay değildir, bu söylediğim güven sağlanmadığı için.

Bunun dışında "finansman ve dış teknoloji yardımı sağlanabilme" özelleştirme için. Finansman söylediğim gibi bir ortaklık hikâyesidir. Yabancı ortaklıkta çok başarılı uygulamalar vardır, UNILEVER, Philips, Ford vesair gibi şeyler gelmişlerdir, kârlı yatırım gördükleri için yatırım yapmışlardır, teknoloji yardımı ise, bunların ille kâşifi olmak şart değil, birçok teknolojiyi bugün beynelmilel piyasalardan parasını verip satın alırsınız.

PETKİM'de karbon siyahı fabrikasının tevsii ve yeniden inşasına, 1979'da başladık. Piyasaya çıktık, teknolojisini satın aldık, Philips 66 kuruluşundan UPI vasıtasıyla. Parasını veriyorsunuz, veriyor size teknolojisini; bu artık harcıalem şekle dönüşmüştür. Bütün katolizörleri, bütün ployu, her şeyi alıyorsunuz ve bu olayı Türkiye'de, Türk işçisi, Türk sanayisi, Türk mühendisinin emeğiyle ve yüzde 92 yerli payıyla biz, gerçekleştirdik.

Şimdi burada tabii Sayın Bilen'in görüşlerine katılıyorum, çok ileri teknolojiler de var; ama daha biz o seviyede değiliz, onun da sırası gelir. Biz, şimdi şu anda, mesela en basit ne bileyim, bir aspirini yapalım kâfi. Aspirin daha bu sene açıldı. 1989-1990'larda aspirin yapabilir hale geldik. Aslında fevkalade basittir o flogun içerisinde aspirine geçebilmek.

"Alkolleri Türkiye'de üretelim" gibi bütün bunların memleket ekonomisine çok büyük katkıları olur; yani araştırma-geliştirme bizde yok diye bütün bunları yapamıyacağımız anlamını taşımaz. Teknolojilerin çoğunu Türkiye'ye transfer edebiliriz.

Şimdi ben bilhassa bu konuda, PETKİM neden herkesin iştahını cezbediyor; bunu belirtmek istiyorum: Şimdi petro-kimya ürünleri, bütün diğer sanayi ürünlerinin aşağı yukarı temel maddesidir. En son Japonya'daki bir yazıyı okudum, otomobil sanayiinde Japonlar yüzde 36, ağırlıkta yüzde 36'ya varmışlar. Bugün Japonlar motor yapıyorlar plastik veya petro-kimyadan hareketle. Dolayısıyla

la hatta bir ara kesinlikle naftayı kullanamazsınız, çünkü bu yalnız inşaat sanayiinde kullanılır; çünkü, başka türlü bunun geleceğini, inşaatın ve meskenin geleceğini şey altına alamazsınız diye yazıları da vardı.

Dolayısıyla petro-kimya sanayii bütün dünyada en hayati bir sektördür. Buradan genellikle biz bir ara "altı kardeşler" derdik. Boya, lastik, ilaç, korma, tarım, sentetik elyaf.

Şimdi bir naftayı alıyorsunuz, benzinden biraz ağır, fuel-oil'den biraz daha hafif, onu ısıtıyorsunuz veya doğal gazdan hareket ediyorsunuz ve etilen elde ediyorsunuz; yani 2 karbonlu, 4 hidrojenli bir element. Bunu istediğiniz şekilde birleştirerek, aklınıza gelen bütün maddeleri yapabiliyorsunuz, isterseniz lastik haline getiriyorsunuz, bu C_2H_4 'ü, isterseniz aspirin yapıyorsunuz, isterseniz alkoller yapıyorsunuz ve kurduğunuz fabrikanın hammaddesi bu naftadan veya doğal gazdan çıkarılan C_2H_4 'dür. Şimdi bu maddeyi elinde bulundurmadan ülkenin sanayi kurması veya sanayileşmesi düşünülemez. Dolayısıyla benim en fazla reaksiyona mucip olan bir konu, bu konudaki, bu bilinçli durumdayken Türkiye'deki hükümet düzeyindeki insanların bile memleket sanayiini âdeta yozlaştırmak veya yabancılara terk etmekten başka bir anlam taşımayan bir olayı, nasıl bir programa veya bir gündeme alabiliyorlar.

USAŞ, şöyledir, böyledir nitekim bir nakliye işidir, dersiniz, geçersiniz ve reparküsyonları önemli değildir; fakat petro-kimya, çelik, enerji; bu türlü şeylerin benzeri yoktur dünyada, bu türlü bir şeyin satılmasının. Bırakın yüzde 20-15-30 filan pay vermeyi, bazı ülkeler kesinlikle yasaklamıştır. Bazı kupürler kesmiştim en son Financial Times'ten, İspanya Hükümeti, "kesinlikle hiçbir yabancıya satılamaz" demiş, 4 tane büyük sektördeki hisse senetleri için.

Şimdi biz, ne akla hizmet edersek, ne kadar da zengin bir ülkeyiz ki, böyle rahat rahat liberalleşiyoruz. Gayri safi milli hasıla senede 1 200 doları daha bulmadı, biz bu liberalleşmenin en dik alasını yapmaya çalışıyoruz. Bu konudaki bir gelişme de yabancı bilhassa kuruluşların en çok alakasını celp eden şey, bu söylemiş olduğum etilen akımı içerisinde herhangi bir yerden bir mamulü alıyorsunuz,

buna kükürt veya azot veya sülfat ilave ediyorsunuz, bu takdirde bu fevkalade kıymetli bir kimyasal maddeye dönüşüyor. Biraz evvel de söyledim, aklıma gelenlerden aspirinler, alkoller, buradan bu akım içerisinde aldığımız o maddeye 10'e değeri 10 katma değer koyuyorsunuz, 200'e çıkıyor 300'e çıkıyor değeri. Dolayısıyla katma değerın üst kademelerindeki kârlılığı çok artıyor ve bilhassa petrokimyaya duyulan bu alaka ve iştah diyelim buradan kaynaklanıyor.

Ne yapılmalıdır? Yani şöyle bir şey yapalım: Biz, Ortak Pazara yahut Avrupa Topluluğuna üye oluyoruz. Birçok kimseler sanki simokınle balolara gitmek veya çatalla yemek yememiş gibi "bizim de yabancı ortak almamız lazım. Bunlarla evlenmemiz, yahut yakınlık kurmamız lazım" fikirlerle ne hikmetse, o takdirde eğer, o kuruluş bunu kârlı görüyorsa bunların belirli bir yüzde 20-25 kadar bir ortaklıkla alımlarında hakikaten bir mahzur olmaz; ama beraberinde bir şey getirmeli, yani bu insanların yalnız söylediğim gibi modaya uyduğumuzdan dolayı ortak almak değil, finansman ve yeni teknoloji getirmeli en azından. Bunların herbirinin ayrı ayrı kartelleştiği bir vakıa; bugün ICI, Bayer Hoechst, HENKEL, İtalyanlar geçenlerde daha birleştiler tekrar kendi içlerinde büyük karteller oluşturup mücadele ediyorlar. Biz de, bunlardan bir tanesini, aklımıza ve huyumuza uygun olan bir tanesinle yakın bir ilişkiye girerek, Avrupa Topluluğu içerisinde onlarla birlikte hareket etmekte bir ülke yararı olabilir gayet iyi olarak; ama Sayın Bilen'in dediği gibi üst kademe yöneticisi tamamen bize ait, bütün ülkedeki bu işlerin diğer sanayilerinin tehlikeye girmesini önlemek şartıyla.

Bir başka husus da, bilmiyorum bunu bir tartışmada da belirtmiştim. İnsan tabii bir türlü anlayamıyor, bugün akıllı bir sanayici, hammaddesini kontrol edemediği bir sanayiye girmez, yahut elinde ise o sanayinin hammaddesi, o hammadde üreten kuruluşu başka yabancılara satmaz ki. Şimdi biz, kalkıyoruz PETKİM'i yabancılara veriyoruz. Bugün buzdolabında, otomobilde, elyaf, sentetik elyaf, lastikte, boyada aklımıza gelen bütün sanayi dallarında bu var ve siz, bunu bir yabancıya veriyorsunuz ve o, sizin istediğiniz şekildeki bu gelişmekte olan sanayilerinin herbirinin maliyetini kontrol edebilir; bu kadar basittir ki, bu işler. Dola-

yısıyla bunları bu şekilde teslim etmenin veya bunları, bu şekilde özelleştirmenin ne anlamı olabilir?

Tabii hep akla acaba başka anlamlar, başka amaçlar var mı deniyor. Şimdi bu konunun daha çok iktisat ve mühendis kökenli olması nedeniyle politik taraflarına girmeyelim; ama insan, ister istemez başka türlü zahiri ve batını görüşlere göre başka türlü amaçlar da düşünmeden edemiyor bu şekilde.

Burada yine başka ülkelerdeki KİT'lerin durumu diye görüşü olanlara şunu önermek isterim: İtalya, İspanya, İsveç, Fransa, İngiltere, Portekiz, Meksika'daki KİT'lerle alakalı bilgi toplansınlar. Nedir ağırlıkları, kime satmışlar, satmamışlar, kimi ortak almışlar; bunlar çok açık bir şekilde bizim herkesten daha kralcı ve hileci ve liberal olmamızı gerektirmediğini açıkça ortaya koyar.

Biraz evvel dediğim gibi, bugün likit petrol gazı dağıtan İspanyol şirketi devlete aittir. İtalya'da KİT'lerin sanayideki payı yüzde 42'dir, Fransa'daki çelik endüstrisinin tamamı devletindir. Hatta bütün bunların hepsinin üstüne zarar bile etse serçe parmaklarını oynatıp şey yapmazlar, devamlı Ortak Pazarla kavga ederler, her türlü hileyi kullanarak sübvansiyon verirler. "Efendim, Ortak Pazara girdik, orada müsaade etmezler" sözleri hep kandırmacadır. Hepsini yapıyorlar. Esas olan memleketin çıkarıdır, memleketin sanayiidir, onun ayakta durması için siz de onların yaptıklarını, aynen teker teker yapacaksınız.

Bir de şunu önermek isterim: Japon kanunlarına, Japon dış ticaret rejimine, Japon gümrük rejimine bir göz atın. Genç arkadaşlar, Japon modeline bakın, korumacılığın ne olduğunu orada göreceksiniz, Amerika Birleşik Devletine bakın, korumacılığın ne olduğunu orada göreceksiniz. "Efendim, açılın, öyle şey olmaz, Ortak Pazara giremezsiniz, soyunun, dökülün bakalım, büsbütün her şeyinizi bırakın bakalım" gibi saçmalıklara kesinlikle inanmayın. Sizler, yarının genç idarecilerisiniz, bundan daha ağırları gelecek, hep böyle yutturmacalar olacak sizin karşınızda. kesinlikle bunlara inanmayın.

1871 Fransız-Alman harbi, Bismark'ın Fransız ve İngiliz mallarına gümrükleri kapadığı için

çıkıştır. Her ülke kendi sanayiini belirli bir süre korumak zorundadır; ama ben, demiyorum sanayileri koruyan da, her türlü hileli, hurdalı mal çıksın; hayır, o ayrı hikâye, o kendi içimizdeki olan hikâye. Dışarıdaki hikâye de, kesinlikle memleketin bu türlü bir mala, bu türlü bir yatırıma sahip çıkması gerekir.

Bir de süratle şu konuya değinmek istiyorum: Bu konular karara bağlanırken son yıllarda çevre şartları çok önem kazanmaya başladı. Son 8-9 senedir Amerika çelik sanayiine 1 kuruş yatırım yaptırmıyor kendi ülkesinde bu çevre kirlenmesi politikasıyla. Başka ülkelerin varilleri çaktırmadan getirilip Türk karasularına, Karadeniz'e boca edilmelerinin nedeninin bir düşünün. Bugün eğer Ruhr havzasına, Düsseldorf'a, Rotterdam'a filan gittiğiniz zaman genzinizi yakan o petro-kimya ve sarı buharlı havanın kokusunu duyarsınız. bu, asit yağmuru denen şeyle beraber düşünürseniz, Avrupa'nın ve dünyanın en büyük kâbusu haline dönüşmüştür, daha bizim ülke, bunun farkında değil. Onlar da farkındalar; ama bir şey yapamıyorlar. Önümüzdeki yıllarda çevre sorunları bu tür yatırımlar için en önemli faktör olacak karar almada. Bunlara müsaade etmiyor büyük ileri ülkeler kendi ülkelerinde yapılmasına.

Dolayısıyla biz, bu tür yatırımlar için başkalarını davet etmek değil, onların kapımızı çalmalarını bekleyebiliriz. Bugün dünyanın hiçbir yerinde petro-kimya sanayiine büyük yatırımlar yapılmıyor, hepsi "special cemical" denen, çok kârlı olan akımın alt kademelerindeki mallara yönelmiştir. Bunun içinde temel mal üreten petro-kimya tesislerine ihtiyaç vardır.

Bizim üçüncü petro-kimya kompleksi İskenderun'da tamamen Türk mühendisleriyle, dizaynıyla, yalnız proseslerin dışarıdan satın alınmasıyla projesi ve yeri bile hazır idi. Düşünün ki, ikinci kompleks olan Aliğa için "beyaz fil yapıyorsunuz. Bunun malını Türkiye tüketemez, nasıl böyle şeylerle uğraşıyorsunuz?" gibi söylenenler bile vardı. Aynı lafı söyleyenler 1986'daki göstermelik o açılış töreninde Sayın Özal'ın bilhassa "en kısa zamanda bu fabrikaların kapasitelerinin iki misline çıkarılmaları için projelendirilmesini bekliyorum. Süratle memleketin bunlara ihtiyacı vardır" diye o nutkun tam metnini aradım; fakat bu kısa sürede ele

geçiremedim. Dolayısıyla kendisinin 1986'dan bu zamana kadar görünüşünü değiştirdiğini zannetmiyorum. O açıdan petro-kimya sanayiindeki -sayın Bilen'in de söylediği gibi- ülkenin üçüncü bir komplekse ihtiyacı vardır, yoksa elindekileri çıkarmak değil.

Bir de bu konuların, Türkiye'de ve Türk insanıyla yapım şekline kısaca değinmek istiyorum: Bütün teknoloji transferi işlerinde demiryolu inşaatından itibaren alırsanız, İzmir demiryolu, Aydın demiryolu Türkiye'deki ilk demiryolları, tamamen yabancılar tarafından yapılmıştır. Sonraları Ankara-Samsun hattına Türk mühendisleri de katıldılar ve Sivas-Malatya-Erzurum hattı tamamen hiçbir yabancıya katılmadığı Türk mühendisleri ve işçisiyle gerçekleştirilmiştir. Bunun bir teknoloji transferinin çeşitli kademelerini göstermesi bakımından çok önemlidir. Karayolları ve devlet su işleri de aynı aşamaları geçmiştir. Bugün karayollarındaki yollar, viyadükler ve Atatürk Barajı aynı aşamaların bir sonucudur.

Aynı şeyi petro-kimyaya da uygulayabilirsiniz. Yarımcı kompleksi 1964-1965'de hizmete girdiği zaman tamamen truncki dedikleri; yani yabancı mühendisler tarafından dizaynı yapılmış, inşaat ve montajı da onlarca yapılmış, bizim işçi çalışır, "3 metre boyunda bir boru kes, ucuna pafta aç, 4x4 bir çukur kaz" gibi emirleri yerine getirir haldeydik.

Bunun bir yeni kademesi Aliğa'da oldu, dizayn ve procurmen; yani dizayn ve satınalma gerçekleştirildi ve en son 3 üncü kongremizde de tamamen Türk mühendislerince dizaynı yapılmak üzere tüm hazırlıkları tamamlanmış idi. Bu projenin başında da -bunu da bilgi olarak sunmak isterim-şimdiki Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarımız Ali Tigril Bey o zamanlar Pet-Kim'de etüd proje daire başkanı idi; o yapmıştı.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Gündüz Pamuk'a çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi panelin son konuşmacısı olarak sözü Sayın Yavuz Zeytinoğlu'na veriyorum; buyurun efendim.

YAVUZ ZEYTİNOĞLU - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Son konuşmacı olmanın bilinci içinde konuşacağım. Çünkü fiziki bir olanak olmadığı için soyadımı "Akzeytin" olarak çeviremiyorum ve her zaman maalesef en sonda konuşuyorum. (Gülüşmeler)

Bunun çok zayıf tarafı var; söylenmedik hemen hemen hiç bir söz kalmıyor. Ancak onu toparlama imkânımız oluyor. Efendim konuşmanın başında, açış konuşmasında Cumhurbaşkanı seçimleri dolayısıyla özelleştirme ve Pet-Kim'in satışı olayının kamuoyunda ikinci derecede ilgilendiği, Cumhurbaşkanı seçimlerinin öne geçtiği sözü edildi. Bir noktaya dikkati çekmek istiyorum; eğer Cumhurbaşkanı'yı yanlış seçerseniz, bunun belirli bir zaman içinde düzeltilme olanağı vardır. Yani en geç 7 sene sonra iyi bir Cumhurbaşkanı seçebilirsiniz. Ama Pet-Kim'i bir kere satarsanız, 7 sene sonra Türkiye bir daha Petkim sahibi olamaz. Bu bilinç içinde olayı değerlendirirsek, Pet-Kim olayının daha önemli olduğunu ben söyleyebilirim.

Nitekim biz 5 tane çimento fabrikasını sattık; Allah sahibine hayırlı etsin. (karşılıklı konuşmalar) Efendim biliyorsunuz bazı şeylerin davası olmaz. (gülüşmeler) Şimdi 5 fabrikayı 105 milyon dolara sattık efendim; yaklaşık 2,5 milyon ton/yıllık kapasitesi vardı. Bugün dünyada en ekonomik olarak çimento üretimi -burada çimento konusunda benden çok daha yetkili kimseler bulunuyor bu salonda- ama en ekonomik olarak çimento fabrikası yapmak işte ton için 100 diyorlar. Daha komplike tesisler yapmak isterseniz 150 dolara kadar çıkıyor. Şu an 2,5 milyon tonluk bir kapasiteyi yeniden Türkiye'ye kazandırmak istiyorsanız; çok sofistike tesis olmadan, yani böyle basit bir çimento fabrikasını yeniden kazandırmak istiyorsanız; 250 milyon dolar para harcamanız lazım geliyor. Bu tesisler eski idi kötüydü falan, ama bize gerekli standartta çimento veriyordu ve ben bunu inşaatlarımda kullanabiliyorum. Bu işte biz kârlı mı çıktık, zararlı mı çıktık; ben bir türlü hesap edemiyorum. Hesap edemeyince de genel olarak dünya ekonomisi nereye gidiyor, biz doğru mu yapıyoruz yanlış mı yapıyoruz buna bi bakmamız gerekiyor. Dünya ekonomisi giderek büyüyen uluslararası çok vatanlı, çok uluslu şirketlerin egemenliği altına giriyor gibi bir izle-

nim var; hepimiz bunu söylüyoruz ve bir yerden sonra özelleştirmenin yada yabancılarla ortak olmanın temelinde de hep bu yatıyor, bunu söylüyorlar bize de. Yani Türkiye bu işin dışında kalmaz, dünya sanayii giderek birbiriyle entegre olmaktadır ve giderek daha büyük sanayiler, daha büyük kuruluşlar haline gelmektedir. Örnekleri var; işte dünyanın ikinci büyük lastik şirketi, dünyanın 3'üncü büyük lastik şirketi ile birleşiyor ki dünyanın birinci lastik şirketi olmak için. Sebepleri de var tabi; bir yandan tekelleşme eğilimi yani kârlılık çünkü sanayide tekelerde var. Normal rekabet şartlarıyla çalışan sanayi kollarında -buradaki arkadaşlar varsa ki pek fazla sanayici ortalıkta görünmüyor- varsa biliyoruz ki rekabet şartlarında gerek Türkiye'de gerek dünyada kârlılık son derece azdır. Esas kârlılık tekelerde vardır; yani tekel olduğunuz zaman kâr edebilirsiniz, dolayısıyla büyük kuruluşlar tekelleşme çabası içine girerler. Ayrıca da çok ağır araştırma geliştirme masraflarını da tabi büyük şirketler daha büyük bir rahatlıkla karşılayabilir; böyle bir eğilim var ve biz bunun dışında kalamayız.

Çok güzel; yani hani güzel lafa birşey söylene-
mez, böyle bir eğilim var dünyada ve biz de dışında kalmayalım deniyor. Peki kalmayalım da napalım kardeşim? Kalmayalım da elimizdeki olanın hepsini bu tekellere verelim, ondan sonra biz rahatız. Çünkü Türkiye'de uğraşacak bir sanayimiz olmayacağına göre, artık her halde sanayii de konuşmak gerekli olmayacak demektir. Önemli olan bu tekelleri sahip olmak; yani dünyada tekelleşme varsa ki var, bu teslim olmak değil, bi tekellere sahip olmak önemli. Benim inancım odur ki, önümüzdeki yıllarda dünya uluslarının refahı kendilerinin sahip oldukları büyük şirketlerle paralel olarak gelişecek. Yani dünyada para büyük şirketlerden esas sermayedar uluslara doğru akacak ve oralar da daha büyük zenginleşmeler olacak.

Çok daha basit bir örnek verelim; ben bunu yabancı sermaye ile ilgili bakınız, kategorik bir yabancı sermaye düşmanı değilim ve olamam; ama ille de yabancı sermaye olsun diyede bir şeyim yok telaşım yok. Bunu yabancı sermaye düşmanı olarak söylemiyorum; bir vakıayı söylüyorum. Ben Eskişehir Sanayi Odasının Başkanıyım. Eskişehir'de bugün Türkiye'nin en kârlı, üretimine göre

en yüksek miktarda ihracat yapan, kârlılığı da cirosuna göre yüzde 85 filan olan bir kuruluş var. Böyle bir kuruluş düşünebiliyor musunuz; 100 liralık bir mal satıyor, 85 lirasını kâr ediyor ve 100 liralık mal üretiyor, 95 lirasını ihraç ediyor; yani ne kadar güzel bir kuruluş. Bu bir kamu kuruluşu; Kırka boraks tesisleri, böyle bir kuruluşumuz var. Biliyorsunuz Kırka boraks tesislerinde boraksın kamulaştırılmaması için İngiliz Kraliçesi vakti zamanında Türkiye'ye kadar gelmişti. Hiçbir şey için gelmedi de bu boraks için geldi; boraks konsolide edildi eskiden, kamulaştırıldı. Şimdi böyle bir kuruluş var, iftihar ediyoruz. Ne kadar iyi ama, bu kuruluşun Eskişehir'in kendisine yani Türkiye açısından demiyorum, Eskişehir'in kendisine bir hayır için çeşme yaptığı yok. Çünkü bütün bunun kârı tabii ki Etibank'a gidiyor; yani ana müesseseye gidiyor, Eskişehir'e napsın bu. Diyelim ki Eskişehir'de bir Eskişehir sermayesinin olsaydı, adam hiç olmazsa babasının hayrına veyahut hayrına Eskişehir'in birçok yerine bir çeşme yaptırırdı veyahutta bir yere bir okul yaptırırdı veyahutta o kaynaklarla Eskişehir'e yeni yatırımlar yapardı, yeni sanayi tesisleri kurardı.

Biz Kırka boraksla çok iftihar ediyoruz; Türkiye'de örnek gösterebileceğimiz bir kuruluş, ama Eskişehirli olarak hiçbir şeyinden yararlanmıyoruz. Uluslararası büyük şirketlerin getirecekleri model budur. Siz Pet-Kim'i sattığınız andan itibaren Pet-Kim'in yıllık yüz milyara olan kârından yararlanabilecek misiniz bundan sonra? O kâr sizin için bir işe yarayacak mı, hayır. Pet-Kim size satıldıktan sonra iki şey sağlayacaktır; bir buradaki işçilerinize maaş verecektir; yani zaten şimdi de yok; ikincisi çevre kirliliğini sizin ülkenizde bırakacaktır. Çünkü her kuruluşun, her sanayi kuruluşunun bir çevre kirliliği olayı var; Pet-Kim bunları sizin üzerinize bırakacaktır.

Bugün biz bu dünya piyasasına girmek için ne yapmalıyız dediğimiz zaman, çok çaresiz değiliz, çok şaşkın vaziyette değiliz. Lütfen yani birtakım şeyleri çok yanlış biliyoruz. Bakın çitosan fabrikalarını Çitosan Türkiye'nin değil dünyanın sayılı çimento üretici şirketlerinden biridir; son fabrikalarını satmadan evvel yıllık üretim kapasitesi 10 milyon ton idi. Şimdi Çitosanın fabrikalarını alan şirketin de -ki o da dünyanın sayılı şirketlerindendir-

Yıllık üretim kapasitesi ise 16 milyon tondur. Yani biri 16 milyon, biri 10 milyon ton. Bugün dünyanın -yanılmıyorsam- en büyük çimento üreticisi şirketin kapasitesi de 40 milyon tondur. Yani Çitosan fabrikaları satmadan evvel dünyadaki en büyük şirketin 1/4'ü büyüklüğünde büyük bir kuruluştu. Bizim yapmamız gereken Çitosanın elindeki fabrikaları satmak değil; Çitosanın Cezayir'de, İspanya'da İtalya'da, Suudi Arabistan'da fabrika sahibi olmasını sağlamak; yani hedefimiz o olmalıdır. Eğer dünya piyasasına entegre olmak istiyorsak; eğer dünya piyasalarında Türk ekonomisinin bir yeri olmasını istiyorsak mallarımızı onlara satarak değil, onlarınkini alarak; gidip oralarda yatırım yaparak yapmamız lazım.

Peki niçin Fransızlar gelip benim 5 tane fabrikamı alıyorlar; çünkü Türk piyasasına ihracat yapmanın bundan daha kolay bir yolu yok da onun için. Şu anda 100 milyon dolarlık para verdikten sonra Türk piyasasına her sene 2,5 milyon ton ihracat yapma tekelini eline alıyor bu fabrika, yani bu Fransız şirketi.

Çimentodan örnek veriyorum; çünkü yapılmış bir uygulama, Pet-Kim bir olasılık, çimento bir uygulama. 100 milyon dolara her sene en aşağı Türkiye piyasasına 2,5 milyon ton çimento satma tekelini birisine veriyorsunuz demektir. Bu bir tekel devridir, başka hiç bir şey değildir. Olayı bu şekilde aldığınız zaman, bizim tarihten gelme büyük kuruluşlarımız var. Diyelim ki işte Çitosan vardı, diyelim ki Seka var. Seka'da küçük bir kağıt üreticisi değil ki; bunca fabrikasıyla birlikte. Pet-Kim var, Paşabahçe Cam Fabrikaları var; bunun gibi Sümerbank var; bunun gibi kuruluşlarımız var. Bizim bunları parça parça bölüp güçsüz kuruluşlar yapmamız ne dereceye kadar akıllıdır ben anlamıyorum. Çünkü dünya bu şekilde büyük kuruluşları parçalama yolunda gelişmiyor ki; aksine küçük kuruluşları büyütürken büyük sanayi kuruluşları yapma yolunda gelişirken, siz kuruluşlarınızı parça parça bölüp güçsüzleştirip satıyorsunuz. Bu aşamada özelleştirmeye karşı değilim ama, bu aşamada Türk büyük kuruluşlarının yabancılarla değil, parça parça yapıldıktan sonra Türk özel sektörüne ve halkına satılmasına da karşıyım. Çünkü 10 tane çimento fabrikası hiç bir zaman tek başına bir Çitosan değildir; 10 tane çimento fabrikasıdır. 10 tane

Dalaman kağıt fabrikası, Çaycuma, İzmit; bunlar ayrı ayrı satarsanız bunlar bir Seka oluşturmaz. Bunlar ayrı ayrı kağıt fabrikaları olur. Dolayısıyla özelleştirmede bu konunun hiç gözden kaçmaması lazımdır diyorum. Elimizdeki büyük kuruluşları; eğer özelleştirmek bir şartsa, eğer yapmak zorundayız yani, illa yapılmak diye bir zorunluluk varsa, bu büyük kuruluşları bir kere büyük kuruluş olarak muhafaza etmemiz, gelişmeleri için hedef vermemiz lazım. Yoksa bunları parçalayarak güçsüzleştirmememiz lazım.

Bunun da satışını her halukârda sermaye piyasası kanalıyla halka yaygınlaştırma şeklinde düşünmemiz lazım. Yani özelleştirmenin bundan daha başka bir hedefi olamaz. Bunun dışındaki bütün hedefler ana hedefi saptırmaktadır. Bu hedefe ulaşmak için bu düşündüklerimizi biz sanayi odaları olarak, konsey olarak çeşitli yerlerde söyledik. Bir tek kendi görüşüm olarak söylemiyorum; en son olarak da Başbakanla yaptığımız son toplantıda kendisine tekrar söyledik.

Burada bize söylenen bir tek şey var; bizim sermaye piyasamız küçüktür bu işi kaldıramaz. Tamam öyleyse, yapılacak iş sermaye piyasasını geliştirmek olur Sayın Pamuk'un dediği gibi. Sermaye piyasası küçük diye benim de yarın Pet-Kim'i satmak gibi bir zorunluğum yok ki. Ne diye satayım. Sermaye piyasasını çalışır hale getirin. Sermaye piyasasının çalışır hale gelmesi için önce enflasyonun çok ciddi bir şekilde kontrol edilmesi gerekir. Yüksek enflasyonla yüzde 60 enflasyon olduğu yerde sağlıklı bir sermaye piyasasının olabilmesi zaten ben inanmıyorum. Sanayii güçlendirmek için de enflasyonu kontrol etmek gerekir. Bugün sanayi kaynak yaratmıyorsa, sanayi gelişmiyorsa, yeni yatırımlar yapamıyorsa imalat sanayii, bunda en başta suçlu olan enflasyondur. Enflasyon birtakım fiktif kârlar oluşturmaktadır, ama esasında hiçbir kaynak yaratmaya imkan vermemektedir sanayimiz. Bütün bunları toparladıktan sonra, bu lafları niçin söyledim ve niye buraya geldim? Bir savaş veriyoruz; ben öyle görüyorum. Bugün dünyada haysiyetli yaşamının, dünyada gerçek itibar sahibi olmanın tek yolunun sanayileşmekten geçtiğine inanıyorum; buna yürekten inanıyorum. Eğer İngiltere'ye girerken yüzünüze ilaç sıkılması istemiyorsanız, eğer Alman gümrüklerinde pa-

saportunuzdan dolayı bekletilmek istemiyorsanız, eğer Fransız Cumhurbaşkanı'nın karısının Türkiye'deki bölücülük akımlarını destekleyen bir kongrede konuşmasını istemiyorsanız, sanayileşmek zorundasınız. Çünkü sanayi bakımından güçlü olmadığınız zaman bütün bunlar başınıza geliyor. Sanayisi güçlü bir kuruluşa, bir devlete bunları hiç kimse yapamaz. Bu bakımdan bir savaş verdiğinizde inanıyorum. Bu savaşın silahları da elimizdeki sanayi kuruluşlarıdır. Şimdi size diyorlar ki, beyler bakın bir ittifak var, bu ittifaka girerseniz sizin bütün yurdunuzu bu ittifak korur; yani çok kuvvetli bir ittifakta bu sizi korur. Aman ne güzel, bunca tehlike var, girelim bu ittifaka bizi korusun diyoruz.

Ama; yahu siz şu tanklarınızı satsanıza bu arada yav; daha ittifaka girmedik ama. Canım ittifaka girdikten sonra zaten senin tankın olmayacak ki, bu millet seni koruyacak. Sen şu tanklarını sat ordunu da terhis et; ne güzel. Ama ittifaka girecektik; canım evvela sen bir şu tankını sat, ordunu terhis et, uçaklarını iptal et ondan sonra ittifaka biz seni alırız.

Bu olmaz beyler. Siz evvela kuvvetli bir orduya sahip olacaksınız. Kuvvetli bir silahlı gücünüz olacak, ondan sonra diyecekler ki yahu bu millet çok kuvvetli; biz bunu ittifakımıza alalım; bu bize de güç katar diyeceklerdir. Yoksa siz bütün sermayenizi açmışsınız, her taraf bütün kaleleriniz işgal edilmiş; ondan sonra bir de ordunuzu terhis ettirdikten sonra size diyorlar ki, bak senin ordun terhis edildi müsaade et de biz gene asker gönderelim de bu vatani kurtaralım.

Ama ittifak?..

İttifaka daha girmedik daha. Bu olamaz.

Biz bir savaş yapıyoruz; ekonomik bir savaş yapıyoruz. Bundan eğer çoluğumuzun çocuğumuzun haysiyetli ve sizler gençler haysiyetli bir yaşam sürmek istiyorsanız bu savaşı devam ettirmek zorundasınız. Bunu bu bilinç içinde olduğum için ileride çocuklarım bana, harpte neredeydin baba, dememeleri için, buralara gelip sizlere bunları anlatmak ihtiyacını hissediyorum. Sizlerle Sayın ÖZKAN'ın nazik davetiyle 2-3 sene önce AET konusunda da bir konuşma yapma imkanı bulmuştum. Orada şu benzetmeyi yaptım; bir parça çarpıcı ol-

ması için, yani biz Avrupa Topluluğuna girmeyi böyle erkeksi bir olay olarak kabul ediyoruz, girelim diye böyle bir güçle kuvvetle bu işe giriyoruz. Yalnız bir şeyi unutmayın; siz Avrupa Topluluğuna girince Avrupa Topluluğu da size girecek; yani ... (gülüşmeler) kendinizi ona göre donatmazsanız, o bilgilerle donatmazsanız yarın Avrupa Topluluğu ile bir entegrasyon olursa çok açıkta kalırsınız gençler olarak demiştim. Şu anda bizim Avrupa Topluluğuna girmemiz galiba çok uzak bir hayal gibi görünüyor ama, Avrupa Topluluğu bize yavaş yavaş giriyor beyler haberiniz olsun.

Saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Zeytinoglu.

Birinci turla ilgili son olarak birkaç dakika için Sayın ÖZUYGUR'a tekrar söz vereceğim; gerekçesini de bilginize sunmakta yarar görüyorum: Sabah konuşmacıların sırasını saptarken, ben öncelikle uygulamanın başındaki kişi olarak Sayın ÖZUYGUR'un konuşmasını rica etmiştim. Kendisi de kabul ederken demişti ki, sonda aslında konuşmayı tercih ederim. Fakat başta konuşursam bazı eleştirilere cevap verme hakkım olursa sonda tekrar, başta konuşmayı da kabul edebilirim. Şimdi kendi kanılarına göre böyle bir durum doğmuş; dolayısıyla şu aşamaya kadar yapılan konuşmaların ışığında birkaç dakika için sözü Sayın ÖKKEŞ ÖZUYGUR'a veriyorum.

Buyurun efendim.

ÖKKEŞ ÖZUYGUR - Teşekkür ederim.

Şimdi bazı eleştirileri yanıtlamak istiyorum. Şöyle ki; kısaca ama tek tek üzerinden geçmekte yarar var. Sayın ÖZTİN Akgüç hocamızın yönelttiği bazı eleştiriler var.

Bu bir bilanço olayı değil bizim için özelleştirme. Yani bir taraftan giriş bir taraftan çıkış çok basit diyor; bizce değil. Bunu biz örnekleriyle sunduk. bizce taraflı bir bakış açısı var; yani biz diyoruz ki şu bardığın yarısı doludur. Hocamız da diyor ki, hayır yarısı boştur.

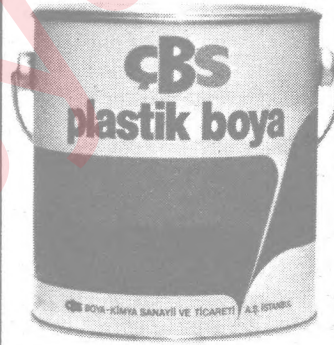
ÇBS

inşaatınızda güç
yuvanızda güzellik

ÇBS SUPERLAC

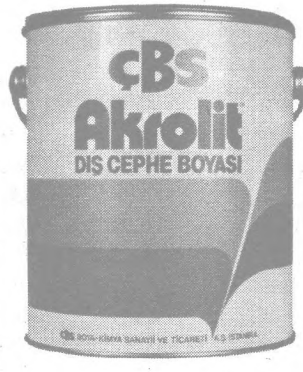
ÇBS PLASTİK

ÇBS LUX

ÇBS AKROLİT

ÇBS
güçlü boya

Yani böyle bir bakış açısına maruz kalmaktayız diye özetlemek istiyorum.

Bir de KİT'lerin bu transfer bütçeleri olayı: Elbette son yıllarda yani pasta hem kişinin midesinde hem masanın üstünde duramaz. Son yıllarda altyapıya önem verilmiştir ki, sanayi yatırımlarına önem verilmemiştir. Yani hem ona hem ona önem verecek bir devlet bütçesi yoktur. Atatürk Barajına 600 milyon dolar harcanmıştır, otoyollara önemli miktarda paralar harcanmıştır. Bütün bunlardan dolayıdır ki; ki ona rağmen ağır yatırımlar yapıldı, yatırımlara fazla yer verildi diye eleştirilmiştir. Yani kısacası tercih altyapı yatırımları olmuştur, sanayi yatırımları olmamıştır; bu zaten son derece açık.

Bir örnek vermek istiyorum: Çarşamba günü önümüzdeki hafta İstanbul çevre yolunun yeni bir bağlantısı; hava alanına kadar olan kısmı açılacak. Bu, işte bizim Türkiye için sunduğumuz örnek. Yani İstanbul'un trafiği içinden çıkılmaz bir vaziyette iken, o anda olaya müdahale etmek kararı değil, çok önceden müdahale edip içinden çıkılmaz hale geldiğinde de o yolları açabilmek seviyeye gelmek. İşte biz bunun için özelleştirmeye örnek veriyoruz.

Şimdi ayrıca şuna değinmek istiyorum: Biz kendi içimize kapanalım, işte bazı şeylerde şöyle yapalım böyle yapalım. Artık konuşmacı ismi vermek istemiyorum; yani kendi ülkemizin insanlarına bazı şeyleri reva görmüyoruz. Biz vergi ödeyen bilinci, bir tüketici bilincinin de yaygınlaşmasını istiyoruz. ben böyle bir şeye karşıyım. 60'lı yılların teknolojisi ile üretilen mamullerin halkın elinde kalan kısmına karşıyım. Kusura bakmayın.

Şimdi başka bir konuya geleceğim. Yine bir arkadaşımız finansman bir ortaklık hikâyesidir dedi. Ben hayret ediyorum; bir defa finansman bir hikâye değildir. Dünyada, finansal bir hikâye olarak adlandırılabilir. Kaldı ki bir ortaklık hikâyesi olsun. USAŞ bir nakliye işidir; hayır efendim bir servis işidir. Son derece önemli.

Bakın USAŞ'ın 1958 yılındaki ana sözleşmesinde, 58 yılında Yabancı Sermaye Kanunundan yararlanarak diyor, yabancı ortak olabilir veya yabancı kuruluşlara ortak olabilir. Biz bunu 1989 yılında gerçekleştirebildik ancak.

Yabancı sermayenin kapımızı çalmasını beklemek; bu yani olsa olsa hayal olur.

Çimento konusunda da Sayın Zeytinoglu'nu yanıtlamak istiyorum şöyle ki: Bence kendisi finans ve iktisat teorilerini altüst ediyor; çimento üretiyoruz ve proje 325. Şöyle ki; 48 model dolmuş da yürüyor; yani demek ki 89 model bir araba ile 48 model bir arabayı karşılaştırabiliyorsak aynı şekilde bizim bu sattığımız fabrikalarla yeni kurulacak bir fabrikayı da karşılaştırabiliriz yani.

Bir noktaya daha gelmek istiyorum : Şimdi sayın konuşmacılardan gelen eleştirilere göre zannediliyor ki yabancı sermaye ile yerli sermaye arasında biz bir ayırım yaptık. Hayır olay kesinlikle böyle değildir. Yerli sermayedarlardan da teklif aldık; hatta Sayın Zeytinoglu'nun içinde bulunduğu şirket de teklif verdi. Ama daha düşük teklif verdiği içindir ki tüm yerli sanayiciler dahil, onlara satış yapamadık. Şimdi bir sözü dile getirmek istiyorum; ya olduğun gibi görün ya görüldüğün gibi ol. Yani bir taraftan düşük teklif vereceksiniz, öbür taraftan onun iki misline yaklaşık satıldığı zaman da bedava gitti diyeceksiniz; işte bunu kabul etmiyoruz.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

YAVUZ ZEYTİNOĞLU - Söz hakkımız doğdu her halde Sayın Başkan?

BAŞKAN - Şimdi mi kullanmak istersiniz, tartışmalar arasında mı kullanmak istersiniz? (karşılıklı konuşmalar)

Efendim gördüğünüz gibi konuşmadaki sırlamamızın başarılı olduğu tartışmaların alevlenmesinden anlaşılıyor. Şu ana kadar sadece sol tarafımdaki 3 panelistten ikisi ben de söz hakkı istiyorum dediler. Onlara söz hakkı verileceği kesin; aynı zamanda 5 tartışmacımızın olduğunu da öncelikle hatırlayarak bir zaman kullanımı çabası içine gireceğim.

Buraya kadar ki konuşmalardan her hangi bir özet yapmak istemiyorum. Müsaade ederseniz yalnız, oturum başkanlığının trafik polisliğinden birazcık farklı bir tarafı olduğunu da kabul ederek, iki noktaya ben de temas etmek istiyorum.

Bunlardan bir tanesi, Türkiye'de verimlilik ve kârlılık konusunda gerçekten bir kavram kargaşası var. Kârlı olan her şey verimli değildir, verimli olan herşey mutlaka kârlı olmayabilir. Kârlılık bir gelir gider hesabıdır; eğer işçiye çok düşük ücret verebiliyorsanız veya malınızı çok pahalıya satabiliyorsanız, düşük verimli bir işletme de kârlı gözükebilir. Veya sosyal amaçla veya her hangi bir amaçla fiyatlarınızı düşük tutmak durumunda iseniz, çok verimli bir işletme dahi kârsız olabilir. Benim kişisel kanım, Türkiye'de KİT'lerin hangisinin ne kadar verimli olduğu konusunda çok da fazla bilgi sahibi değiliz diye düşünüyorum ben. Türkiye'de birçok alanda olduğu gibi bu alanda da ciddi bir araştırma eksikliği var. El yordamıyla veya kaba gözlemle bazı KİT'lerin verimsiz olduğunu söylemek yerindedir, doğrudur, haklıdır. Ama bundan çok böyle silip süpürücü bir genelleme yapmak o derecede doğru değildir kanısındayım.

Şimdi müsaade ederseniz İngiltere ile ilgili bir araştırmadan söz etmek istiyorum. Bu yakın zamanlarda Londra'daki okullardan yüksek öğrenim okullarından birinde yapılmış ve özelleştirme verimliliği yükseltir mi, yükseltmedi mi sorusunu sormuş ve özelleştirilmeyip kamu kesiminde kalan işletmelerde verimlilik ne oldu; düştü mü arttı mı; bu soruları sormuş ve şunu gösteriyor: Özel kesimle devlet işletmeleri arasında baştan silip süpürücü bir genelleme yapacak kadar bir verimlilik farkı gözlemlenmiyor. Hatta şu gözlemleniyor: 79-83 dönemi ile 83-88 dönemini karşılaştırıyorlar araştırmacılar. Mesela evvelden zarar eden bazı kamu firmaları; demiryolu ve elektrik sektörlerinde; eskiden düşük kâr ederken şimdi yüksek kâra geçmiş ve araştırmacıların kanısı; 80'lerde devlet sektöründeki işletmelerde yeni bir anlayış yeni bir yaklaşım etkili olmuştur ve bunlarda verimlilik yükselmiştir biçiminde.

Bu soruyla ilgili olarak belki bazı tartışmalar yapmamız yararlı olabilir.

İkinci bir nokta; yine bazı konuşmacılar değindiler: Türkiye'de liberalizm, piyasa, piyasa mekanizması gibi konularda Batı ülke-

leriyle ilgili gerçekten biraz teorik sözcükler kullanmak istemiyorum; çünkü teorik demek belki doğru olmayacak burada, fakat havada diyebileceğim gerçeğe uymayan bazı iddialar olabiliyor. Yani Batı toplumlarındaki piyasa mekanizması gerçekten uçsuz bucaksız kontrolsüz bir piyasa mekanizması değil. Biz son zamanlarda USAŞ ve SAS ilişkisinden çok etkilendik. O konuyla ilgili bir örnek vermek istiyorum. Biliyorsunuz 1992 tek pazarına girerken bütün büyük tekeller daha da büyük tekel olmak zorundalar. Dolayısıyla herkes yeni birşeyler almaya çalışıyor. SAS da bu arada Amerikan havayolu şirketlerinden zarar etmekte olan Continental air ... almaya çalıştı ve Amerika'daki havayolu taşımacılığı mevzuatına göre bir havayolu taşımacılığı şirketinin yüzde 25'ten fazlasını yabancılar alamıyorlar. Buna benzer birçok örnek vermek mümkündür.

Üçüncü ve son bir noktaya değinmek istiyorum: O da Türkiye'nin siyasal koşullarıyla ilgilidir. Siyasal koşullar ister istemez özelleştirme alanındaki uygulamayı da belirlemiş gözüküyor bence. Türkiye'nin daraltılmış bir rejim içinde yaşaması özelleştirme olayını biraz -Sayın Özuygur'dan kişisel düzeyde özür dileyerek söylüyorum- kapalı kapılar ardından cereyan eden bir hadiseye dönüştürmüştür özelleştirmeyi. Şimdi ben bugün duyduğum bazı açıklamalardan daha evvel gazetelerde okuduklarım arasında bir bağlantı kurmakta güçlük çekiyorum. Sayın Özuygurlu mesela Pet-Kim henüz satışa hazır değil dedi. Petkim'i satmak USAŞ'ı satmakla aynı şey değildir dedi. Fakat ekonomi basınından kendi okuduklarımı hazırlıyorum; ama amaçlar arasında; yabancı ve yerli özel sektör kuruluşlarına yapılan tanıtma toplantısında beyan edilen amaçlar arasına yönetimin devredilmek istendiği ve mümkün olduğu kadar az sayıda firmaya devredilmek istendiği biçimde ifadeler vardı. Eğer bunlar basına yanlış intikal etmiş ifadeler ise düzeltilmesini dilerim; memnun olurum.

Fakat başka ülkelerde özelleştirme bu şekilde yürütülüyor. Bir tane örnek Fransa'dan vermek istiyorum: Fransa'da 6.8.1986

tarihinde yapılan bir yasal düzenleme ile özelleştirilecek teşebbüsün değerini belirleyecek 7 kişilik bağımsız bir komisyon oluşturulmuş durumda. Şimdi Türkiye biliyorsunuz bağımsız ve özerk kuruluşlardan çok korkar; bunların hepsini devlete karşı telakki eder. Halbuki Türkiye'nin en çok ihtiyaç duyduğu kurumlar da bunlardır ve özelleştirmeye ilgili bakın bu toplantıyı ben dilerdim ki Toplu Konut Kamu Ortaklığı İdaresi gibi bir idare tertiplesin ve toplumun değişik kesimlerinden tepkileri alsın; yoksa bugün meslek odaları, sanayi odalarından mühendislere kadar, sendikalara kadar, derneklere kadar toplumsal kesimlerden gelen onurlu ve yapıcı tepkiler çok daha erken bir tarihte ortaya çıkmış olabilirdi.

Şimde beş tartışmacımız var; Sayın Ali Nail Kubalı'nın gelmeyişi üzerine aramızda bulunan Pet-Kim Genel Müdürü Sayın Faruk Yağız da konuşabileceklerini açıkladılar. Memnuniyetle karşıladık; çünkü hem etkili bir mevkide hem de yetkili bir kişi kendileri. Dolayısıyla katılmaları yarar sağlayacaktır. Beş tartışmacımız arasında da eğer uygun görürseniz bir alfabetik sırayla gitmeyi yararlı görüyorum. Dolayısıyla Sayın İshak Alaton'dan başlayacağız. Sayın Aslan Başer Kafoğlu, üçüncü olarak Sayın Ali Koçman, sonra Sayın Mustafa Sönmez ve son olarak Sayın Faruk Yağız konuşacaklardır.

Buyurun Sayın İshak Alaton.

İSHAK ALATON - Efendim birinci tartışmacı olarak bana söz verildi; ben buraya gelirken rakamlarla geldim, rakamları konuşacağım. Fakat benden evvelki konuşmacıların konuşmaları beni o kadar heyecanlandırdı ki, o heyecanı evvela biraz dindirmek istiyorum; ondan sonra rakamlara geçeceğim. Böylece belki daha iyi algılayacaksınız. Bunun için size 30 saniye içinde bir hikâye anlatacağım; kısacık bir hikâye. Belki bugünkü konumuzla da ilgilidir.

Efendim Birinci Cihan Harbinde Avusturya ile İtalyan harbediyorlar. İtalya hücumu geçmek üzere ve orda bir üsteğmen -İtalyan Üsteğmeni- genç ve çok dinamik, çok vatansever; askerlerine iki saatlik bir konferans veriyor. Vatan, millet işte bu

harbin kutsallığı vesaire; onları iyice moral yönünden doldurduktan sonra, tabancasını çekiyor mevziden dışarı çıkıyor. "Avanti avanti" diye koşmaya başlıyor ve arkasından bir alkış "Bravo kapitano bravo" diye kimse yerinden çıkmıyor ve yalnız başına koşmaya devam ediyor.

Ben de işte konuşmaları dinlerken, kendimi o yüzbaşı ve üsteğmen gibi hissediyorum. Yalnız başıma bir başka türlü mantığımı uygun bir savaşım veriyorum diye düşünüyorum. siz gençlere hitap ediyorum ve diyorum ki, bakan birçok fikir dinliyorsunuz, birçok yönden birçok akımlar dinliyorsunuz. bunları kendi mantığınızın süzgecinden geçirirken unutmayın rakamlara bakın. Rakamlar size en doğru en sarıh neticeleri verecektir. Yoksa ben size akı kara, kararı da ak gösterebilirim. Bir yere kadar giderim tabi, sizin mantığınız daima akı ak olarak görecektir. Evvela bunu hatırlatmak isterim.

Şimdi müsaade ederseniz tartışmacı olarak dinlediğim mevzulardan ikisine kısaca değineceğim. Sayın Gündüz Pamuk'un İsveç'le ilgili bana atfen verdiği pası aynen alıyorum. Derler ki İsveç'te devlet holdingleri var; tam değil. Devlet holdingi değil; benim rüyamda olan bir hadise var orada. İşçi sendikalarının özel sektör hisselerine sahip olduğu fonlar var. Bu fonlar devlet denetimi altında kullanılır ve işçi sendikaları eliyle işçilere de amlı gelir aktarılır. Ne mutlu onlara ne mutlu bizlere; işte biz bu çabadayız. İşçilerimizin sendikaları yoluyla veya fonları yoluyla özel sektör tarafından yönetilen; yani rantabilitesi yüksek şirketlerden hisse sahibi olmaları benim rüyam. Nitekim bunun için piyasaya çıktık. İsveçle ilgili bir şeyi hatırlatmak istiyorum; çünkü dediler ki devlet holdingleri var, hayır. İsveç'te 40 tane banka var, 40'ı da özel sektöründür. Bir tane istisna var; merkez bankası. Merkez bankasının bir tek binası var ve yalnız piyasadaki paranın miktarını özerk olarak devlet tesiri olmadan denetleyen ve onu ayarlayan bir bankadır. Başka hiç bir fonksiyonu yoktur.

İsveç'te sanayi prodüksiyonunun yüzde 90'ı özel sektöründür. Devletin üretim araçlarında yeri yoktur, sahibi değildir. Üretim sadece ve sadece özel sektöründür. İsveç'in bütün çimento fabrikaları bütün rafinerileri ve bütün petrokimya tesisleri özel sektöründür. Ne zaman özel sektöre geçti; her zaman özel sektöründü, hiçbir zaman devletin de-

gildi. Unutmayın ki İsveç'te 56 yıldır Sosyal Demokrat yönetim iktidardadır. Sosyal demokrat yönetim bunun böyle olmasını istemektedir; çünkü özel sektörün rantabilitesini biliyor.

Şimdi geçelim Sayın Öztin Akgüç'ün verdiği çok mühim misale. Dediler ki, kitap budur. Ben o kitabı kendilerinden rica ettim baktım; çok enteresan bir netice çıkıyor. 95 kamu şirketi dediler yahut kamu teşekkülü ve 405 özel sektör dediler. Yani adetsel olarak dediler ki, 95 ufakık bir grup, 405 büyük bir grup; hayır. Burda bir tavzihe ihtiyacımız var. 95 dev ve 405 cüce; niçin? Türkiye'nin sanayi kuruluşlarının içinde ilk 10 tanesinin 9'u kamunundur. 7 nci sırada Arçelik vardır. İlk onunun ne olduğunu bilmek istiyorsanız burada vardır; işte biliyorsunuz ilk onu TÜPRAS; Türkiye Petrol Rafineleri Anonim Şirketi, Türkiye Elektrik Kurum, Alpet, Ereğli Demir Çelik vesaire. 7 nci sırada Arçelik var; 8, 9, 10; 10 tanenin 9'u kamunundur. Yani başka bir deyişle 95 dev ile 405 cüceyi yan yana koşturuyorsunuz. Niçin dev ve cüce dedim; çünkü yine aynı kitabın başka bir sayfasında enteresan birşey buldum; öz sermaye 500 büyük sanayi kuruluşu içinde kamunun miktarı, 95 tanesinin sermaye miktarı yüzde 65. Özel sektörün 405 tanesinin payı yüzde 35; yani başka bir deyişle 2/3 sermaye 95 devin, yani 1/3 sermaye ise 405 cücenin. Yine Sayın Akgüç'ün verdiği rakamlara refere oluyorum; demek ki o 405 cüce, 1/3 sermaye daha fazla satış yapıyor; 29 trilyon satış yapmış. 95 dev ise sadece 25 trilyon satış yapmış, 405 cüce 2,4 trilyon kâr etmiş; 95 dev ise sadece 1,6 trilyon kâr etmiş. Kârlılık yönünden demek ki özel sektör 4 misli daha becerikli durumda.

Diğer rakamlara geçmiyorum; çünkü fazla vaktimiz yok. Tabi bu da tartışmaya açıktır.

Şimdi Aliğa ile ilgili size bazı rakamlar vermek istiyorum: Gençler hep rakamları konuşalım diyor. 1965'ten 88'e kadar direkt yatırımlar - ben yalnız 3 müesseseyi alıyorum- Yarpet'e 475 milyon, Alpet'e 3 milyar 160 milyon dolar, Petlas'a da 585 milyon dolar yatırıldı. Alpet'i ele aldım; en büyük tesis bu. 3 milyar 160 milyon dolar; borcun faiz yükü takriben 3,5 milyar dolar. Biraz evvel Sayın Faruk Yağız'dan anladığım kadarıyla bunu yerine koyma cost'u 7 milyar dolardır; bir dev, İzmir'de bir dev. Bugün yeniden yapmak isterseniz 7

milyar dolar, fakat biz 965 yılından itibaren yatırdığımız paralarla sizin benim paralarımızla 3,5 milyar dolar para yatırmışız oraya. Ne veriyor bu? Hep Aliğa'dan bahsediyorum, dağıtmıyorum. 85 yılında; 84'te zarar etmiş. 85 yılında 1 milyon dolar kâr etmiş; bunları bana Aliğa'dan verdiler. 86 yılında 2,7 milyon kâr etmiş, 87 yılında 2,2 milyon dolar kâr etmiş. 88 yılında çok anormal bir konjonktür var dünyada 142 milyon dolar kâr etmiş. Bu sene de galiba benzer, belki de biraz daha iyi bir kârlılık yapacak. Anormal bir konjonktür dolayısıyla oluyor bu.

Bir çiçekle yaz olmaz; her sene de dünya fiyatları yüksek olmaz. Pet-Kim'in şansı da her sene böyle yaver gitmez. Anormal iyi zamanlarda yatırımın; bakan yatırımın yüzde 4'ü veya 5'i kazanıyor. Normal zamanlarda yatırdığınız paranın binde 3'üne, binde 5'i kazanıyor. Normal zamanlarda yatırdığınız paranın binde 3'üne, binde 5'ine razı mısınız; ben değilim. Bu kârlılık için bu kadar parayı yatırmak ne kadar doğrudur? Birinci noktamız olarak bunun teklif ediyorum sayın panelistlerden.

Şimdi gelelim işin biraz felsefesine: Pet-Kim'den çıkalım, özelleştirme diye bir başlık attık bugün toplantıya. Özelleştirme neyin niçin; onu düşünelim. Ben bir araştırma yaptırдыm bakın; çok enteresan neticeler aldım. Son 40 yılda kamu yatırımlarının rakamlarını irdeledim; biraz uğraştım yani, arkadaşları da uğraştırdım. Hesabımda hariç tutuklarım sağlık, eğitim, haberleşme ve ulaşım. Yani yalnız işletmeciler KİT'leri aldım; 40 yıllık yatırımlarının yekûnu olarak 177 milyar dolar buldum. İşletmeciler KİT'ler 177 milyar dolar; yazın bir kenara. Geçen hafta Hürriyet Gazetesinde işletmeciler KİT'lerin kârları başlıklı bir grafik neşredildi; rakamları o senenin dolarına çevirdim; bakınız böyle bir grafik. Tarih 11 Ekim 1989.

Neticede : Yatırım miktarına göre kârlılık oranları 85 yılında binde 12, 86 yılında binde 7, 87 yılında binde 6,5 88 yılında binde 3 vergiden önce kâr etti; 177 milyar dolarım benim.

Şimdi bu rakamlar size neyi ifade eder bilmiyorum ama bana basit bir hesapla şunu ifade ediyor : 177 milyar doları 50 milyon kişiye böldüm. Benim 3500 dolarımı şahsı paramı, devlet babaya emanet ettim; Sayın Ökkeş Özüyğür'a galiba; bunu işlet dedim. Devlet baba bu para ile Doğu'da yatırım yapıp

oradaki halkı eğitip bilinçlendirip nüfus artışını önleyebilirdi. Bunu yapmadı. Veya eğitim sistemini bugünkü içler acısı durumdan nispeten çıkartabilirdi; bunu da yapmadı veya hiç olmazsa sağlık tesislerimizi Arnavutluk'un veya Yugoslavya'nın düzeyini getirebilirdi; ben İsveç'ten vazgeçtim, o bir rüyadır; bunu da yapmadı. Devlet baba benim paramla ne yaptı, onu düşünün. Gitti otel işletmeciliğine, lokanta hizmetine, ayakkabı imalatına soyundu. Bunlarda vasatın çok altında bir kalite tutturdu; daha doğrusu beni kalitesizliğe mahkum etti ve benim paramla binde 2 gibi gülünç bir kârlılık elde etti. Ben paramın bu şartlarda bu şekilde kullanılmasına razı değilim. Ben paramı daha iyi kullanacak yeni bir yönetici arıyorum; galiba bir iki hafta sonra yenisini bulacağım.

BAŞKAN - Sayın Alaton, su içmenizden istifade ederek bir hatırlatma yapmak istiyorum; panelistler için 20'şer dakika, tartışmacılar için onar dakika öngörülmüştür. Taşmış durumdasınız maalesef.

İSHAK ALATON - Öyle mi?

BAŞKAN - Devam etmenizi dilerim ; fakat daha sonra konuşacak tartışmacılara 10 dakikayı uygulama şansım hiç kalmaz. Birkaç cümle ile bitirirseniz memnun olurum.

İSHAK ALATON - Oldu efendim.

Ben sadece bir mukayese yapmıştım rakamsal mukayese ama; Sayın Başkan siz bunu bu şekilde münasip görüyorsanız, söyleyebileceğim sadece KİT'lerin durumu, KİT'lerin rantabilitesinin düşüklüğü ile ilgili bir mukayese yapmıştım. Bunu burada kesebilirim.

BAŞKAN - Estağfurullah; yarıda kesmenizi değil de birkaç cümlede veya 1-2 dakika da toparlamanızı mümkünse rica ediyorum.

İSHAK ALATON - Bana 5 dakika daha verebilir misiniz; pazarlık olarak verir misiniz?

BAŞKAN - Efendim ben bürokratım, pazarlığı çok iyi beceremiyorum.

İSHAK ALATON - Çok çarpıcı bir misal vermek istiyorum; misal vereyim yani bir KİT nasıl çalışıyor? Zonguldak'taki Türkiye Taş Kömürleri Kurumunda 40 bin kişi çalışıyor; bir aylık personel

maaşı 45 milyardır, ellerine geçen para. Sigorta ve gelir vergisi ekstra ödeniyor, parası yok. Sosyal Sigortalara 450 milyar borcu var. Maliyeye ödenmemiş işçi ve gelir vergileri dahil borcu 1 trilyonun üzerinde, ödeme imkânı ve ihtimali de yok. Hiçbir zaman ödemeyecek ve bu seneki durumu da pek farklı değil. Benim vardığım çok çarpıcı çok anormal bir netice -bazı rakamları geçiyorum- dünya piyasalarında bu kömürün iyisi 31 bin ile 58 bin lira arasındır. Bize ise bu 190 bin liradan satılıyor. Benim bir teklifim var; sizlere çok ters gelecek ama, ne olur sonuna kadar dinleyiniz; 3 dakika alır bu; fakat şoke olmayın. Zonguldak'ı kapatalım diyorum; Zonguldak'ı kapatalım ama 40 bin kişiyi de sokağa atmayalım. Evlerine gönderelim; her ay sonu da evlerine tam maaşlarını gönderelim; yani halen almakta oldukları 45 milyar lirayı aynen onlara verelim; fakat madeni kapatalım.

Bu arada eğitim kursları açalım; balıkçılık, hacılık tekne yapımı vesaire gibi ve bu durumda bakınız rakam nedir? 540 milyar senede onlara para verelim, 180 milyar lira ile 4 milyon ton kömür ithal edelim; 720 milyar ediyor. Bunu bugünkü satış fiyatı olan 190 bin liradan satalım -fiyatı da artırmıyorum- 760 milyar elime para geçiyor; böylece 40 milyar para kazanıyorum. Ayrıca da Devlet Planlama Teşkilatının raporunda bu seneki zarar 369 milyar lira olarak görülüyor, onu da kapatıyorum, etti 409 milyar yani devletin elinde ekonomik bir güç oluşuyor ve bir netice alıyorum. İşçiyi mutlu ediyorum, çünkü parasına devam ediyorum. Ödüyorum. Hazineyi mutlu ediyorum; 403 milyar lira para veriyorum. Enflasyonu yüzde 70'ten 50'lere 40'lara düşürüyorum, sizleri mutlu ediyorum. Hepimiz mutluyuz, özelleştirelim mi diyorum; mümkünse evet ama şart değil. Zonguldak'ı kimse almayacak; özelleştiremiyorsak diyorum kapatalım, mantıklı düşünelim. Bazı hallerde kapatmak devam etmekten iyidir; ekonomik kurallar bunu icap ettiriyor.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan. (Alkışlar)

BAŞKAN - Sağ olun efendim.

Sayın İshak Alaton'a çok teşekkür ediyorum.

İSHAK ALATON - Sayın Başkan, son bir cümle ilave etmek istiyorum. Sayın basın mensupları,

sevgili dostlarım; benim sizden bir istirhamım var; yarın gazetelerde İshak Alaton Zonguldak'ın kapatılmasını istedi diye bir başlık atmayın. Ama atarsanız da hesapları verin. Yani hesaplar bende; kim böyle bir başlık atacaksa hesapları vermeye hazırım. Ne olur yapmayınız, sonra yanlış anlaşılıyoruz. (gülüşmeler ve alkışlar)

BAŞKAN - Efendim tartışmacılardan ikinci olarak Sayın Arslan Başer Kafaoglu, buyurun efendim.

ARSLAN BAŞER KAFAOĞLU - Sayın Başkan, sayın dinleyenler; önce şu noktadan başlayayım: Sayın Ökkeş Bey yeni bir politika uyguladıklarını söyledi. Halbuki şimdiki Hükümetin savunduğu, kendilerinin savunduğu politika yeni değil; Türkiye'de ilk çıkan fikirler de değil. 1922 İktisat Kongresinde bunlar savunuldu, Fethi Bey parti kurdu bunun için. Demokrat Parti savundu; Demokrat Parti 1950 yılında özelleştirme için komisyonlar kurdu ve bazı fiyatlar tespit etti. Bu yeni bir fikri ifade etmek değil, çünkü yeni değil ki, eski aşısı ısıtıp ısıtıp önümüze koyuyorsunuz; yeni fikir diyorsunuz. bunlar yeni değildir.

İkinci konu : Bu gerçekten Türkiye'de iktisatçılar yahut iktisatçıyım diyenler kendilerine, modayı çok severler. Devletleştirelim, devletleştirmeye gidilir. 1950 yılında Fransa'da, İngiltere'de dünya kadar devletleştirme oldu. O zaman Türkiye'de devletleştirmeyi savunan oldu mu. Burada Sayın Alaton'un konusuna geleceğim; tabi biz de biliyoruz devlet teşebbüslerinin kötü idare edildiğini. Çünkü devlet teşebbüsüne inanan insanlar yönetiyor onları kaç senedir. Sizin zihniyetinizdeki idare ettiği için öyle oluyor. Bu gün o zararlar nereye gidiyor; bir hizmet yapıyor, bir para dağıtılıyor. İktisatta bir para kaybolmaz, o para nereye gitti; o para sizlere gidiyor. Eğer devlet teşebbüsüne inanan hükümetler gelseydi başka türlü olurdu. Türkiye Petrollerinin başına öyle adamlar geldi ki, devlet bu işi yapamaz diyen partinin milletvekili oldu. Kâr etme aşkı olmayan adam kâr edemez. Bir teşebbüs işletmesi eski olabilir yenileştirilir, parası az olur para konur. Ama bir işletme ki ben kâr edemen der, bir hükümet ki bu işletmeler kâr edemez der; o işletmeyi kâr ettirmeye olanak yoktur veyahut gereği gibi kâr ettirmeye olanak yoktur. Mesele buradan çıkıyor. Bu da şuradan çıkıyor; de-

diniz ki kârlar burda fazla, sermayeler burda fazla. Peki o kârlar niye sermayeye dönüşmüyor? Kârlar fazla ise o kârlar sermayeye dönüştürülür. Bakıyoruz özel teşebbüsün büyük kârları çok sermaye olmuyor hele sınıai sermaye.

Sayın Vehbi Koç'un bir beyanatı var bundan 4 sene evvel: Diyor ki, biraz gerçekçi olalım; hiç birimiz bir KİT'i satın alacak güce sahip değiliz diyor; verimsiz demiyor. Gerçekten de öyle.

Size bir örnek vereyim; 1980 24 Ocak kararlarında maliyeti, gümrük maliyeti sıfır; kağıt ithal edebilirsiniz dedi, kağıda zam yaptıktan sonra o zamanki hükümet ve şimdiki Başbakan. Bir tek özel teşebbüs gazetecisi kağıt ithal etmedi; niye? **SEKA'nın** anbarını bedava kullanıyor çünkü; kağıt ithal etmeye değil işletme sermayesi, anbar olarak muhafaza etmeye yetecek sermayesi yok. O işletmeler **evet** Türkiye... fakat o işletmeleri özel teşebbüsün kurmasını beklersek 100 sene bekleriz, 200 sene beklersek özel sektör SEKA'yı kurmaz, kuramaz. Kurmaya da niyeti yoktur. Ne zaman olacak; buyur yabancı sermaye sen kur.

Burada söze başlayan yabancı sermayeye düşman değilim diye söze başlıyor. Hayır ben yabancı sermayeye düşmanım kardeşim, düşmanım. O zihniyetle gelen yabancı sermayeye düşmanım. Benim egemenliğimde gelsin; sayın beyefendinin söyledikleri gibi. Ben yönetim gelir; beni yönetecek, bende sermaye ekseriyetine sahip olacak yabancı sermayeye ben karşıyım. Ben bunu gizlemem de herkes bilir. Yabancı sermayeye başlamamak için Atatürk 1933 yılında devletçiliği kabul etti. Hani Atatürkçüyüz ya hepimiz; devletçilik aynı zamanda Türk milletinin, milliyetçiliğinin bir unsurudur. Onun Atatürk devletçiliği kabul etmiştir. Atatürk'ten çok sonra özel sektörcüyüz diyenler, memleketin iktisadi kaderine mağlup olup devlet sektörünü geliştirmişlerdir. Mesela bence Türkiye'de en büyük devletçi Celal Bayar'dır. En büyük devletçidir; çünkü özel sektöre devredeceğim devrettiği teşebbüsler gelmiştir, memleketin kaderine; iktidasi kaderine razı olmuştur, birçok hizmetler görülemez, bir çok mallar özel sektör eliyle yapılamamıştır; onun için devlet teşebbüsü, yeni devlet teşebbüsü kurma zorunda kalmıştır veya o devlet teşebbüslerini genişletmek zorunda kalmıştır; bu budur.

Eğer son moda olmasaydı; yani Sayın Akgüç'ün anlattığı borç mukabili modalar gelmeseydi, Thatcher'in modası gelmeseydi, Turgut Özal da o yola sapacaktı, sapardı. Memleketin kaderi budur; bazı hizmetler Türkiye'de görülmelidir, bazı mallar Türkiye'de yapılmalıdır. Devlet çok sevdiği için değil, halkının hizmeti için devlet teşebbüsüne inanmayan başbakanlar, cumhurbaşkanları devrinde de devlet teşebbüsü kurmuştur ve kuracaktır. peki devlet teşebbüslerinin iyi idare edilmediğini bahsetti Sayın Alaton. 1950'nin büyük sermayedarlarından kim ayakta kaldı acaba; nerde Dilberzadeler? Hatta şimdi nerde sapmazlar?

Sormuyorum artık nerde Man'ın sahibi, arkadaşımızın o ünlü teşebbüsü; Türkiye böyle. Türkiye'de sağlam iktisadi teşebbüsü kurmak zor oluyor. Çok yüksek kapasiteye gelmedikçe ve riskleri birçok yere dağıtmadıkça Koç gibi Sabancı gibi Eczacıbaşı gibi; yani özel sektör çok mu becerikli? Kaç tane özel teşebbüsü devlet içinde aldı; tutunamadı ayakta kalmadı da. Siz bunu çok iyi biliyorsunuz; içindesiniz ticaret hayatının. Ne oldu; demek ki birbirine üstünlük diye bir mesele yok. Bir ülkede KİT'ler bu kadar kötü idare ediliyorsa arkadaşlar, özel teşebbüsün iyi idare edildiğini kimse iddia edemez. Çünkü kültür seviyesi o demektir, işletme kültürü seviyesi o demektir.

Şimdi şu masada bir arkadaşımız var; Öztin Akgüç. Dün devlet kuruluş yöneticisiydi, şimdi özel teşebbüslerde müşavir ve yönetici; aynı adam. Gündüz Pamuk, aynı adam. Bir masanın bir tarafında bir bu tarafında.

Şimdi gelelim nereye; şuraya gelelim: Ashında Türkiye'de özel teşebbüsün alacağı yani bilançosundaki değerini alacağı bir tek kamu kuruluşu yoktur. Ben yabancı firma olsam ne kamu sektöründe ne özel sektörde firmalara beş para vermem; çünkü hepsinde kuruluş hataları vardır, sanayi kuruluşlarının. Hepsinde maliyet hataları vardır, hepsinin mühendislik hataları vardır veyahik eksiklikleri vardır. ne yapacaksınız; bunları yabancı sermaye ne zaman alacak; tam kelepri bulduğu zaman alacaktır; öyle almıştır. USAS raporunda Morgan şirketinin raporu şöyle; devredelim ama diyor yeni alan adam da yazık olur; 5 sene tekeli sürdürelim diyor. 5 sene tekel sürecek USAŞ'ta; o tekel o kâr ediyor. Şunu iddia ediyorum; bir dev-

let kuruluşu kitle halinde işçi çıkarılması olmazsa hatta o bile olsa, bir yabancı sermaye kuruluşu tarafından daha iyi yönetilecek değildir. Onların gelecek yüksek ücretleri falan trafik hesabını daha kötüye sokacaktır. Türkiye'de hiçbir yabancı sermaye tarafından idare edilen sanayi teşebbüsü yok. NETAŞ'ın oldu buyurun; hiç olmazsa NETAŞ durumuna düşmedi hiçbir kamu kuruluşu. NETAŞ ne oldu; NETAŞ'ın sanayi politikasına da devlet hiç karışmadı. Bütün sınai stratejik kararlarını, teknolojik değişimlerini, pazar yöntemlerinin hepsini yabancı ortak aldı o kararları. İşte NETAŞ; satacak adam arıyor, nasıl gidelim diye Kanadalı uğraşılıyor. Demek ki öyle bu bir kişilik yöneticilik meselesi değil; makro şartlar meselesi. Makro şartlar nedir; istikrarlı ekonomi şimdi oraya geleceğim. İstikrarlı ekonomi olmadan her şey baht işidir. Bu enflasyon oranında her şey baht işidir.

Hükümetin senin gümrüğünü ne zaman ne kadar azaltacağını veyahik artıracağını; senin yaptığın malın gümrüğünü ne kadar artıracağını veya azaltacağını bilmediğin bir zamanda -şimdi öyledir- Sayın Özal rüyasında ne görüyorsa ona göre artırıyor eksiltiyor; özel sektör de bahtlıktır Sayın Alaton. Onun için bir arkadaşımız bu bir görüş meselesidir dedi; güzel görüş meselesi. Bir görüş Türkiye'yi feraha götürür, evet bu görüş doğrudur deriz ona gideriz. 9 senedir Türkiye'yi yönetiyor bu görüş; enflasyon buradu; 1980 yılına göre 21 kat artmış. Millî gelirden, adam başına gelirden bir dolar artış yok; müsaade edin de bu görüşe artık itibar etmeyelim ve siz bunu yapamazsınız. Çünkü ömrünüz 1992 yılına kadardır; 92'den uzun ömür biçen yok bu iktidara ve bu iktidardan başka da Türkiye'de özelleştirmeye, devletin kilit kuruluşlarını hele yabancılara vermeye razı bir tek siyasi parti yok. Bu size birşey anlatmıyor mu? Bugünkü iktidarın sözcülerine veyahik bürokratlarına hiçbir şey anlatmıyor mu?

Sözlerimi burada kesiyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Kafaoğlu'na teşekkür ediyoruz. Söz sırası Sayın Ali Koçman'da, buyurun efendim.

ALİ KOÇMAN - Sayın Başkan, Sayın Kafaoğlu'nun konuşmasının sonunda bundan bir anlam çıkmıyor mu sözünü ben anlamadım; nasıl bir anlam çıkaracağım? Yapamazsınız; e yapacağız diye vurdu adam elini işte, göreceksiniz yaptığını da.

Şimdi efendim, bizim bildigimizin görüşlerine olan saygımız kesin de; uygulamalarda gerek devletin yönetilmesi bakımından, devletin ünitelerinin yönetilmesi bakımından ve devletin karar mekanizmasının yönetilmesi bakımından bir de özel sektörün yönetilmesi ve özel sektör artı değer yaratırken kendini birazcık daha diğer ülkelerdeki özel sektöre nazaran daha fazla koruduğu ve kolladığı açısından itimadımız yok. Bu noktada birleşiyoruz; yani kapılar, kapalı kapılar arkasında özelleştirme konusu ele alındığı için bir tedirginlik var dediğimizde, o özelleştirmenin pazarlığında bir itimatsızlık var demektir. Özelleştirme pazarlığı Haymana ovasında yapılmaz ki; Ankara'da kapalı bir yerde yapılır; bir devlet kuruluşunda yapılır. Ama neden orda o itimatsızlık faktörü var; devletin kuruluşundan beri var bu itimatsızlık faktörü. Tebarüz etmişiz Osmalı Devletinden, sonra cumhuriyette de gelişmiş güvensizlik var. Acaba var, şüphe var. Ökkeş Bey bazı açıklamalarda bulundu, Sayın Başkan dedi ki ben bu gazetelerde bunu başka türlü okudum, sizin açıklamalarınız başka türlü. Başka türlü, gazete kamuoyu yapıyor, o şekil yorumlayabilir; hatası var. Devletin hatası var kendini anlatamamış demek ki. Devletin büyük hatası var kendini anlatamamış; basın kendine göre bir yorum getirmiş.

İshak Alaton kürsüden inerken yalvardı; ben haraç mezat hiçbir yeri satmayacağım, aman yazmayın Allah aşkına dedi. Bu kamuoyundaki network olayının dokusunun lime lime, parça parça olduğunu gösterir ve şahıslar arasında, kurumlar arasındaki fikir ilişkisinin saygının ötesinde bir şüphe süzgecinde devamlı takılakaldığını gösterir. O zaman ilerleme gösteremeyiz, rejim olarak gösteremeyiz.

Sayın Kafaoglu dedi ki, devletçiliğe inanmayan adamlar hep iktidar oldukları için devlet teşekkülleri size peşkeş çekildiği için bu hale geldi dediler. O adamların hepsini millet seçti Sayın Kafaoglu; sizin kafanızdaki kimseler de daha yüzde 5'ten fazla oy alamadı; kusura bakmayın.

ARSLAN BAŞER KAFAOĞLU - İftihar ederim.

ALİ KOÇMAN - İftihar edin ama orada kaldınız.

Macaristan'da komünist partisi adından utanıyor, adını değiştiriyor. Ben size komünist demiyorum; rica edirim böyle bir şey yok.

Ama dünyadaki birtakım gelişmeleri dikkate almaya mecbursunuz. Polanya'da hükümetin programında var, serbest piyasa ekonomisine açacağız diye, dünyanın bir gidişatı var. Biz demiyoruz efendim Pet-Kim haraç mezat satılsın, orası haraç mezat satılsın falan olsun, biz bunların hiç birini söylemedik. Hiçbir ifademiz de yoktur; öyle yapıyorlarsa yapanlara bir daha oy vermezseniz; ben burada siyasi parti adına konuşmuyorum, kendi görüşlerimi ifade ediyorum. Sayın Zeytinoğlu'nun bazı görüşlerini de hiç tasvip etmedim, talihsiz bir anı olarak buldum. Hele Çitosan ihalesine katıldığınız doğru ise?

YAVUZ ZEYTİNOĞLU - Doğru.

ALİ KOÇMAN - O zaman... (gülüşmeler)

YAVUZ ZEYTİNOĞLU - Cevap verebilirim.

ALİ KOÇMAN - Sonra dediniz ki, Etibank'ın en kârlı müesseselerinden biri Eskişehir'de; bura-ya hiçbir katkıda bulunmadı. Siz de Bankanızı İstanbul'a taşıdınız değil mi?

YAVUZ ZEYTİNOĞLU - Ama Eskişehir'e yatırım yapıyorum.

ALİ KOÇMAN - Ha yapıyorsunuz da onlar yapmıyorlar?

YAVUZ ZEYTİNOĞLU - Onlar Eskişehir'e yatırım yapmıyorlar, onu demek istemiştım. (karşılıklı konuşmalar ve gülüşmeler)

Özür dilerim Sayın Başkan ama,

BAŞKAN - Size sormak istediğim bir husus var; sizin soru yönelterek aldığınız tepkileri sizin zamanınıza mı yazacağım, başka bir zamana mı yazacağım? (gülüşmeler)

ALİ KOÇMAN - 10 dakika dolduğu zaman süreyi kesersiniz, beni oturtursunuz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Peki efendim, teşekkür ederim.

(Başkan ile Ali Koçman arasında süre konusunda karşılıklı konuşmalar)

ALİ KOÇMAN - Sayın Pamuk'la Sayın Akgüç KİT'leri, biz KİT'ler satılsın ortadan kalksın, devlet müdahalesi azalsın derken, tarif de etti Sayın Pamuk; devlet müdahalesinin azalması, devletin olan müesseselerin haraç mezat satılması demek de değildir. Devlet müdahalesinin azalması ne yapan ne yaptıran bürokratik devlet zihniyetinin üretken olmayan devlet zihniyetinin KİT'ler dahil ortadan kaldırılmasıdır. Niketim Sayın Akgüç'ün verdiği rakamlar, savunduğumuz rakamlar ben isterdim ki sizin devri iktidarınızda olan rakamlar olsun; 77'inin, 78'in, 79'un rakamları olsun. 87'nin ve 88'in rakamlarını verdiniz siz. Demek ki ... (karşılıklı konuşmalar) o tarihten bu yana 80'den sonra KİT'ler de düzelmeye başlamış, kötüye gitme olmamış. Demek ki KİT'lerin kârları artmış, demek ki KİT'lerin ihracat potansiyeli artmış, demek ki KİT'lerin yönetim tarzlarında olumlu gelişmeler cereyan etmiş. Beğenmediğiniz bu iktidara rağmen olmuş bunlar. Demek ki birtakım olumlu gelişmeler olmuş; yoksa KİT'ler satılsın, elden gitsin; yok böyle bir şey yok efendim. Üretken hale gelsin; ayrıca şunu da dikkate almak lazımdır; KİT'lerin eskiden istihdama yardım eder diye kullanıldığı, a dam alma sübvansiyonları tamamen siyasi nedenlere dayanıyordu. 80 yılından sonra KİT'lere alınan işçi sayısı 80'den önceki süreye nazaran çok daha düşüktür. Politik baskılara rağmen alınmamıştır; ayrıca KİT'lere devlet orada hükümetin şeyi var, açık bir hatası var bana göre; tamamen devlet bütçesine yardım olur diye KİT ürünlerine anormal zamlar yapılmıştır. Verdiğiniz rakamlardaki kârlılığın mühim bir kısmı ondan ileri gelmektedir. (karşılıklı tartışmalar)

Efendim siz dediniz ki, çok mu zenginsiniz ki liberalleşiyoruz? Belki zengin oluruz ümidiyle liberalleşiyoruz; bütün fukara ülkeler oraya gidiyor.

GÜNDÜZ PAMUK - Sayın Koçman, geçen sene özel sektörün zammı ne kamu sektörünün zammı nedir; o rakamları biliyor musunuz?

ALİ KOÇMAN - Bir tek geçen sene mevzuubahis değil efendim. Elektrik zammını da lütfen katınız, petrol ürünlerine yapılan zammı da katın, KİT'lere devletin yaptığı, hükümetin yaptığı zamlar bir nevi adı konmamış vergi gibi devlet geliri şekline mütaala edilmektedir ve KİT'lerin meydana gelen kârları da bundan oluyor.

Ayrıca şunu unutmayınız; 1980 yılından sonra KİT'lerdeki işçi-işveren ilişkileri, işçi ücretlerine yapılan zamlar 80'den öncesi ile mukayese edilemeyecek kadar düşük ve dardır. Bütün bu devlet sübvansiyonlarına rağmen KİT'ler bugünkü uygulamanın 80 öncesinden çok daha başarılı bir KİT uygulaması olduğunu ifade etmeniz gerekir.

Çok kısa olarak bitirmek istiyorum; çünkü mecburen polemik yapmak durumunda kalacağız. hükümetin görüşü nedir, bu hükümet ne düşünüyor; o kendisini ilgilendirir. Ama hükümetin makro seviyedeki ekonomik yaklaşımlarına ben aynen katılıyorum ve destekliyorum. bu yaklaşımların kamuoyunda çok daha rahat tartışılabilir ve kendini yaptıklarını yapmak istediklerini anlatabilir bir hükümet mekanizması içerisinde tartışabilir hale gelemede fayda görüyorum.

Ökkeş Bey gibi bir bürokratin bugün olmasa da yönetici olarak oturmasından iftihar ediyorum. Görüşlerini açıkça söyleyebilmiş olmasından iftihar ediyorum; hükümet 92 yılında seçim kaybeder, daha önce kaybeder hiçbir şey farketmez. Ama 83 yılından beri Türk ekonomisinden gündemi yapan - yanlış veya doğru tartışmalı, tarafsız değilsiniz - gündemi 6 senenin yıpranmışlığına rağmen yapmaya orijinal fikirlerle çıkan, uygulanan ve daha 2 gün evvel yarım günde 300 milyar liralık sertifikayı da bütün muhalefete rağmen -bu bir iç borçlanmadır kanmayın- denmesine rağmen satan da bu hükümettir. Makro seviyede bu hükümetin ekonomik politikalarını ve istikametlerini aynen desteklemeye devam ediyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkürler Sayın Ali Koçman.

Küçük bir açıklama yapmak istiyorum: Türkiye'deki özelleştirme politikasının yeterli açıklıkta yürütülmediğini ben birinci turun sonunda ileri sürmüştüm. Biraz yanlış anlaşıldığını görüyorum ve espriye dönüştürülmesi de biraz ilginç oldu. Haymana ovasında pazarlık yapılmaz deniyor. Galiba bunu düşünecek bir kimsenin bu salonda veya bu kürsüde bulunduğunu düşünmek mümkün değil. Her hangi bir pazarlığın Haymana ovasında yapılmayacağını çocuklar da biliyor.

Yalnız biraz evvel verdiğim örnekte olduğu gibi, Brezilya'da bir ay içinde Parlamentoda geniş bir tartışma yapılmıştır ve özelleştirme ana planı geri çevrilmiştir. Başka bir örneği Fransa'dan vermiştim; bağımsız bir komisyon fiyat saptamasıyla ilgili olarak çalışma yapıyor diye; Türkiye'nin siyasal kültüründe -Kendilerinin de gayet güzel değindikleri gibi- devletin baskısının en çok somut olarak duyulduğu anlanlardan birisi siyaset alanıdır ve dolayısıyla özelleştirme konusunda gerçekten bilgi tekeli tamamen devletin elindedir ve son yıllarda bu konuda biraz gayri ciddi davranışlar alıp yürüdüğü için, özelleştirme olayı tamamen toplumun tartışmalarının dışında yürütülmüştür.

Burada sonra olarak geçen hafta Parlamentoda yapılan bir özelleştirme araştırması girişimini dahi zabıtlarını okumanızı tavsiye ederim. Zabıtlarda muhalefet sözcülerinin konuşmalarına karşılık iktidar tarafından verilen cevaplar hiç de tatmin edici değildir. Bizim ihtiyaç duyduğumuz şey, pazarlığın fiyatı etrafında kim ne ne dedi dedikodusu değildir, bizim ihtiyaç duyduğumuz şey daha sağlıklı bir açıklık ve demokrasi uygulamasıdır.

Ben onu söylemek istemiştim. (Alkışlar)

Sayın Mustafa Sönmez, buyurun efendim. Kendileri Ekonomik Panaroma Dergisi yayın yönetmenidir.

MUSTAFA SÖNMEZ - Sayın Başkan, sayın konuklar; ben önce bir düzeltme, daha doğrusu biraz ilginç de geldi; Sayın Özyüğü dedi ki; yani ortada satılmış henüz birşey yok. Yani neredeyse bir bardak suda fırtına koparıyor; daha işin çok başındayız dediler. Ben bir rapor edindim; bu rapor sanırım Pet-Kim tarafından hazırlanmış ve Sayın Devlet Bakanı Güneş Taner'e sunulmak üzeredir; bu raporda -bırakın işin başında olmayı- tek tek Pet-Kim'e kimlerin talip olduğu, ne kadarına talip olduğu, niyetlerinin ne olduğu yazılı. Yani bu raporda hakkında kitap yazılan CIA ile bağlantısı olan Behtel Firması var. Bu firmanın Pet-Kim'in tümüne talip olduğu yazılıydı. Hindistan'da katliama neden olan kimya tröstünün Pet-Kim'e talip olduğu yazılıydı. Diğer Avrupa'nın önemli tröstleri-

nin Alpet'e veya Yarpet'e kısmen talip oldukları veya Türkiye'den Sabancı Grubunun işte karbonsia ile ilgili üniteye sihap oldukları vesaire yazılıydı. İşte bu kadar detaylı bilgi verilebilecek bir rapor hazırlanmışsa demek ki biz olayın pek başında falan değiliz. Hatta belki neredeseyse kuyruğundayız. Sayın Özyüğü'nün bütün bu hazırlanmış rapora rağmen, olayın başındayız demesi bence Türkiye kamuoyu açısından bir kazanç. Demek ki Türkiye kamuoyu geç de olsa bir olayı farkettiler ve tepkisini gösterdiler; işin başındayız denilecek kadar bir gerilemeye yol açtı. Bu bence Türkiye'de demokrasi adına, halkın yararlarını düşünenler açısından bir kazançtır. Burada iyi bir noktadayız diye düşünüyorum.

Bana öyle geliyor ki bütün bu özelleştirme, yabancı sermaye, bunların hepsi birer araç. Biz esas olarak hangi amaçla bunların kullanıldığına bakmak durumundayız. Yani tek başına bir özelleştirmeye kategorik olarak karşı çıkmak bana anlamlı gelmiyor. Önemli olan, siz bu araçları hangi amaçlar doğrultusunda kullanıyorsunuz ve hangi siyasi görüşün, hangi ekonomik politikanın parçası olarak uyguluyorsunuz? Sanıyorum bizim güvensizliğimiz, bugün ANAP iktidarının 80'li yıllardan bu yana uygulamakta olduğu politikadan kaynaklanıyor. Yani biz bu politikadan -biz derken Türk kamuoyu olarak ve seçmenler olarak konuşuyorum- en sonunda yapılan seçimlerde bu iktidarın yüzde 20'ler dolayında bir oyla güvensiz bir kamuoyu olduğu ortaya çıkmıştır. Bu politikaları hayata geçirmek için uygulanan çeşitli araçlar, çeşitli yöntemlere itirazımız var. Özelleştirmenin sağlıklı bir şekilde yapılamadığını a-priori olarak hükmedebiliyoruz. Çünkü baştan itibaren tutulan sosyal politikanın halkın yararlarına olmadığını tespit etmişiz. Bu sosyal politikanın gelir dağılımını bozduğunu, bu sosyal politikanın işsizliğe yol açtığını, bu sosyal politikanın tekelleşmeye yol açtığını tespit etmişiz. Bu çerçeve içerisinde gündeme getirildiğinde; dış borçların arttığını tespit etmişiz; bu çerçevede getirilen özelleştirmenin de olsa olsa Türkiye'de dış borçları tasfiye etmeye veya vergi toplayamamaktan dolayı yaşanan kaynak sıkıntısını gidermeye dönük olabileceğini düşünüyoruz.

Bize eğer denilirse ki, hayır biz Pet-Kim'in iyileştirilmesini, petro-kimya alanında daha ileri geliştirilmesini istiyoruz; buna inanmıyoruz. Niye ina-

namıyoruz; çünkü biz biliyoruz ki bu iktidarın başından beri uyguladığı politikada sanayinin iyileştirilmesi değil, sanayisizleşme diye bir politika var. Yani bu iktidar bir kere sanayii geliştirmeyi düşünmüyor; sanayii tasfiye etmeyi düşünüyor. Hatta öylesine düşünüyor ki; Sayın Alaton'la biz geçenlerde bir sohbet yaptık, bu hafta samyorum dergimizde de çıkacak; Sayın Alaton Sanayici olarak biliniyor; bugün Sayın Alaton gibiler artık sanayii tasfiye etmeye ve turizme yönelmeye başlamışlar, yani bu noktaya gelmişler. Şimdi bu acı bir durumdur. Yani siz bir kurtuluş savaşı vermişsiniz, sömürge olmaktan kurtulan bir ülke olmuştunuz; çok ciddi fedekârlıklarla tırnağınızla bir sanayi kurmuşsunuz, geliştirmişsiniz. İyi kötü, çarpık neyse, yani zor durumda imdadınıza yetişmiş ve siz bugün bunları bir kalemde siliyorsunuz. Üstelik bunu silerken de çeşitli ilginç gerekçeler ortaya atıyorsunuz. Diyorsunuz ki zaten AET'ye girmeyecek miyiz; kapıları açınca zaten her şey birbirine karışacak. Sermaye gelecek, gideceğiz vesaire. Yalnız Türkiye'de insana acı gelen bir şey daha var; birçok şeyi çok yüzeysel tartışıyoruz, yüzeysel konuşuyoruz. AET denildiğinde, tek pazar denildiğinde herşeyin güllük gülistanlık, sınırların indirildiği, sermaye akışlarının bütün faktörlerin gidip geldiği birşey samıyoruz. Fakat burada bir şeyi çok fena unutuyoruz; aslında bir taraftan liberizasyon adı altında çok ciddi bir korumacılığa dünyanın gittiğini görüyoruz. AET'ye girme bu işin gerekçesi olamaz, çünkü bakalım sizi alıyor mı, siz onların sermayesine yeşil ışık yarıyorsunuz ama onlar sizin faktörünüz olarak serbest dolaşıma izin veriyorlar mı? Yani önce bunu görün de sonra kapınızı açın Nasılsa AET'ye gireceğiniz diye işte bunun çeşitli örneklerini, çeşitli argümanlarını da arkadaşlar getirdiler. Tabi buradan ben şeye gelmiyorum, yani devletçilik her zaman iyidir, devlet işletmeleri her zaman iyidir; bu doğru değil. Yani şimdiye kadar örnekleri görüldüğü şekilde KİT'ler zaman zaman bir kanbur haline getirilmiştir, ama KİT'ler nasıl kanbur haline getirildi bunun da tarihsel kökenlerine bakmak lazım. KİT'ler Türkiye'de özel sermaye birikiminin en önemli kaldıracıdır; yani KİT'ler bugün teknolojisi geri, hantal kuruluşlar halindelerse, kaynakları özel sektöre aktarıldığı için onlara bir tür kaldıraç olarak kullanıldığı için böyledir.

Ama bu şekilde de korumak gerekir mi, hayır. Bugün de KİT'ler başka tür bir kanbur haline getirilmiştir. Yani dolaylı vergi toplamının, halkı başka bir şekilde istismar etmenin araçları durumuna getirilmiştir. Yani ne eskisi ne bugün, ama bugün KİT'lerin bu haline bence bir itiraz etmek gerekir. Burada KİT'leri kategorik olarak ele almayıp işlevlerine göre sınıflandırmak gerekir. Yani sosyal işlev yüklenmiş KİT'ler vardır ki, bunlara çok fazla birşey yapamazsınız. Bir taşkömürü Zonguldak'ın kalbidir; taşkömürünü kapatırsanız Zonguldak'ın hayat damarını kesmiş olursunuz. Aynı şekilde bir Çay-Kur sırf çay üretmez, orada Rize'nin aynı zamanda bir sosyal değirmenidir. Yani demek ki bazı KİT'ler aynı zamanda işsizlik sigortası üstlenen çeşitli sosyal politikaları üstlenen kuruluşlardır. bunlar için birşeyler yapamazsınız. Ama iyileştireceğiz KİT'ler de vardır. Bunları gözü kapalı yani birilerine satmak, birilerini tasfiye etmek veya sanayisizleştirmek değil; randımanlı kuruluşlar haline getirebilmek için yollar aramak mümkündür. Bunun çeşitli yolları bulunabilir. Ben 70'lerde bir ara tartışılan ama sonra terkedilen bir modelin bence Türkiye'de yeniden tartışılmasının gereğine inanıyorum. Bu da KİT'lere, burada çalışanların yönetime katılmasıdır. KİT'leri ancak bu şekilde dinamik bir kurum haline getirebilirsiniz; çalışanları yönetimde söz ve karar sahibi yaparak hatta mümkünse hisselerini onlara bir şekilde devrederek onları çok daha kaynak yaratan etkin kuruluşlar haline getirebilirsiniz. Sanıyorum bizim Türkiye'de henüz özel sektörün daha bir çok alanlara girebilecek gücü yok; etkinliğini artırabilecek gücü yok. Tersine uygulanan politakalarla sanayiden uzaklaşmak gibi bir talihsizliğin içerisinde düşmüş vaziyette. Biz bu kötü gidişi sanıyorum KİT'ler arıcılığı ile düzeltebiliriz, ama KİT'lerle bunu yaparken de daha dinamik, daha katılımcı; hem demokrasiye hizmet eden hem de ülkenin kaynak yaratan sanayileşmesine ivme kazandıran bir model içerisinde gerçekleştirebiliriz diye düşünüyorum.

Özeleştirme benzeri şeylerde de, polemik ve tirübünleri de oynamak gibi durumdan yola çıkmadan, daha soğuk kanlı, hangi politikanın parçası olduğunu, ne amaçla uygulandığını görerek daha serinkanlı bir tartışma geliştirebiliriz. Bu serinkanlı tartışma kuşkusuz makro politikalarla çok bağlantılı bir olay. Eğer siz yabancı sermayeye KİT'i satıp

kaynağıyla oradan edineceğiniz kaynakla dış borç ödemek gibi bir yaklaşımı dışlayıp, bunun yerine yabancı sermaye olarak KİT'i geliştirme, Avrupa'da güç sahibi yapabilme, sanayileşme yolunda bir politikayı tercih ederseniz burada sanmıyorum ki aklı başında, sağduyulu serin kanlı her insanımızın onayını almayasınız. Bu tamamen makro yaklaşımlarla ilgili bir olaydır diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN - Mustafa Sönmez'e çok teşekkür ediyoruz.

Tartışmacılardan son olarak Pet-Kim Genel Müdürü Sayın Faruk Yağız, buyurun efendim.

FARUK YAĞIZ (Pet-Kim Genel Müdürü) - Sayın Başkan, muhterem dinleyiciler; konuşmanın başında bir süre için bir pazarlık yapmayacağım ama, ben belki konunun ortasında bulunan bir kişi olarak izin verirsiniz bazı hususlarda biraz daha etraflı bilgi vermek istiyorum. Bu tür konuşmaların birçok yerde benzetmesini duyduğum gibi, mini etek gibi ne kadar kısa olursa o kadar cazip olacağına dair bir inanç vardır ama, belli hususları da ortada bırakmayacak kadar da biraz uzun olması gerekir. İzin verirsiniz ben sadece kendi açımızdan özelleştirmenin kendisini yada stratejisini değil, özelleştirmenin bir amaç olarak değil bir vasıta olarak kullanılması açısından hareket edeceğim.

Toplantının başında bu işte en yetkili olan kimse Sayın Özuygur, özelleştirme konusunda çok sayıdaki senaryolardan henüz hiç birisinin kesinleşmiş olmadığını söyledi. Yani dolayısıyla biz yabancılaştırma veya blok halinde yabancıya satma konularını görüşürken, belki bunlar için çok erken davrandığımızı söylemek yerinde olur. Efendim şunu bir defa söylemeliyim; birçok konuşmacı da belirttiler; özellikle eski genel müdürümüz belirttiler -Sayın Pamuk- bir defa Türkiye'de Pet-Kim ürünlerine olan ihtiyaç giderek artmaktadır. Rakam sevenler için rakam vereyim; Türkiye'de ortalama petro-kimya ürünü tüketimi 7,75 kg'dır. Bu rakam Avrupa ülkelerinde en az 10 mislidir. Bazı ülkelerde 130 kiloya kadar çıkmaktadır. Demek ki kaçınılmaz bir durum; Türkiye petro-kimya ürünlerine olan talebi süratle karşılamak durumunda-

dır ve o halde Türkiye'de bizim yaptığımız hesaplara göre 1995 yılından itibaren Alpet'e denk -en azından Alpet bizim iki kompleksimizden en büyüğüdür- büyüklükte bir komplekse daha ihtiyaç var. Bu kompleksi nasıl kurabiliriz; bunun için gereken yetkileri ve gereken elokeşinleri nasıl sağlarız. Bu gayet tabi hükümetin bileceği bir iştir. Ama ben size hemen şunu söyleyeyim; yaklaşık 30 yıldır devletteyim ve genelde yatırım işleriyle de ilgilendim; günahı ve sevabıyla. Ama her yıl devletçe hazırlanan yatırım programlar aşağı yukarı 3 merciden geçer; daha sonra 4 merciden kontrol edilir. Demek ki hemen hemen realize edilmesi için 7 yerden okey alması gerekir ve çoğu defa da ülkenin potansiyeli bu ödenekleri veremez. Bu sene ve bundan evvelki seneler ve 10 sene evvel yada 20 sene evvel durum böyleydi. Son yıllarda uygulanan politika KİT'lerde yatırım bir önceki yılın yüzde 50'sinden fazlasını geçmemesi. Bizim bu seneki yatırımımız gelecek seneki yatırımımız 100 milyar liradır; demekki ondan sonra 150 milyar lira olacak, ondan sonra 225 milyar olacaktır. Bu aşağı yukarı her yıl 50 milyar dolarlık bir yatırıma tekabül eder. Şimdi eğer yeni bir Pet-Kim'in 5 milyar dolara malolacağını hesap edersek, 50 milyar dolarla ne kadarını ne kadar zamanda yaparız, bunun hesabını görebilmek çok açıktır. Demekki belli bir kaynağa ihtiyaç var, bu kaynağın yollarından birisinin özelleştirme olduğu açıktır. Ama başka yollar da olabilir.

İkincisi yine kamu kuruluşlarında bir yönetim özerkliği gerekir; bu yatırımları yapabilmeniz için. Ben daha evvel 2 yıldır Pet-Kim'in başındayım, daha evvel çimento sanayi genel müdürüydüm. Bu bakımdan çimentodan bir misal vereceğim; Yavuz Bey de bunu bilecekler. Çimento sektöründe artık yeni fabrika kimse yapmıyor; fabrikalar yeni yöntemler ve yeni geliştirilen yöntemlerle; ama dışarıda geliştirilen yöntemlerle kapasitelerini artırıyolar. Artık kimse tonu 100 dolar hesabıyla yeni yatırım yapmıyor, buna mukabil belki tonda 15-20-30 dolar hesabıyla fabrikada yenilenme yapıyor. Bu sorunlarda ortaya çıkan yenilenme, en yeni teknoloji, prekalsinasyon konusudur. Prekalsinasyonun Türkiye'de affınıza sığınarak söyleyeceğim; ilk telfaz eden ben olmuşumdur. Bunun sebebi de Yunido ile olan yakın ilişkimizden bu yeni teknolojilerin daha icad edildiği yıllarda -bundan 10-12 yıl önce- Türkiye'ye Yunido kanalıyla gelmiş olmasıdır.

Ama biz kamuoyu olarak bu teknolojiyi Türkiye'de uygulayabilmek için evvela bir kamuoyu oluşturmak gereğini duyduk. Daha doğrusu bize ödenek verecek bakanlıklarda, Devlet Planlama Teşkilatında bizi kontrol eden çeşitli kurumlarda ve kuruluşlarda ve bakınız 10 sene içinde konu ancak bir tane fabrikasında prekalsinasyona başladı; Pınarhisar fabrikasıdır. Oysa Sayın Zeytinoglu çok önce, devletten çok önce kendi fabrikasında bu prekalsinasyonu koydu, başlattı ve nemasını da ümid ediyorum ki ahyordur. Teknoloji de yabancı teknolojidir. Biz bunu geliştirmedik;; geliştiremez miydik; elbette büyük kaynaklar ayırsaydık, elbette daha evvelki başka konuşmacıların söylediği gibi ciromuzun yüzde 2-3'ünü bu işe ayırabilseydik, her sektör belki bu yola girebilir, belki bu yatırımları yapabiliirdi.

Bunun dışında Pet-Kim olarak burada bizim müşterilerimizi pek görmüyorum. Bizim müşterilerimiz genelde çok büyük müşteriler; her biri 50-60 milyar liralık mal alan müşterilerdir. Bunlarla çok sık temaslarımız oluyor. Bugüne kadar hiçbir müşteriden Pet-Kim'i övücü bir laf duymadım, hiçbir şey işitmedim. Hepsi devamlı olarak Pet-Kim'den şikayet etmişlerdir, basında da bu yer alır. Basında biz sesimizi istediğimiz kadar duyuramayız. Şimdi Pet-Kim'in özelleştirilmesi gündeme geldiği zaman, başta bizden ürün alan sayın sanayiciler buna karşı çıktılar. Bunu anlamak kolay değil; ama belki bazı şeyler yapılabilir, tahminler örneğin. Şimdi bakınız, Yarpet 1965 yılında kurulmuş, Sayın Pamuk söyledi. İyi ki kurulmuş ve Türkiye'ye en hızlı gelen sanayi petro-kimya sanayii olmuştur, en hızlı gelişen de o olmuştur. Bugün gerçekten aşağı yukarı Avrupa teknolojilerinin yenileri kullanıyoruz; hepsi en yeni değil ama ürün bazında da spesifikasyonlarımız onlara çok yakın. Ama Yarpet 25 yıldır kendisini yenilemek için bir tek çivi çakmamış vaziyette. Yarpet bütün ürününü sanayicinin emirine vermiş, sanayici elbette onunla Türkiye'ye endüstriyi geliştirmiş ve büyük imkanlar sağlamış Türkiye'de. Ama neden; hiç birisi Yarımca gibi hammadde üretecek bir fabrikaya yatırım yapmamış. Şimdi bu yatırımlara hâlâ devletin devam etmesi gereğini vurguluyor. bir sayın konuşmacımız hatta, dedi ki yani bu konuda vakit geçirilmemelidir.

Devlet en verimsiz yörelerde yatırım yapmaya söz bürosuyla devam etsin, seçme hakkı yönetimin

olsun idi; o günkü yönetim de gidip oralara çimento fabrikasını kurmazdı. Elbette bu açıdan da, yani özelleştirme konusunu görüşürken çok etraflı biçimde yönetimin de özelleştirilmesi ya da özzerkleştirilmesi gereğini ifade ediyorum; bu belli bir yerde de başlamıştır.

Özellikle PET-KİM'de şu anda yönetimin tamamen, tamamen değil ama, büyük ölçüde özerk olduğunu söylemek isterim.

Ashnda, Sayın Yönetim Kurulu Başkanı Kubalı burada olacaktı, kendisinin bu konuyu daha açık anlatacağından eminim; ama, bulunamadı rahatsızlığından dolayı ben o bakımdan hazırlıksız olarak çıktığım için de özür dilerim.

Fiyat politikaları görüşülürken isim söylemeden ifade edeceğim vaktiyle KİT'lerin belki de büyük borçları karşılamak üzere KİT ürünlerine zam yapıldığı filan ifade edildi ama, PET-KİM için bu böyle değildir; bu yılbaşı itibariyle 1989 yılı başı itibariyle eğer, fiyat indeksini 100 alırsak PET-KİM ürünlerinin bugünkü fiyat indeksi 98,3 civarındır; demek ki, son dokuz ay içerisinde PET-KİM ürünlerine herhangi bir zam yapılmamıştır.

Küçük zamlar ve küçük indirimler yapıldı; çünkü, biz PET-KİM olara, yine bir sayın konuşmacının dediği gibi öyle yüzde 25 koruma arkasında değiliz artık, korumalar hemen hemen sıfıra indi, 23 Eylül'de çıkan yeni bir Kararname ile de birçok ürünün ithali tamamen muaf hale geldi, çok küçük fonlarla.

Dolayısıyla, PET-KİM artık dünya fiyatlarına paralel hareket etmek durumundadır. İleride de PET-KİM'le, PET-KİM gibi kuruluşların sahipleri elbette bu korumadan, koruma duvarlarının arkasına saklanamayacaklar ve fiyat politikalarını dünya fiyatlarına göre ayarlayacaklar, yani dünya konjonktür yükselirse fiyat yükselebilir, dünya konjonktürü düşerse fiyat düşer.

Gerçekten de, 1988 yılında konjonktür oldukça iyi oldu ve PET-KİM o yıl büyük paralar kazandı, aşağı yukarı 333 milyar lira kadar söyleyen rakamlar doğrudur; bir vergi öncesi kâr sağladı.

Aynı konjonktür devam etseydi bu seneki menfaati aşağı yukarı 1 trilyon lira olacaktı, bu yılın sonunu zannediyorum 680 milyar lirayla kapatacağız; ama, kârı da her zaman bir ölçek olarak almak lazım çünkü, bu kârları söylenirken, yine şu

“ Yarının Türkiye ”

daha iyi korunan

bir ç e v r e demektir...

Cam “çevreye dost” bir malzemedir.

Doğal bir hammaddeden (kumdan)

üretilir: Doğal ve sağlıklıdır.

Şiše, ya da kavanoz...

bir ambalaj ürünü olarak cam

kullanım sonrasında t o p l a n ır :

çünkü yeniden değerlendirilmesi mümkündür.

Eritilir, hem de niteliklerinden

hiç bir şey kaybetmeksizin

yeni bir cam ürüne dönüşebilir.

Cam Şiše Kumbaraları

İstanbul'dan sonra, Bursa'da, İzmir'de, Adana ve Mersin'de de uygulaması başlatılan Cam Şiše Kumbaraları, kullanılmış cam ambalajları ekonomiye yeniden kazandıran bir projedir. Bu kumbaralarda toplanan şişe ve kavanozlar hiçbir kalite kaybı olmaksızın yeni cam kap üretiminde kullanılmaktadır.

Üstelik, bu işlem

(toplama-eritme-yeni bir ürüne dönüştürme)

sonsuz kadar sürebilir.

Şiše-Cam,

cama özgü birçok önemli özelliğin,

çevrenin korunmasına,

enerji ve hammadde tasarrufuna

sağladığı katkının bilincindedir...

Yarının Türkiye için, bugünden.

Türkiye Şiše ve Cam Fabrikaları A.Ş.

Türkiye Şiše ve Cam Fabrikaları A.Ş. Türkiye İş Bankası kuruluşudur.

ifade ile geçen sene ki, kârlar söylenirken 200 milyarlıra ALPET'in 133 milyar lira YARPET'in, bu sene YARPET'in kârı 70 milyar lira, yani sadece kâra bakarak da bir sonuca varmak uygun değil.

Şimdi efendim, bir taraftan böyle bir darboğazdayız, Türkiye'nin talebi olan petro-kimya ürünlerini karşılamak ve piyasaya arz etmek zorundayız, bir taraftan da yatırım için gerekli kaynakları bulmak zorundayız.

Karbon siyahından söz etmek en basit teknolojilerinden birisi ama, biz bugün Yarımca'daki karbon siyah fabrikamız 30 bin tondan fazla üretilen bir misal olmak üzere söylüyorum: üç tür karbon siyahı üretir.

Mesela, dünyada bugün yedi tür karbon siyahı üretiliyor, ya dört türün daha teknolojisini satın almak ve onun için gerekli yatırımı yapmak lazım, ya da bu dört türü devamlı ithal etmek lazım.

Şimdi, bu fabrikaya talipler oldu, karbon siyahı fabrikasının kapasitesinin 30 bin tondan elli bin tona çıkarılması için yaklaşık 20 milyon dolarlık bir yatırıma ihtiyaç var, yada 25 milyon dolarlık.

Buna mukabil, hem yedi türlü ürün üretecek; dolayısıyla, bugün ithal edilen karbon siyahı ithal edilmeyecek, hem de yeni gelecek olan teknolojiyle aynı aromatik yağı kullanmak suretiyle biraz daha yüksek miktarda karbon siyahı elde edilecek, enerji tüketimi düşecek bir hesaplama yapıldığı takdirde 20 milyon doları bu işe yatırmak ve toplam tesisin yaklaşık yarısına sahip olmak kaydıyla on yıllık keşif yolu hesabetiğimiz zaman dünküne göre daha yüksek nema getirdiğini hesab ediyorsunuz.

Şu halde, bir an evvel yatırımı yapabilmek, o teknolojiyi almak durumundayız.

Bunu yapamadığımız ölçüde, hem kâr kaybına uğrayacağız, hem de ithalat için daha büyük paylar özellikle ayırmak durumunda kalacağız.

Karbon siyahı için bu böyle, tabii diğer ürünler için de böyle, bazı ürünler için ise; gerçekten zor.

Teknolojiyi almak da hemen fevkalade kolay değil, tabii senaryolar, son derece değişik senaryolar var, bu senaryolar içerisinde teknolojiyi verebilmek için mutlaka mevcut tesisin yüzde 50'den fazlasına, fazlasını isteyen, istemek gibi bir şart da yok.

Konuştuğumuz bazı firmalar, pek ala daha aşağı hisselerle de bunu verebileceklerini ifade etmişlerdir; ama, teknolojiye olan ihtiyacımızın da çimento gibi hepimizin basit saydığı; gerçekten de basit olan bir alanda bile veya dışardan teknoloji alıyorsak, petro-kimya sanayiinde de bu teknolojiye ihtiyacımız olduğunu söylemek yanlış olmaz; ta ki, o araştırmaları kendimiz yapıp o düzeye gelene kadar.

Teknoloji bakımından olduğu için, ilgilendirdiği için söylüyorum; yoksa rakam üzerinde herhangi bir görüşme olduğundan değil; İngiltere'de veya Fransa'da veya benzeri ülkelerde belli kuruluşlarda dışarıya yüzde 20, yüzde 25'den fazla hisse verilmemesinin nedenlerinden bir tanesi de bu ülkele rin zaten o teknolojilerle sahip olmaları.

Demek ki, onlar da teknoloji endişesi yok, dışarıdan istedikleri, belli ki finansman yönündendir zaten kendi teknolojilerini kendilerini karşılayabilecek durumdadırlar.

Bir de tabii efendim, yani her bakımdan bağımlılıktan söz ettiğimiz zaman şunu da unutmamak lazım; petro-kimya sanayi bir ikinci sanayi aşlında, petrole bağlı. Petrol ne kadar Türkiye için bağımsızsa petro-kimya sanayi de o kadar bağımsızdır.

Dolayısıyla, petro-kimya sanayiinde bağımsızlığı yitirmek ancak petro-kimya, petrol sanayiinde tam bağımsızlığa sahip olmakla paralel düşünülebilir; o da küçük husus.

Efendim, zannederim söyleyeceklerim bu kadar, bunun dışında tabii aşlında da, yine Sayın Başkan'ın da ifade ettiği gibi zaman zaman bu konuda belki yanlış izlenim veren yayınlar çıkıyor; işte mesela, son derece bilgili bir ekonomi profesörümüz; "Pet-Kim satılırsa Türk uçakları uçamaz" diye beyanat vermişlerdi, onu da Sayın Alber Bilen düzeltti; bizim ürünlerimiz tamamı tabii, petro-kimyasal ürünler bu tür stratejik maddeler değil ama içlerinde Türk sanayii için temel olan maddeler de vardır; Etilen bunların başında gelir. S2H4 diye Sayın Alaton söyledi, biz bunu bugün İPRAS'ta elde edebiliyoruz.

İhracat yönünden de çok kısa bir iki şey söyleyeceğim; ihracatımız gerçekten fiyat ve kalite bakımından eğer, dış ülkelerle başa çıkamazsa satılmaz; hakikaten de bu seneki ihracatımızın yakla-

sık 350 milyon dolar olacağını hesabediyoruz; ama, iki yönde halâ eksikimiz var.

Bunların bir tanesi, şartnamelerimiz spesifikasyonlarımız dış ülkelerin spesifikasyonlarına uygun ama, dış ülke spesifikasyonları genelde vaktiyle alınmış teknolojiler genelde geniş aralıklar veriyorlar, yani minumum ve maksimumlimitleri büyük, bugün bu limitler fevkalade daralmıştır. Bizim o limitlerin içine girebilmemiz biraz zordur. Onun için o geniş limitler içinde olan ürünleri rahatlıkla satıyoruz. Zaten daha dar olan limitler içerisindeki ürünleri henüz üretmiyoruz.

PET-KİM bugün otuza yakın çok çeşitli, otuza yakın son derece önemli parasal bakımdan, ürün üretiyoruz; ama, daha en az 60 tane ürün üretmiyoruz. Bunların herbirinin katma değeri bugün ürettiklerimizden farklı.

Bugün 150 dolarlık naftadan çıkıyoruz, ortalama değeri bin dolar olan petro-kimya ürünü üretiyoruz; bunu sanayici alıyor, ortalama değeri belki ikibin belki üçbin dolara olan çok yüksek katma değerli ürün üretiyor.

Acaba, PET-KİM'de bir adım ileri giderek bu otuz ürünün yanında katma değeri bin dolar değil de iki bin dolar olan; dolayısıyla, sanayici onu aldığı zaman belki 5000 dolar ya da 6000 dolarlık katma değer sağlayacak ürün yapamaz mı? Yapar, bunun için yeni yatırım ve yeni teknolojiye ihtiyaç var.

Efendim, teşekkür ederim.

(Alkışlar)

BAŞKAN - Efendim, Sayın Faruk Yağız'a çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, panel üyelerine ikişer, üçer dakikalık söz vereceğim, birbuçuk civarında bitiririz diye planlamıştık, ikiye kesinlikle aşamayız ve Sayın Ökkeş Özuygur'un görevinin niteliği dolayısıyla, yine sona bırakıyorum. kendisi de öyle bir tercih beyan etti ve bu sefer alfabenin tersinden başlayarak önce Sayın Mümtaz Zeytinoğlu'dan A'ya doğru geleceğiz, buyurun efendim.

YAVUZ ZEYTİNOĞLU - Efendim, teşekkür ederim anlayışınıza bir konuyu düzeltmeme müsaade edin; benim adım Yavuz Zeytinoğlu, Mümtaz

Zeytinoğlu Allah rahmet eylesin ağabeyimdi ve ulusal sanayisinde öncülerindendi, kendisini bu konuşmada belki bir çağrışımla ulusal sanayiye olan büyük katkılarından dolayı çağrışımla hatırladınız, bir vesile oldu; kendisini tekrar rahmetle anıyorum.

Efendim, Sayın Koçman ben bazen akşamları viski içiyorum, bir de tekne var; acaba, bunlar şu konuştuklarımla çelişiyor mu, yani insanların düşüncelerini tabii ki, hayata uygulamaları lazım; ben bunu yaptığımı inanıyorum; ama, düşüncelerimizin biçim, uygularken biçimsel eleştiriler yapmak çok doğru değil bence.

Şimdi, biz çimento fabrikasına teklif verdik, bu özelleştirmenin bu biçimde yapılmasına karşı olmamızı hiç bir şekilde engellemez.

Ben çimento fabrikalarının özelleştirilmesi için ve blok satış yapılması için her hangi bir öneride bulunmadım ki; ama, bunu yaptıktan sonra niçin teklif verdiğimizizi de söyleyeyim.

Bu fabrikaların değeri pahasına satılması için teklif verdim ve verdiğim teklifte; Sayın Başkan burada, kendilerinin koyduğu muammen bedelin, yani satış bedeli, değer bedeli olarak koydukları fiyatın yüzde yirmi eksigiyle teklif verdim; çok açık olarak söylüyorum. İlk teklifim oydu.

Bir pazarlığa oturuyorsunuz, yani bir pazarlığa otururken herhalde yüzde yirmi eksikten başlamak da son derece makul ve hakkaniyetli bir tekliftir. Hiç bir şekilde bunun aksine birşey düşünmüyorum, yani ucuza bir fabrika kapatma düşüncesinde hiçbir şekilde olmadım aksine bu fabrikalar ucuza kapatılmasın diye kamu ortaklığına çok saygın bir teklif verdik. Nitekim, iş bizde kalmadı ama, bize de dediler ki, en ciddi en iyi teklif veren özel sektör kuruluş sizsiniz; dediler.

Bunu, bu pazarlıkları yürüten arkadaşlar söyledi; ama, biz birinci teklifi verdik, bazı şartlar yeniden oluştu ikinci teklifi verin, yani teklifinizi iyileştirin getirin dediler; ikinci teklifi vermeye gittiğimizde fabrikaların hepsinin, beşinin birden blok olarak bir Fransız firmasına satıldığı bildirildi.

Olayın kendi açımdan ilgilendiren kısmı burası, hiçbir şekilde toplu konuttan özel sektör olarak mal alırken bu ucuza getirme düşüncesini hiçbir zaman satmadık.

Garanti'den size...

Para taşımadan
alışveriş yapma
zevkini gönlünüzce
yaşamanız için
çağdaş seçenekler:

GarantiÇek

VISA

MasterCard

Eurocard

 GARANTİ
BANKASI

Kredi ve

Akbank Kredi Kartları...Visa...Eurocard/MasterCard.
Çağdaş ödeme araçları... Kredili ve saygın.Akbank
Kredi Kartları'nda Alışveriş Kredisi, Nakit Kredisi...
Nakit çekme avantajı... 617 Akbank şubelerinden...
ATM'lerden...Tüm dünyadaki üye bankalardan...
Gelin Akbank'a... Dilediğiniz zaman... Dilediğiniz
kartları seçin...Yurt içi,yurt dışı, ya da ikisini birden.

“Saygın Akbanklılar” arasına
siz de katılın. Rahat yaşayın...
Güzel yaşayın...

AKBANK
“Güveninizin Eseri”

Saygınlık

Ayrıntılı bilgi için lütfen
Akbank şubelerine uğrayın.

Akbank'la yaşamak güzel

Demek ki, düşündüklerimizle söylediklerimiz birbirine son derece uyuyor.

Kamunun sırtından para kazanmayı hiçbir zaman düşünmedik.

İkincisi efendim, Sayın Koçman Eskişehir Bankasını niçin İstanbul'a taşıdığını söyledi; tam istediğim misali verdi.

Ben Eskişehir Bankasını İstanbul'a taşıdım, İstanbul'lulardan para kazanıyorum götürüyorum Eskişehir'e para yatırıyorum, yani demek istediğim de bu.

Siz burada yabancı sermayeyi getirdiğiniz azaman buradaki kazanacaklarımızı katma değerden götürüp kendi memleketlerine yatırım yapacaklardır; burada da yapabilirler. Ben İstanbul'da da yatırım yapabilirim, yapmam diye bir iddiam yok; ama, Eskişehir'li olduğum için yatırımlarımı Eskişehir'de yoğunlaştırmayı daha rahat veya daha fazla istek duyuyorum ama, şartlar onu getirmiş ki, ben banka olarak parayı İstanbul'da kazanmayı daha uygun bulmuşum; tabii ki, buraya getireceğim, ne diye getirmeyeyim, tabii ki, burda da para kazanıyorum ama, götürüyorum Eskişehir'de yatırıyorum.

Bu iki olay benim yabancı sermayeyle ilgili özel sektörle, özelleştirmeye ilgili düşüncelerime tam bir misal teşkil ediyor.

Üçüncüsü, bizim bir iki konu var ki atladık; PET-KİM'e niçin fazla heves ediyoruz, satılmasını diye? Çünkü, dünya tekellerine karşı bugün bizi koruyan kalkan PET-KİM, yani dünyadaki petrokimya tekellerine karşı bizi bugün koruyan kalkan PET-KİM; bunu kaldırdığımız zaman artık dünya tekellerinin size dikte edeceği fiyatlarla işi sürdüreceksiniz.

Bir üçüncü konuda küçük bir remark yapacağım.

Efendim, yabancı sermayeye KİT'leri satmakla Türkiye'de bir teknoloji transferi olacağı keşindir; ama, Türkiye'nin teknoloji geliştirme yollarının da tıkandığı da kesindir; çünkü, bugün bir lastik fabrikamız paylarını bir yabancı sermayeye satmıştır ve ilk yapılan iş Türkiye'de kurmuş oldukları ARGE teşkilatı, Araştırma Geliştirme Teşkilatının lağvedilmesi olmuştur.

Artık, Türkiye'de böyle bir araştırma geliştirmeye lüzum yok, biz zaten teknolojiyi getireceğiz bildiğimiz zaman, yani artık siz hiçbir şekilde gelişmeyeceksiniz. Halbuki, önemli olan teknolojileri kendimiz üretecek seviyeye gelmemiz, bunun için yatırım yapmamızdır.

Çimento Sanayindeki yatırımları tabii ki, dışardan aldık; ama, ÇİTOSAN politikalarını öyle idare edebilseydi, daha önceden böyle konulmuş olsaydı, ÇİTOSAN araştırma yapabilecek bir düzeye gelebilirdi çünkü, onun kapasitesi müsait, on milyon ton üreten bir fabrikanın kapasitesi araştırma yapmaya müsaittir ve ÇİTOSAN politikalarını tabii, ÇİTOSAN'ın eski Genel Müdürünü burada katiyen suçlamak istemiyorum çünkü, ÇİTOSAN malesef siyasal iktidarlardan bağımsız karar verebilen bir kuruluş olamıyor, yatırımlarını götürüyor verimsiz yerlere yapıyor ama, bunların yerine diyelim ki, Adıyaman'da fabrika yapmasaydı, Gümüşhane'de fabrika yapmasaydı onlar bugün hiçde 1948 modeli araba gibi olmayacaktı, onlar da bugün; bugünkü özel sektörün elindeki fabrikalar gibi günün şartlarına uygun teknoloji düzeltilmiş son derece güzel fabrikalar olacaktı.

Nitekim, yapılabilecek yatırımlarla da böyle olacaktır.. Hiç de korkmayın, yani o satılan fabrikalar üç gün sonra çok güzel olacaktır.

Hepinize teşekkür ederim efendim.

(Alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Yavuz Zeytinoğlu'na çok teşekkür ediyoruz, ikinci olarak söz Sayın Gündüz Pamuk'un buyurun efendim.

GÜNDÜZ PAMUK - Şimdi efendim, burda çok önemli bir çağrılık konusu var ki, yanılmıyorsa 82 yılında yine mezunlar derneğinin bir konuşmasında buna değinmiştim. O zaman da tabi ekonomi ne zaman bir dar boğaza girse suçlu KİT'ler oluyor ve hemen üzerine saldırılıyor; ben de o ara bunları savunucu durumundaydım yine.

Şimdi, burda kârlılık konusu şu şekilde ele alınması lazım; bunun için, bunu anlatmak bakımından şu kademeleri belirtmek istiyorum:

Pamuk, pamuk ipliği, kumaş konfeksiyon.

Pamuktan pamuk ipliğine geçmek için bir katma değer ilave ediyorsunuz, fabrikalarda ve sonun-

da elinize bir pamuk ipliği; bunun bir değeri var. Pamuk ipliğinden yine bir katma değer ilavesiyle kumaş yapıyorsunuz, yine bir katma değer ilavesiyle konfeksiyon yapıyorsunuz.

Bunları böyle geniş olarak, takribi olarak değerlendirirseniz, pamuk beşse pamuk ipliği on, kumaş yirme, konfeksiyon kırk diyebiliriz, değeri itibariyle ve bu arada birinden öbürüne geçerken ilave ettiğiniz katma değer aynı oranda değil, Kısacası üst kademelerde Kârlılık, yani katma değer in üst aşamasına geçtiğiniz zaman kârlılık çok artıyor.

Şimdi, bir kârlılığ mütaalâa ederken acaba, nereden kâr yapılıyor diye araştırdığınız zaman şunu görüyorsunuz: Çelikte, Demir Çelikte de aynı kademeler mevcut, pamuğun ve pamuk ipliğinin fiyatını aşağı yukarı bir ülkede, ya o ülkenin kendi tarım Bakanlığı veya sanayicisinin alkış şartlarına göre; kısacası, daha çok sermaye ve dış ülkelerdeki satılan mallarda ise, dış piyasalar belirliyor. Dolayısıyla, bütün bir iş in kârlılığın bir büyük olarak bir bütün olarak ele aldığımız zaman; kârlılığın dağılımı bütün sektörler e aynı değil, Diğer kademelerdeki kârlılık bilhassa artırılıyor, buna hatta şöyle diyebilirsiniz: Dış ticaret hadlerinin bir ülke aleyhine gelişmesi, yani hammadde üretenler daima zararlı çıkıyorlar.

Aynı şey ülke içerisinde bu KİT'lerin üretilmesiyle de şey; eğer, siz pamuk ipliğini biraz daha pahalı satarsanız o KİT'Lerin kârlılığı biraz daha artabilir, bu şekilde de bir düşünce ve bir şeyle; efendim, bak buraya bu kadar para yatırıyoruz, milyarlar koyduk fakat, bunun kârlılığı bu, buna mukabil ben orda ufak bir fabrika yaptım, kumaşı konfeksiyon yaptım, dünyanın parasını kazandım.

Bu şeyler, mukayeseler bize bütün iş in gerçek yönünü göstermez. Nitekim, Sayın Hocam bunu irdeleyen; verimlilikle kârlılığın başka türlü değerlendirilmesi gerektiğini de vurgulamıştır.

Dolayısıyla, biz bu iş i bu şekilde yalnız nakit para veya bilanço değeriyle ele almamamız gerekiyor. Aynı paralelde başka bir müşahadem de; Zonguldak'ın kapatılması veya bazı sektörler e yatırım yapılması; yatırım yapılmasının hatta öyle ki, aynı bir tesadüfle Sayın Faruk Yağız çimento fabrikalarının doğuda olanların hepsinin zarar ettiğini,

batıdakilerin kâr ettiğini söylüyor; çünkü, orada bazı nedenlerle kurulmuş. Bir ülkedeki yatırım kararları yalnız ve yalnız kârlılıkla alınmaz, hatta bu o kadar ileri gitmiştir ki, İşletme Fakültelerinin de yatırım değerlendirilmelerinde sosyal faktör diye bir faktör ilave edilir, yatırım değerlerinin içine. Bunu koymazsanız iş te; belki acıip bir benzetme olacak, Doğu'daki bugünkü halin faturasını niçin ödüyoruz o çıkar.

Bütün alınan kararlar Doğu'ya yatırım yapılması yönündedir fakat, o takdirde başka türlü bedeller ödemek zorunda kalırsınız.

Dolayısıyla, devletçiliğin veya kamu yatırımlarının seçilmesinde yalnız ve yalnız şey değerlerinin, kârlılık değerlerinin ele alınmaması da çok basit bir devlet idaresi veya başka türlü mülhazaların da geçerliliğini gösterir.

Üçüncü husus; üçüncü İskenderun kompleksi bugün; eğer, yanılmıyorsam 79'da hazır dı, yeri İmar İskân Bakanlığından bile alınmıştır, bir yabancı ortakla beraber rahatça yapılabilir ve belki de en büyük argümanlarından biri PET-KİM'in satılmaması için PET-KİM'i bölüp veya sattığınız takdirde ne üçüncü, ne dördüncü, ne de başka türlü özel kimyasal maddeler üreten asıl kârlılığa hiçbir zaman ulaşamazsınız ve bilhassa bunun için, yani asıl potansiyeli olan kârlılık potansiyeli olan şeylerimizi dışarda bekliyenlere devretmiş olursunuz.

Beş altı tane büyük, Avrupa Petro-Kimya kuruluşunun yıllık raporlarını incelendiğiniz zaman gördüğünüz manzara şudur: Cironun yüzde içerisindeki özel kimyasal maddeler yüzde otuz kadardır fakat, kârlılığın yüzde altmış beş yetmişi bu maddelerden gelir.

Bu maddelerin de yapılabilmesi için bu kuruluşların hepsinin temel madde dediğimiz o polipropilen, polietilen ve benzeri maddelere ihtiyaç vardır; bunu alıp oradan özel; şey maddeler imal ederler, buzdolabında, otomobilde kullanılan maddeler imal ederler yani siz bunları İzmir Limanından sevk edeceksiniz, torbalarla; birbuçuk ay sonra dört-beş misli değerle aynı mallar size daha çok para olarak dönecek eğer, bu ilave şeyleri kurmazsanız.

Bunların kurulması da; Sayın Yağız'ın da dediği gibi, belirli bir ortaklık verildiği takdirde rahatlıkla yapılabilir şeylerdir.

Dolayısıyla, PET-KİM'in en azından bu açıdan da satılması veya ortaklığının elde çıkarılmasının anlaşılır bir tarafı yoktur.

Teşekkür ederim.

(Alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Gündüz Pamuk'a çok teşekkür ediyorum. Şimdi söz sırası Sayın Alber Bilen'de, buyurun efendim.

ALBER BİLEN - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Benim ilave edeceğim pek fazla bir şey yok Sayın Başkan; çünkü, ben PET-KİM hakkında verdiğim bütün izahatı PET-KİM'in en yetkili ağı Sayın Faruk Yağız tarafından teyid edildi; efendim buna çok sevindim, ancak yüzde 25 korunmayı demişsem, bu tam bir hesaba dayanmadığını da söylemek istiyorum.

Ancak, onlar olduğu için bu kadar böyle bir tahmini bir husustu.

Ben ancak bir hususa değinmek istiyorum; deniyor ki, dışardaki firmalar teknoloji getirir, araştırma geliştirme yapmaz, ondan sonra bir katkıda bulunmaz.

Ben bir tecrübe geçirdim; otuzaltı sene benim kurduğum bir firmada fiilen de çalıştım, bu firmada araştırma geliştirme servisi 1970'de kurdum ve bugün yirmibeş tane kimya yüksek mühendisi çalışıyor, bu firma bir yabancı sermaye ortaklığıdır.

Binanaleyh yabancı gelir de teknoloji vermez yahut araştırma geliştirme yapmaz keyfiyetini kabul edemiyorum. Burada üst yönetimin mücadelesi önemlidir.

PET-KİM'de fevkalade araştırmacılar var. Bu araştırmacıların kabiliyeti çok yüksektir; ancak, fonlar yok. Bizim de görüşümüz, bir yabancı sermaye ortaklığı ile bu fonlar temin edilir, bu bilgiler bilgi birikimi de arttırılır ve bu da fevkalade faydalı olur, görüşümdedir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Çok teşekkürler Sayın Alber Bilen. (Alkışlar)

Efendim, son olarak söz Sayın Öztin Akgüç'de Buyurun efendim.

ÖZTİN AKGÜÇ - Efendim, iktisatta iki şey çok önemli:

Bir, kaynağımız; iki, kaynağımızın nasıl kullanıldığı meselesi.

Sanıyorum ki, Türkiye'de tartışılacak konu 980'den sonra kaynağın nasıl kullanıldığı meselesidir.

Kaynak nasıl kullanılıyor 980'den sonra; Türkiye'de Türkiye'nin eline bir model tutuşturulmuştu, bu modelde sanayileşme yoktur; çünkü, bütün rakamlar bunu gösteriyor.

Demin size rakamlar verdim, Türkiye 1977-78'de sanayiye yapmış olduğu yatırımı 88'de dahi yapamıyor.

Nitekim, kamu kesiminde yatırımların oranı yüzde 5,9'a kadar düşmüştür. Bu halkın özgün iradesiyle mi bu program uygulanmıştır; bunu da kesin olarak biliyoruz ki, böyle bir özgür irade, böyle bir tartışma olmamıştır.

İlk olarak söyleyeceğim husus bu, birinci söyleyeceğim husus bu; efendim kaynağımız yok.

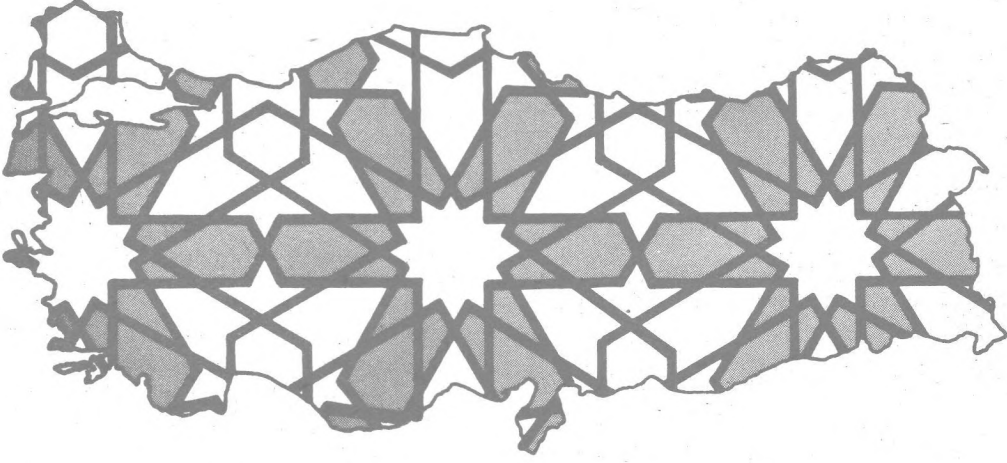
Kaynak kullanımında öncelik meselesidir bu. Siz kaynağı hizmet sektörüne mi koyacaksınız, bilim mem taşları mı değiştireceksiniz, belediye hizmetlerini mi arttıracaksınız yoksa petro-kimyaya mı yatırım yapacaksınız? Elinizde belli bir fon var, tercih sizindir; ama, bizim elimize tutuşturulan şey de, listede veyahutta programda sanayileşme yoktur.

İkinci husus şudur; Avrupalıların, batılıların ne dediklerini değil ne yaptıklarına bakacaksınız, bu son derece önemlidir. Onlar başka şeyler söylerler size başka şeyler yaparlar.

Çifte standart onlarda en geniş şekilde uygulanır. Belli mihraklar, belli sloganlar atarlar ve o sloganlar belli ülkelerde hoparlörler bulurlar; bunlar gayet gerçektir.

O itibarla, önemli olan bunları hangi nedenle ortaya atıldığı, kendilerinin neler yaptığıdır.

Demin Japonya'dan misaller vardı; Amerika en korumacı ülkedir, Avrupa AET kendi içerisinde belki gümrük duvarlarını sıfıra indiriyor ama, dışarıya karşı korumacıdır, yarı bir gümrük duvarı vardır AET'nin; inceleyin.

Kültür Hazinesi!

Türkiye...

Doğu ile batı arasında bir kültür köprüsü...

Tarih öncesini,

İlk, orta, yeni ve yakın çağları yaşamış topraklar...

Gelişen, çağdaş bir kültür,

Eşi bulunmaz bir tarih hazinesi,

Titizlikle korunması gereken bir kültür mirası...

VakıfBank

Bankacılık hizmetlerinde olduğu gibi,
kültür ve tarih hazinemizin korunması için de
üzerine düşen görevi yerine getirmektedir.

Bilerek ve Yaparak....

VakıfBank
Türkiye Vakıflar Bankası

Mesele, sadece kârlılık meselesi değildir; Sayın Alaton şey verdiler; kömür işletmeleri. Peki, Avrupa Topluluğunda demir çelik endüstrisi korunmuyor mu? Belki korunan en fazla sektördür. Çeşitli şekillerde; en son zamanlarda kaldırılmadıysa. Bakın okuyun, demir çelik endüstrisi en çok şeyedilen endüstridir, korunan endüstridir; çeşitli sübvansiyonlar.

Geri kalmış yöreler meselesi; Avrupalılar geri kalmış yöreler için özel bankalar kurmuşlardır. Avrupa yatırım bankası; amacı, Avrupa'nın geri kalmış bölgelerine yatırım yapmaktır, kalkındırmadır. Yoksa sadece karlı olan alanlara yatırım yapmak diye bir sorun yoktur. Meselenin sosyal yönü vardır, hata ekonomik yönü vardır.

İktisatçıların çok iyi bildiği bir kavram vardır; (*external economies*). Bu yaptığınız yatırımın (*External economies*'i) vardır. O doğuda beğenmediğiniz zararlı yatırım; nedir bu (*external economies*?) Belki, o firma kar etmez, o yatırım kâr etmez ama, orda bir hayatîyet yaratır, bir ekonomik canlılık yaratır.

Ben gayet eminim ki, SEKA olmasaydı İzmit olmayacaktı, Karabük kurulmayacaktı, Sümerbank'ın birçok tesisi olmasaydı Anadolu'da birçok sosyal hayat dahi gelişmeyecekti, bunun Anadolu'yu gezmiş İktisadi Devlet Teşekkülünde görev yapmış olan bir kişi olarak söylüyorum.

Bir nokta daha var, niye biz bu konuda çok duyarlıyız? Ben otuzbeş senedir; şimdi belki Kafaoğlu dedi ki, özel kesimde danışmanlık yapıyorsun dedi ama, ben halen devlet memuruyum. Otuzdört senedir devlette biz üç kuruş vergi toplayabilmek için rapor yazdık, üç kuruş için devletin adamları mahkemeye verdik; amme şeyini iyi kullanmıyorsun diye, malını.

Şimdi, burda milyarlar giderken biz susamıyoruz.

Ben Sayın Uygur'a da söylüyorum; bu mesele her platformda tartışılacaktır. Devletin malı kesinlikle açık tartışmalar olmadan bu bilinmeden satılmayacaktır, buna karşı çıkacağız; her platformda karşı çıkacağız.

Birşey daha söylüyorum; kim yapıyor Sayın Özuygur bu değerlendirmeleri, kim hazırladı bu raporları, bunlar kamuya açıklandı mı?

Ben işletmede finans dersi veriyorum, otuz senedir. Bankalarda da şeyim var, bu raporlardan bir tanesini görmedim ben, nasıl değerlendirildiğini.

Benim gibi finans alanında isim yapmış birtakım arkadaşlar var, benden çok daha iyi bilenler var; onlar da bilmiyorlar olayı.

Bunlar kimlere yaptırılıyor, kimlere bu paralar ödeniyor, kimlere ne ödendiniz; şimdiye kadar bu değerlendirmeler için? Kamu fonunun giderleri ne oldu bugüne kadar? Bunların da kamuya açıklanması lazım, yani ben üç suali açıkca soruyorum size:

Değerlendirme raporlarını kim düzenliyor bu şeylerin; Türkler mi, yabancılar mı, bunlara ne paralar ödeniyor ve şimdiye kadar yapmış olduğunuz şeyler, ödemeler nelerdir, ekonomiye külfeti nedir bu işin; bunlar da açığa çıksın. Eğer açıklanma istiyorsa, bu açıklamalar ortaya çıksın.

Diğer bir konu, Sayın Alaton dedi ki, 95 devle 405 cüceyi 500 büyük firmadan sözediyoruz; Sayın Alaton sadece birinci sayfaya baktı on kişiyi söyledi. İktisadi Devlet Teşekküllerinden bu doksanın, doksanbeşin içine giren de altmışı da cüce; işte burda bakın... Öyle, on tanesi süper, diğerleri cüce ama, ortalamaya bakıyoruz.

Bakın, bir iktisadi devlet teşekküllerinin niye sermayeleri daha fazladır, özel kesimden? Bunu da gayet açık olarak söylemek lazımdır.

İki nedenden dolayı fazladır. Bunlardan bir tanesi, İktisadi Devlet Teşekkülleri daha çok sabit sermayeye yatırım yapar ve sabit sermaye yatırımının finansmanını da daha çok kendi öz kaynağı ile yapar.

Özel kesim ise, sabit sermaye yatırımına fazla yatırım yapmaz; bakın, aktif yapıların içersine, yüzde yetmişbeşi döner sermayedir, yüzde yirmibeşi daha çok seydır, sabit sermayedir ve döner sermayeyi de daha çok borçla finans ederler.

O nedenle, iki sektörün kaynak yapısı, aktif yapısı da, pasif yapısı da farklıdır; bu mukayeseyi de yapmak lazım.

Bir üçüncü nokta da şudur; İktisadi Devlet Teşekküllerinin sabit değerleri fazla olduğu için İktisadi Devlet Teşekkülleri yeniden değerlendirme yap-

mak zorundadır. Yeniden değerlemeyi de; İktisadi Devlet Teşekkülleri için mecburdur, onlar da tabii ki, yeniden değerlendirme fonları da şeyde gözüktür, öz sermaye içinde gözüktür.

O, nedenle bu düzeltmeleri yapmak lazım, mukayese yapmak için.

Şimdi dendi ki, İktisadi Devlet Teşekküllerine birtakım avantajlar veriliyor. Doğru, İktisadi Devlet Teşekküllerine verilmiştir, teşvik edilmiştir, korunmuştur; özel kesime verilmiyor mu?

Ben şöyle bir düşündüm, özel kesime ne veriyoruz diye; yatırım indirimi, finansman fonu ayrılması, destekleme fonundan prim, vergi resim harç istisnası, kurumlar vergisi istisnası, çeşitli istisnalar; şu anda aklıma gelenler, yani devlet evet kamu kesiminde birtakım kolaylıklar sağlıyor da özel kesime sağlamıyor mu, özel kesime de sağlanan çok geniş teşvikler var, çok geniş teşvikler içersinde mesele ortaya atılıyor.

Şimdi bir konuyu daha ortaya getirmek lazım; ben 980'den sonra İktisadi Devlet Teşekkülleri daha başarılı olmuştur diye bir tezle ortaya çıkmadım. Benim vermiş olduğum rakam 1988'deki durumu karşılaştırmaktı, 1977'de, 78'de durumu karşılaştıralım deseydiniz; 77-78 durumunu da karşılaştırırdık.

İktisadi Devlet Teşekkülleri içersinde beş tanesi vardır ki, İktisadi Devlet Teşekküllerinin durumunu çok kötü gösterir. Bunlardan bir tanesini Sayın Alaton izah etti, Kömür. Diğerleri Demiryolları, bir tanesi Deniz İşletmeleri; birkaç tane daha böyle, sosyal amaçlı kuruluş vardır. Bunlar genellikle çok büyük zararlar ederler. Bunları kapatalım; yalnız unutmamak lazım ki, işsizlik de bir ülkede son derece bir hastalık. Hatta sizin İsveç'ten sosyal Tüses Vakfının getirdiği şey, İsveç'li uzman arkadaş bunun en büyük hastalık olduğunu söyledi. Demek ki, biz birde iyi kötü istihdam yaratmak zorundayız. Belki de bunun bedelini ödemek zorundayız.

İktisadi Devlet Teşekkülleri başarılı mı, başarısız mı, yani Türkiye'de ben şunu söylüyorum: Özel kesim ne kadar başarılı veya başarısızsa; işte Kamu Teşebbüslerimiz de o kadar başarılı veya başarısız.

Çok teşekkürler efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN - Çok teşekkürler Sayın Akgüç.

Şimdi söz sırası Sayın Ökkeş Özüygür'da.

Buyurun efendim.

ÖKKEŞ ÖZUYGUR - Çok teşekkür ederim.

Kısaca tek tek cevaplamak istiyorum.

Bir tanesi, Sayın Akgüç Hocamın ortaya atması hakikaten iyi oldu benim de değinmek istediğim konulardan, önemlilerinden birisiydi.

Şubat veya Mart 89'da basımmız gayet iyi hatırlıyacaktı; değerlendirme raporlarını yapan firmaların isimlerini ve bu raporların hazırlanması için ayrıca, satışta aracılık ettikleri zaman alabilecekleri komisyonlar dahil, hepsini tek tek ve sözle değil birer kitapçık hazırladık ve bunları dağıttık ve bunlar yayınlandı.

Hem de şu şekilde yayınlandı; ne kadarı ödendi, bu kontrat bedellerinin, ne kadarı halen ödenmedi.

Şimdi şunun için söylemek istiyorum; biz bu kadar açık olmak istedik ve bunu basın talebi üzerine yaptım ben, ilk basın toplantımdı, bu idarenin başkan vekiliydim o zaman, başkan vekili olarak; efendim dediler bu... Derhal dedim, hemen açıklıyoruz, gizli hiçbirşeyimiz yok ve ben bu toplantıyı yaptıktan sonra o dönemlerde gazeteleri şöyle bir karıştıranlar hatırlıyacaktı. "Toplu Konut Kamu Ortaklığı İdaresinde glasnost var" dediler. O günkü tavrımla bugünkü tavrım arasında en düşük bir değişiklik yok.

Şimdi, zaman zaman gazetelere yazı yazan, zaman zaman kamu oyununda sorumlulukla görüşlerini aktarmak isteyen arkadaşlarıma soruyorum. Acaba, Toplu Konut Kamu Ortaklığı İdaresine; hadi biz diyelim şey yaptık, bilgilendirmede tüm bu şeylere rağmen denildi ki, aksamalar var. Acaba bir telefon etmek zahmetini gösterip, şu şu şu konuda nasıl bir değerlendirilme yapıldı diye soruldu mu?

Ben bakıyorum ve üzülerек şunu görüyorum: Negatif yazılan yazıların çoğunda ki, gazeteciler de buna dahil. Zaten çok az pozitif yazılar ama, negatıflerin çoğunda hemen hemen hiçbir bilgi istenmiyor idareden. Peki ama, şimdi basınla da birazcık

şeyimiz var; bakin çok basit anlatayım size, bir vergi olayı vardır, bir şirketin değerlendirmesinde ki, herhalde Öztin Hocam da buna katılacak; net kâra bakılır, yani vergi öncesine bakılmaz.

Şimde ben basınıma defalarca bunu izah ettim, USAŞ'ın 89 yılı kârı otuz milyar dediler; şimdi vergi öncesi mi, vergi sonrası mı dedim? Vergi öncesi. Peki, bunu niye yazıyorsunuz böyle? Vergi sonrasına bakmak lazım, sen bunun yarısını devlete vermiyor musun, veriyorsun. Peki ama, dedim; sen beni böyle yaptığın zaman eğer, vergi sonrasını koyarsan; onbeş milyar görünüyor, o zaman doğru dürüst bir değer var, bu adam doğru dürüst bir iş yapmış deniyor ki, bazıları onu da demiyor esirgiyor. Otuz yazarsan, yani vergiyi sanki yabancı şirketin cebine girecekmiş gibi gösterirsen adamı vatan haini ilan ediyorsun. Peki, bu hangi sorumluluğa sığıyor. Soruyorum, hangi sorumluluğa sığıyor?

Şimdi, gelelim değerlendirme raporlarına; son günlerde bir Morgan Guarantee Raporu ortaya atıldı. Bakın çok güzel zaman ve yeri isabet oldu; şunu açıklamak istiyorum.

Bu raporun birinci sayfasında ne diyor, kısa birşey okumak istiyorum; USAŞ için raporda verilen değer şirketin ekonomik değeri olarak yorumlanmamalıdır. USAŞ sadece bir örnek olarak kullanılmıştır ve değerlendirmede kullanılan kabul-ler özellikle tekel korumanın doğuracağı önemli kayıpları gözönüne almadığından gerçekçi değildir. Böylece USAŞ'ın burada verilen yöntem kullanılarak elde edilen değeri şirketin gerçek değerinden önemli ölçüde fazla olmaktadır.

Şimdi bu bir, daha hiçbirşey değil.

İki, şimdi ve ben bu raporu Hocama yollayacağım, sizlere de verebilirim; o paragrafı görebiliyorsunuz değil mi?

Şimdi, başka bir konuya geleceğim; bu rapor 86 Haziranında hazırlanmış. 86 Haziranında HAVAŞ adı altında yer hizmetleri gören şirket bu kapsama dahildir ve 85 ve 86 yıllarına bakıldığında; gelir gider, kâr zarar. Yaklaşık yüzde yetmiş yer hizmetlerinden yüzde otuzu ancak ikram hizmetlerindendir.

Bu şekilde bakıldığında, USAŞ'ın danışman firması; bu zaten Morgın'ın raporu bir genel rapordur, bunu da vaka olarak almışlar iki üç sayfada değerlendirmişler. Esas bizim bu işi yaptırdığımız First National Bank of Şikago ve Uluslararası Endüstri ve Ticaret Bankası Konsorियumudur. Bunların bittiği değer yirmiüçbuçuk milyon dolardır, tekel şartlarında. Biz tekel şartlarını kaldırarak bu değer in üstüne satmışızdır.

Şunu kesinlikle ifade etmek istiyorum; bu kol-tukta oturup, bunları sağlam temellere dayandırmadan hiç kimse, hiçbir bürokrat hiçbirşey yapamaz.

Başka bir konuya geçmek istiyorum:

Şimdi, Sayın Güneş Taner'e hazırlanan bir rapordan bahsedildi; şöyle gerçi Sayın Faruk Yağız açıkladı ama, ben henüz hazır değiliz derken, hiçbir geri adım atmıyorum. Henüz satış stratejisini belirlemedik diyorum, bunu çok açık seçik ve net bir şekilde de ifade etmek isterim; çünkü, teklif almak için nasıl bir satış stratejisi ile gideceğinize karar vermeniz gerekir. O strateji için bir fiyat alacaksınız, yoksa öyle gayet basit bir olay değil yani onun için biz henüz bu konuda hazır değiliz dedik ve hakikaten hazır değiliz, görüşmelerimiz sürmektedir.

Şimdi, çok fazla uzatmak istemiyorum, kısa kısa geçmek istedim.

Bir konu daha var; sakın yanlış anlaşılmasın, ben aslında Türk Sanayicilerini, özellikle özendir-mek istiyorum, yani bu özelleştirme konusunda gerek sermaye birikimleriyle, gerek yönetim birikimleriyle. Dolayısıyla özellikle, şimdi söyleyeceğim şeylerin yanlış anlaşılmasını istemem.

Bu ÇİTOSAN'daki olaya baktığımızda; hangi sanayicimiz teklif vermiş altta mıymış, üstte miymiş?

Şimdi, doğrudur başka daha düşük teklif veren sanayicilerimiz de var; Sayın Zeytinoğlu'ndan fakat, bu sanayiciler satış olduktan sonra, bazıları bize dönüp bizi tebrik ettiler; dediler ki, böyle bir fiyatta burayı satabildiniz bravo size. Hatta bazıları biz kendi tesisimizi satmak istediğimiz zaman da size getirelim en iyisi dediler; belki espri mahiyetinde ama, gerçek anlamda tebrik ettiler.

Şimdi, bu bir yaklaşım meselesi tabi bizim bu konudaki itiraz ettiğimiz olay; muhammen bedelin yüzde yirmisi olabilir, şu olabilir ama, eğer ki, bir sanayici bir yere teklif veriyorsa onun sorumluluğunu teklifi verirken de verdikten sonra da bizim gözümüzde taşımalıdır. Şunu ifade etmek istiyorum, basınımızda bazı yazılar çıktı; işte saç çıkmamış yetimin hakkı falan filan, bunlar şöyle peşkeş çekildi. Kaça? Yüzbeşmilyon dolara, bundan, yani şu anlam çıkmasın istiyorum özellikle ve bu bir itham değil sakın yanlış anlamayın; bu şekilde konuşulursa eğer, Sayın Zeytinoglu bedavaya gitti derse; o zaman ona şunu sorarlar; derler ki, sen yabancından da mı gaddarsın, sen saç çıkmamış yetimin hakkını dahada mı ucuza kapatmayı istiyordun? Anlatabiliyor muyum?

Şimdi efendim, konuşulanı şöyle bağlamak istiyorum; burdan ayrılırken lütfen şunu öneriyorum, bir konut sertifikası olayında, bir gelir ortaklığı senedinde; biz öncülük yaptık, fikirler geliştirdik, aynı şekilde özelleştirme konusunda da idaremizde sorumlu ellerde gerekli çalışmalar yapılmakta; bu konuda ben kamuoyunun kafasında bir soru işareti bulunmasını istemiyorum, her türlü bilgiye de; biz bir yerde bilgi saklıyoruz, o da her türlü bilgiyi verdikten sonra pazarlık aşamasında haksız rekabet olmasın diye, onun dışında hiçbir zaman bilgi saklamayız, ve şunu istiyorum lütfen;

bugünkü İstanbul'da, sizler tahmin ediyorum çoğunuz İstanbul'da yaşayan arkadaşlarımızı, lütfen ikinci köprünün yolları tamamiyle açıldığında ki, önemli kısmı 25'inde önümüzdeki çarşamba devreye girecek...

Şunu demek istiyorum, yani o yollardan geçerken, bu şehrin trafiği biraz rahatladığında lütfen PET-KİM'i de düşünün.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN - Efendim, Sayın Özuygur'a da çok teşekkür ederim. Böylece ikinci sınırlarımız olan saat 14'te toplantıyı bitirme şansını elde etmiş bulunuyoruz.

Bu toplantının hazırlanmasında emeği geçen tüm arkadaşlara teşekkür ederim, hepiniz adına.

Efendim, çok üzgünüm, ben salona gecten zaman ayırabileceğimizi umuyordum, bu saatten sonra olanaksız, zaman sınırı dolayısıyla olanaksız ve bir soruyla başladığımız takdirde durdurmamız da aynı şekilde olanaksız. Bu toplantıyı burada kesmek zorundayız.

Sayın panelistlere teşekkür ediyoruz.

* * * * *

CEVHER JANT

özel alaşımlı alüminyumdan üretilir,

uçak jantları gibi..

HAFİF • DAYANIKLI • GÜVENLİ

Bugün dünya uçak sanayiinde kullanılan bütün jantlar özel alaşımlı alüminyumdan üretilir. Dünyanın bütün tanınmış otomobillerinin jantları gibi.. Tıpkı CEVHER JANT gibi..

Çünkü CEVHER ÖZEL ALAŞIMLI ALÜMİNYUM JANT hafif, dayanıklı ve güvenilir janttır. Ekonomi sağlar. Kilometreler boyu ısı tutmayıp, lastikleri ve balataları aşındırmaz. Balans problemi yaratmaz. Uluslararası yüksek kalite standartlarına sahiptir.

Bugün CEVHER JANT; TOFAŞ, RENAULT, OTOSAN gibi Türkiye'nin bütün otomobil fabrikalarının Doğan, Ford 2000, R 9 Broadway, R 11 Flash gibi seçkin otomobillerine orijinal ekipman olarak güvenle takılan, Türkiye karayollarında başarı ile hizmet gören janttır.

TSEK Belgelidir

5 YIL GARANTİDİR.

İşte CEVHER ÖZEL ALAŞIMLI ALÜMİNYUM JANT'ın kalite ve sağlamlık göstergeleri:

- CEVHER JANT Amerikan Mühendisler Birliği standartlarına uygundur.
- CEVHER JANT Avrupa Lastik ve Teknik Organizasyonu (BELÇİKA)

CEVHER

Özel Alaşımlı Alüminyum Jant

CEVHER JANT VE MOTOR TİCARET A.Ş.

Halit Ziya Bul. No.74/B 35210 İZMİR Tel: 9(51) 19 90 00 (4 hat)
Fax: 9(51) 19 14 97 Tlx: 53 078 cese tr.

CEVHER MOTOR bir CEVHER GRUBU kuruluşudur.

İzmir'i Belki de En Güzel Gören Pencere...

Tarihi zenginlikleri... doğal güzellikleri ve Türkiye ekonomisindeki önemli yeri ile İzmir Ege'nin merkezidir. Belki de İzmir'i en güzel gören pencereye sahip Egebank, şüphesiz Türkiye'nin 60 yıllık geçmişine açılan pencereye de sahiptir.

Nesilden nesile artarak süren dinamizmi ve dış ticarete uzman yapısı ile Egebank geleceği iyi gören bankadır.

YORUM

EGEBANK

“Nesilden Nesile Bankacılık”